

Belastninger og berikelser

Barnehusrådgivere – og deres opplevelse av arbeidets påvirkning på dem

Mari Mathiesen

Master i spesialpedagogikk - fordypning i psykososiale vansker
40 studiepoeng

Institutt for spesialpedagogikk
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Vår 2022

Sammendrag

Bakgrunn: Ved Statens barnehus foregår det en ny og særegen form for profesjonell praksis innenfor arbeid mot vold. Den viktigste representanten for dette arbeidet, er Barnehusrådgiveren. Det er en profesjonell, barnefaglig rådgiver med klinisk kompetanse i møte med barn og særlig sårbare voksne. Forskning på barnehusfeltet er foreløpig lite i omfang, og det mangler studier som tar for seg hvordan barnehusarbeideren opplever sitt arbeid. Med bakgrunn i faglitteratur om belastningsrisiko for profesjonelle hjelpere, ble jeg derfor interessert i å undersøke barnehusrådgiverens egne opplevelser av arbeidets påvirkning på dem.

Metode og materiale: For å kunne undersøke barnehusrådgiverens opplevelser, valgte jeg å utføre en kvalitativ studie med utgangspunkt i problemstillingen og to tilhørende forskningsspørsmål:

- På hvilke måter opplever rådgivere ved Statens Barnehus at arbeidet påvirker dem?
 - Hvilke belastninger opplever rådgiverne i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?
 - Hvilke berikelser opplever rådgivere i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?

Problemstillingen ble videre operasjonalisert gjennom temaer og spørsmål i en semistrukturert intervjuguide. Et utvalg på seks barnehusrådgivere fra to av landets barnehus, ble intervjuet individuelt for å samle inn kvalitative data som kunne besvare problemstillingen. Til håndtering og analyse av datamaterialet, ble de to kodingsstrategiene *tematisk* og *datadreven* benyttet i programvaren NVivo. Strategiene bidro til å fremheve det dialektiske forholdet mellom teori og data i studien.

Funn og konklusjon: Barnehusrådgiverne i denne studien beskriver på ulike måter hva de opplever som belastende og hva som oppleves berikende ved arbeidet på Statens barnehus. Belastningene kan i mindre grad enn forventet forklares med deres eksponering av barns vonde fortellinger om vold og overgrep. Rådgivernes møte med sårbare barn og voksne, og deres vonde fortellinger om vold og overgrep, blir belastende først når rådgiveren opplever at hjelperen i dem ikke får hjelpe. Opplevelsen av hjelpeløshet og avmakt kan ses i sammenheng med at rådgiveren har et mandat som tidvis begrenser dem. Det rådgivende mandatet kan hindre dem fra aktivt å handle i tråd

med deres egne faglige vurderinger, profesjonelle skjønn og personlige holdninger og verdier. Moralsk stress kan være en respons på denne begrensningen. I sitt mandat og gjennom sine oppgaver skal rådgiverne, i løpet av en dag der de bistår politiet under avhør, koordinere mange mennesker underveis som representerer ulike systemer som igjen har ulike mandater. Dette særegne arbeidet presenteres som en mulig forklaring på et annet belastningsfenomen som kommer tydelig fram blant informantene; opplevelsen av at hukommelsen påvirkes negativt.

Barnehusrådgivernes berikelsesmuligheter ved arbeidet avhenger av gode vilkår, i form av systemisk og individuell ivaretagelse av dem som profesjonelle hjelpere. Der informantene opplever at de får bidra til barnets beste, beskriver de arbeidet som meningsfullt og viktig. Det er en kostnad ved å bry seg, og la seg berøre av andres sorger, lidelser, gleder og seire. Kostanden er økt belastningsrisiko. Men belønningen er medfølelse, mulighet til å komme i kontakt med det som er liv i en selv, og berikelse.

Forord

Det er flere som fortjener takk for sine bidrag inn i denne masterprosessen.

Først og fremst vil jeg gi en stor takk til de seks rådgiverne ved Statens barnehus, som sa seg villige til å være mine informanter i denne studien. Deres viktige kompetanse og engasjement overfor de særlig sårbare, er uvurderlig. Jeg kjenner meg ydmyk i møte med deres oppdrag, og takknemlig overfor deres bidrag til denne studien.

Takk også til Statens barnehus i Oslo der jeg fikk mitt første møte med institusjonen, gjennom praksis våren 2021. Det var dere som satte meg på sporet av denne spennende tematikken.

Institutt for spesialpedagogikk, ved Universitetet i Oslo, vil jeg takke for to lærerike år der jeg har fått fordype meg i et spennende felt.

Til biveileder Steinar Theie - en stor takk for dine bidrag i form av gode spørsmål, innspill og konstruktive korrektiver. Ditt erfarne, akademiske blikk har vært verdifullt å følge i denne prosessen.

Hovedveileder Helge Angell-Hansen - en særlig takk ønsker jeg å rette til deg, da du i denne prosessen har vært en viktig støttespiller og mentor. Du har vært tilgjengelig, engasjert og oppmuntrende fra start til slutt.

Våren med masterarbeidet har vært en spesiell tid, som for noen av oss ble ytterligere preget av ubeleilig koronasykdom. I forbindelse med egen sykdomsperiode og påfølgende ettervirkninger av dette, har mine to veiledere vært gode til å minne meg på at ivaretagelse også gjelder for masterstudenter som skriver oppgave om ivaretagelse. Dette var et spesielt viktig perspektiv for meg å hvile i. Takk for støtten, og takk for det gode samarbeidet.

Oslo 01.06.22

Mari Mathiesen

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	FORMÅL MED STUDIEN	3
1.1.1	<i>Studiens problemstilling</i>	4
1.2	OPPGAVENS OPPBYGNING	5
2	STATENS BARNEHUS	6
2.1	BARNEHUSRÅDGIVEREN	7
2.1.1	<i>Barnehusrådgiverens arbeidsoppgaver</i>	8
2.1.2	<i>Barnehusforskning</i>	10
3	BEGREPSAVKLARING OG TEORETISK RAMMEVERK	13
3.1	BELASTNINGER	13
3.1.1	<i>Sekundærtraumatisering</i>	13
3.1.2	<i>Vikarierende traumatisering og motoverføring</i>	14
3.1.3	<i>Utbrenthet og omsorgstrøtthet</i>	15
3.1.4	<i>Moralsk stress</i>	16
3.2	BERIKELSER	18
3.2.1	<i>Vekst, tilfredsstillelse og vitalisering</i>	18
3.2.2	<i>Sense of coherence</i>	19
3.2.3	<i>Ivaretakelse av hjelperen</i>	19
4	METODE	22
4.1	FORSKNINGSDESIGN.....	22
4.1.1	<i>Utvalg</i>	23
4.1.2	<i>Rekruttering</i>	24
4.2	DATAINNSAMLING	25
4.2.1	<i>Observasjon som forberedende metode</i>	25
4.2.2	<i>Intervjuguide</i>	26
4.3	GJENNOMFØRING AV INTERVJU	28
4.4	DATAHÅNDBLING.....	29
4.5	ANALYSEPROSESSEN.....	30
4.6	STUDIENS PÅLITELIGHET, GYLDIGHET OG OVERFØRBARHET.....	32
4.7	ETISKE BETRAKTNINGER	33
4.8	BEGRENSNINGER VED STUDIEN	35
5	FUNN OG DRØFTING	37
5.1	RÅDGIVERNES PROFESJONELLE IDENTITET	38
5.1.1	<i>Barnehusrådgiveren – En ny profesjonell rolle</i>	38

5.1.2	<i>Hjelperen - barnets representant</i>	40
5.2	BELASTNINGENS ÅRSAKER OG UTTRYKK	43
5.2.1	<i>Hjelperen – i en avhørsfabrikk</i>	43
5.2.2	<i>Moralsk stress</i>	49
5.2.3	<i>Rundkjøring versus trafikklys – hjelperen som navigatør</i>	52
5.2.4	<i>Belastningens uttrykk</i>	57
5.2.5	<i>Hjelperen – som ikke får hjelpe</i>	61
5.3	BERIKELSENS VILKÅR OG VIRKNING	62
5.3.1	<i>Systemisk ivaretagelse</i>	63
5.3.2	<i>Individuell ivaretagelse</i>	67
5.3.3	<i>Meningsfulle møter</i>	69
5.3.4	<i>Hjelperen - som får hjelpe</i>	72
6	AVSLUTNING	73
	LITTERATURLISTE	75
	VEDLEGG	79
	VEDLEGG 1	79
	VEDLEGG 2.....	81
	VEDLEGG 3.....	84
	VEDLEGG 4.....	86
	VEDLEGG 5.....	87
	VEDLEGG 6.....	89
	VEDLEGG 7.....	90

Antall ord: 27975

1 Innledning

«En pris har alltid to sider. Den ene er hva noe koster, den andre er hva det gir. De delene er der også for hjelpere(...)Det er medfølelsens pris.» (Isdal, 2017, s. 277)

En profesjonell hjelper er en som ved sin yrkesutøvelse bistår andre mennesker med en viktig prosess (Haavik & Toven, 2020). I møte med mennesker og deres smerter og traumer, vil den profesjonelle hjelperen erfare emosjonelle reaksjoner, og dette er både helt naturlig og nødvendig (Isdal, 2017). Det handler om å utøve en grunnleggende menneskelig egenskap, nemlig empati, der vi blir beveget av og føler med andre mennesker. I Susanne Bangs bok *Rørt, rammet og rystet* (2003) benytter hun disse tre ordene om ulike grader av denne egenskapen. Vi kan bli *rørt* i møte med andre mennesker som på ulike måter lider, og kan føle med dem i deres sorg, sinne og frykt. Men vi kan også føle med i deres gleder og seire. Denne tilstanden innebærer en viss fysiologisk aktivering i møte med andres lidelse og liv. *Rammet* innebærer at noe i den andres lidelse treffer noe i oss selv. Det kan være forhold hos hjelperen som bevisst eller ubevisst har fellestrekk eller møter triggerer i den andres historie. Dette kan føre til at hjelperen rammes. *Rystet* vil si at hjelperen overveldes av det som kommer fra den andre. Dette vil være noe helt spesielt, kanskje særlig brutalt, umenneskelig og omfattende. Den utsatte er kanskje særlig sårbar, eksempelvis et forsvarsløst barn (Bang, 2003).

Noen som jobber med særlig sårbare barn og voksne, er rådgivere ved Statens barnehus. Våren 2021 var jeg så heldig å få mulighet til å tilbringe en seks ukers praksisperiode ved Statens barnehus i Oslo. Praksisen var i regi av masterstudiet i spesialpedagogikk ved UiO. Her fikk jeg et grundig innblikk i en institusjon som jeg raskt fikk stor respekt og beundring for. Statens barnehus er et tverrfaglig kompetansehus som er lovfestet å bruke til tilrettelagte avhør, i saker der det foreligger mistanke om at barn er utsatt for eller vitne til vold eller seksuelle overgrep (Prop. 112 L, 2015). I løpet av disse ukene fikk jeg blant annet observere en mengde avhør på bisitterrom, delta på samrådsmøter og familieforeninger, observere i tverrfaglig konsultasjonsteam, avsnittsmøter, fellesmøter og delta på kliniske behandlingsmøter. Noe av det jeg fant mest interessant, var observasjoner jeg gjorde av barnehusrådgiverene og samtalene jeg hadde med dem og min praksisveileder. Rådgiverne ved Statens barnehus skal ivareta og utføre klinisk oppfølging av en heterogen brukergruppe som er av de aller mest sårbare blant oss. Dette er barn, unge og særlig sårbare voksne som trenger beskyttelse av et godt rettsvern, innenfor tilrettelagte rammer. Disse menneskene har

gjærne blitt utsatt for eller vært vitne til ulike former for vold og seksuelle overgrep, eller kan selv ha utsatt andre for det samme.

Jeg ble opptatt av at det viste seg en dualitet i mine observasjoner, hvilket seinere skulle legge grunnlaget for denne studien jeg her presenterer. Rådgiverne opplevde jeg nemlig som brennende engasjerte i sitt arbeid, tydelig tilstedeværende, og med en dyp og bred barnefaglig kompetanse som de raust og ydmykt delte av. Lun humor og godlynt latter preget kommunikasjonen rådgiverne og øvrige barnehusansatte imellom, og det bidro til at jeg opplevde meg godt mottatt, ivaretatt og inkludert. De ansatte kommuniserte gjennom ord og handling at Statens barnehus var et flott sted for dem å arbeide, og for meg opplevdes dette som ektefølt. Parallelt med disse observasjonene, bet jeg meg merke i tilsynelatende kontrasterende utsagn og observasjoner. Jeg opplevde at rådgiverne ga uttrykk for at arbeidet hadde ført til et svakere behov for sosial interaksjon enn tidligere, og at de beskrev et ønske om det trygge, kjente og enkle. Flere opplevde lite overskudd til sosialisering utenom nær familie og nære venner, og de presiserte at fenomenet hadde oppstått etter at de hadde startet som rådgivere ved Statens barnehus. Noe av det som særlig fascinerte meg, var funderingene flere av rådgiverne hadde rundt hukommelsesproblemer. Hvorvidt jobben ved Statens barnehus kunne ha bidratt til det flere opplevde som en merkbar svekkelse av egen hukommelse, som de opplevde etter å ha startet her. En observasjon fra praksis var vanskelig å formulere og få taket på, men har i forbindelse med studien blitt tydeligere og aktuell. Denne knytter seg til begrensningene som ligger i barnehusrådgivernes mandat, i møte med samarbeidende instansers beslutningsmandat, og hvordan begrensningene potensielt kan virke inn på rådgiverne.

Jeg ble opptatt av det jeg oppfattet som kontrasterende fenomener i mine observasjoner; hvordan de så ut til å sameksistere. For hva vet vi om mulige negative og positive implikasjoner ved arbeid som profesjonelle hjelpere, og hvordan kan dette se ut for barnehusrådgiveren?

Det har de seneste 25 årene vært en økende interesse for belastninger som følger av å arbeide med kriserammede mennesker (Cohen & Collens, 2013). Per Isdal bruker uttrykk som «medfølelsens pris» og «smittet av vold» (Isdal, 2017), og andre innenfor behandlingsfeltet av traumer kaller det «smerte som smitter» (Cohen & Collens, 2013). Negative konsekvenser ved arbeidet som profesjonelle hjelpere utfører knyttes til belastninger, symptomer og mulige senskader (Sabin-Farrell & Turpin, 2003). For å beskrive ulike uttrykksformer eller

symptomer som belastningene kan få, brukes begreper som sekundærtraumatisering, vikarierende traumatisering, compassion fatigue og burn-out (Cohen & Collens, 2013). Kunne det så tenkes at barnehusrådgivere er i risiko for å oppleve noen av disse belastningene?

1.1 Formål med studien

Statens barnehus er en forholdsvis ny institusjon i Norge, med snaue 15 års fartstid på første opprettede hus. Samtidig har barnehusene eksistert lenge nok til at samfunnsoppdraget har utviklet og etablert praksiser som har satt seg. Foreløpig er det lite forskning knyttet til Barnehus som institusjon, og forskningsmaterialet som eksisterer er i hovedsak rettet mot barnehusmodellen (Bakketeig et al., 2021). Det er til gjengjeld lite eller ingen forskningsbasert kunnskap om hvordan utøvelsen av mandatet virker inn på rådgivere ved barnehusene - som profesjonelle hjelpere. Ved å få anledning til å undersøke dette, kan studien bidra til at flere deler av barnehuslivet blir belyst. Studiens søkelys på barnehusrådgiveren, ønsker å bidra med nye perspektiver og forståelse, men også kunnskap om barnehus som institusjon og som arbeidsplass. Det vil innebære å identifisere mulige belastningsfaktorer ved arbeidet knyttet til barnehus, samt identifisere mulige forebyggende faktorer i organiseringen og arbeidskulturen.

Studiens relevans innen spesialpedagogikkfeltet, baserer seg særlig på tematikk innenfor min masterfordypning «psykososiale vansker». På bakgrunn av faglitteraturen jeg presenterer i teorikapittelet, vil det være mulig å argumentere for at den profesjonelle hjelperen kan oppleve belastninger av sitt arbeid som vil kunne gå ut over psykiske- og sosiale aspekter ved hjelperen som profesjonell. Ivaretagelse av barnehusrådgivere har i seg selv stor verdi på et medmenneskelig og samfunnsmessig plan. Samtidig handler studiens fokus indirekte om ivaretagelse av de særlig sårbare barn og voksne som kommer til Statens barnehus. Storsamfunnet er tjent med at det eksisterer kunnskap om mulige belastninger som barnehusrådgiveren kan oppleve i sitt arbeid. Det kan gi grunnlag for å utvikle forebyggende tiltak, som kan bidra til at barnehusrådgiveren står støtt i sin arbeidssituasjon og unngår at belastningene oppleves for store til å kunne håndteres på det profesjonelle og personlige plan. Det handler på den måten om å vise omsorg for de mest sårbare, ved å først vise omsorg for deres profesjonelle hjelpere. Jeg ser også potensiale for at ivaretakelses-tematikken kan ha en form for overføringsverdi til andre hjelpeprofesjoner og -instanser som daglig er kontakt med

mennesker i vanskelige livssituasjoner. Det å mestre sin egen jobbhverdag er viktig, uansett hvilken yrkesvei en velger å gå på.

1.1.1 Studiens problemstilling

Erfaringen fra praksis ved Statens barnehus i Oslo motiverte meg til å finne en måte å bidra til å styrke ivaretagelse av barnehusrådgivere på. Videre var jeg interessert i rådgivers opplevelsesverden, og ønsket å være åpen for deres beretninger knyttet til arbeidets påvirkning på dem. Dette ville innebære å avdekke både mulige positive og mulige negative implikasjoner.

Min problemstilling ble som følger: *På hvilke måter opplever rådgivere ved Statens Barnehus at arbeidet påvirker dem?*

Jobben som hjelper gjør alltid noe med oss, og denne påvirkningen kan måles i størrelsene *belastninger* og *berikelser* (Isdal, 2017). Livet som hjelper inneholder både belastninger og berikelser, og hjelperen må være i kontakt med belastningene for å kunne kjenne berikelsene. Med bakgrunn i dualiteten som Isdal beskriver, har jeg formulert to forskningsspørsmål som sammen vil favne problemstillingen:

- *Hvilke belastninger opplever rådgiverne i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?*
- *Hvilke berikelser opplever rådgivere i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?*

1.2 Oppgavens oppbygning

I kapittel 1 har jeg gjort rede for egen motivasjon knyttet til valg av tema, samt studiens formål og relevans i dag. Her har også problemstilling med tilhørende forskningsspørsmål blitt presentert.

I kapittel 2 vil leseren bli introdusert for Statens barnehus som institusjon, og barnehusrådgiveren som profesjonell hjelper. Informasjonen som presenteres her, om rådgiverens mandat og arbeidsoppgaver, samt forskning som sier noe om barnehusfeltet, vil bidra med nødvendig bakgrunnskunnskap for teorien som presenteres i kapittel 3.

I kapittel 3 vil jeg beskrive teorien som ligger til grunn for egen forforståelse inn i datainnsamlingen, samt fortolkning og analyse etter at data er samlet inn. Det teoretiske rammeverket bygger på faglitteratur og forskning knyttet til arbeidets påvirkning på profesjonelle hjelpere. Begreper og fenomener er knyttet til både negative og positive implikasjoner, her presentert som belastninger og berikelser.

I kapittel 4 – vil jeg presentere oppgavens metodiske fundament. Her går jeg detaljert inn på prosessen rundt innsamling og håndtering av datamaterialet. Videre redegjør jeg for valgene som etterstreber pålitelighet, troverdighet og overførbarhet i studien. Kapittelet avsluttes med refleksjoner rundt etiske implikasjoner og begrensninger som studien kan inneholde.

I kapittel 5 vil jeg presentere hovedfunn knyttet til studiens problemstilling, og drøfte dem fortløpende i lys av tidligere redegjort teori, og av egne betraktninger. Kapittelet er delt inn i tre underkapitler som sammen favner studiens to forskningsspørsmål.

I Kapittel 6 samles trådene fra funn og drøfting i en oppsummerende avslutningsdel.

2 Statens barnehus

Dette kapittelet vil starte med en kort presentasjon av institusjonen Statens barnehus. Videre beskrivelser vil særlig gjelde barnehusrådgiverne; de barnefaglige ansatte ved barnehusene. Barnehusrådgiveren representerer en ny profesjonell praksis, som for de fleste er ukjent. Da studien ser på barnehusrådgiveres opplevelser knyttet til arbeidets påvirkning på dem, vil det være avgjørende for leseren å få kjennskap til hva dette arbeidet innebærer. Kapittelet avsluttes med en presentasjon av forskning på barnehusfeltet.

I de formelle retningslinjene for Statens barnehus, fremgår det at de skal: «(...)tilrettelegge for avhør og medisinske undersøkelser, tilby behandling og oppfølging av målgruppen, og ivareta koordinering av tverrfaglig og tverretatlig samhandling.» (Politidirektoratet et al., 2016, s. 7). Barnehusene eksisterer først og fremst for barn og andre særlig sårbare grupper som kan ha vært utsatt for vold og seksuelle overgrep. Der slike forhold er anmeldt til politiet, skal barnehusene sikre at de rammede ikke utsettes for unødige belastninger i forbindelse med politiavhøret, samt at de får god og koordinert oppfølging.

Barnehusene har slik sett et dobbelt mandat, med oppgaver knyttet til to spor; det strafferettslige sporet (også kalt etterforskingssporet) og oppfølgingssporet (også kalt behandlings- og barnefaglige sporet) (Bakketeig et al., 2021). Barnehuset samler de aktuelle aktørene i den rettslige prosessen; politi, avhørere, barnevern, jurister, pediatrik helsepersonell og barnehusrådgivere, på ett og samme sted som er tilpasset barnets, og den sårbare voksnes, behov (Andersen, 2019). Arbeid knyttet til koordinering av oppfølgingsarbeid, samt oppfølging og veiledning av barn og deres familier finner også sted her. De involverte aktørene kommer til barnet, slik at barnet skal slippe å forflytte seg mellom og forholde seg til for mange forskjellige institusjoner i en sårbar tilstand. Barnehuset streber etter å være det Andersen (2019) kaller en «en dør inn»-modell. Virksomheten skal føres etter to prinsipper; hensynet til barnets beste, og rettssikkerhet for de involverte (Politidirektoratet et al., 2016). Barnets beste har blitt presisert av FNs barnekomité som: «et overordnet prinsipp, en prosedyreregulering og en selvstendig rett for barnet» (s. 8).

Barnehusordningen er i dag landsdekkende, med elleve barnehus, ett i hvert politidistrikt (med unntak av Finnmark, som er en underavdeling til barnehuset i Tromsø). Til tross for at institusjonens korte historie har vært preget av utvikling og ekspansjon (Andersen, 2019), blir

den av forskningslitteraturen beskrevet som en institusjon som raskt har blitt en integrert del av feltet (Johansson et al., 2017).

2.1 Barnehusrådgiveren

Barnehusrådgivernes arbeid representerer en ny form for profesjonell praksis innenfor voldsarbeid (Andersen, 2019). I likhet med barnehuset som institusjon, har de et dobbelt mandat; et strafferettslig, og et oppfølgende. De har et ansvar for tilretteleggingen av den strafferettslige prosessen ved Statens barnehus, og for å sikre at barn og særlig sårbare voksne som kommer til avhør, får god og koordinert oppfølging i etterkant. I forskningslitteraturen på barnehusfeltet, betegnes mandatet og arbeidsoppgavene som følger med, som en dobbelt logikk eller et dobbelt spor (Johansson et al., 2017). Arbeidet beskrives mer detaljert seinere i kapitlet.

Rådgiverne skal ifølge felles retningslinjer for barnehus ha: «erfaring og fagbakgrunn innen helse- og sosialfag eller andre barnefaglige områder, eksempelvis som kliniske sosionomer, kliniske barnevernspedagoger eller annen lignende og relevant fagbakgrunn på høyskole- eller universitetsnivå.» (Politidirektoratet et al., 2016, s. 12). De skal også ha: «særlig kunnskap om seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner». I tillegg skal alle barnehus ha minimum én psykolog eller psykologspesialist med norsk autorisasjon, samt erfaring fra arbeid med barn eller særlige sårbare grupper (Andersen, 2019). I saker der barn trenger videre oppfølging av spesialisthelsetjenesten for psykisk helsevern, har barnehusene minimum én med nødvendig henvisningsrett. God systemforståelse og evne til samhandling og koordinering, er viktig kompetanse hos en barnehusrådgiver.

Rådgiverne ved barnehus er sivilt ansatte i politiet, ettersom barnehusene organisatorisk er forankret under politidistriktene. Rollen til rådgiverne kom som et supplement til representantene for instansene som allerede eksisterte forut for barnehus, og som hadde oppgaver i forbindelse med slike saker. Det er et poeng at barnehusrådgiverne ikke skulle ta over oppgaver for noen av disse. Arbeidet rådgiverne utfører har Andersen (2019) valgt å kalle «mellomromsarbeid». Det beskriver et kontekstsensitivt stykke arbeid som utøves innenfor en spesielt tverrfaglig handlingskontekst (Bakketeig et al., 2021). De skal identifisere og kompensere for eventuelle mangler eller svakheter i oppfølgingen av barna etter avhør. Det skal sikre at barna blir ivaretatt i en potensielt kritisk fase. Rådgiverne har en koordinerende

rolle der de skal manøvrere seg selv og alle involverte aktører trygt gjennom et landskap preget av ulike logikker, instanser, etikk, hensyn og oppgaver.

2.1.1 Barnehusrådgiverens arbeidsoppgaver

Barnehusene arbeider etter en generalist-spesialist-modell, hvilket vil si at rådgiverne har sine spesialfelt, men skal i prinsippet kunne ta på seg alle typer saker når det er behov (Bakketeig et al., 2021). Samtidig er det en grunntanke i barnehusene at rådgivere skal tildeles saker som er innenfor deres spesialområde, både når det gjelder målgruppe og sakstematikk. Et eksempel kan være en sak der det er mistanke om at et barn på tre år har blitt utsatt for vold av en omsorgsperson. For barn som er under seks år eller med særlige behov, utføres det sekvensielle avhør, en avhørsform som krever en egen metodikk (Politidirektoratet, 2021). Her vil barnehusene etterstrebe at barnehusrådgivere med god kompetanse knyttet til sekvensielle avhør av små barn, blir tildelt saken.

Årsaker til at rådgivere blir satt til saker der de ikke har den særlige kompetansen, kan tilskrives: manglende kapasitet, avhørskoordinators manglende kjennskap til hva som er rådgivernes spesialkompetanser, utilstrekkelig informasjon om saken til å vurdere riktig rådgiver å benytte, eller fokus på å beramme avhør hurtigst mulig, i tråd med politiets frister (Bakketeig et al., 2021).

Før avhør

Når en rådgiver har blitt tildelt en sak, kaller vedkommende inn til samrådsmøte, hvilket i dag er en institusjonalisert del av virksomheten ved alle barnehus. Det er en tidkrevende, logistisk utfordrende, administrativ oppgave som innebærer å samle alle de involverte aktørene i forkant av avhøret, aller helst noen dager før. Aktørene er som regel politietterforsker, avhørsleder (politijurist), barnets bistandsadvokat og barnehusrådgiveren på saken. Samrådsmøtet, som gjennomføres som en telefonkonferanse, gir rådgiverne mulighet til å sjekke ut eventuelle spørsmål som vil være av betydning for avhørsdagen, som usikkerhetsmomenter rundt barnets fungering. I forkant av samrådsmøtene, har rådgiverne lest seg opp på saksdokumentene i politiets straffesakssystem.

Rådgivernes viktigste rolle inn i samrådsmøte er innspill rundt tilrettelegging og risikovurdering på bakgrunn av deres barne-, helse- og sosialfaglige kompetanse. Det kan være innspill rundt hvem som vil være egnet trygghetsperson som følger barnet på avhørsdagen, og ved kjente diagnoser eller spesifikke vansker hos barnet, vil de komme med

innspill rundt hensyn som bør tas. De sørger for at det er avklart hvem som står for en eventuell gjenforening, dersom barnet skal hjem etter avhøret. Rådgiverne kan ha innspill rundt form for avhør, og om rettsmedisinsk undersøkelse bør gjennomføres.

Under avhør

På selve avhørsdagen møter rådgiver barnet og barnets følgeperson og følger dem til et tilpasset venterom ved Statens barnehus. Rådgiveren eller avhører har en forberedende samtale med barnet, og rådgiver har i tillegg en egen samtale med følgeperson, da dette er den viktigste støttepersonen for barnet på avhørsdagen. Videre bidrar rådgiver med barnefaglige innspill og vurderinger i forbindelse med det tilrettelagte avhøret, eller det sekvensielle avhøret. Det innebærer blant annet om å gi råd og veiledning til avhører rundt spørsmålsstillinger tilpasset barnets kognitive fungering, alder og modenhet. Rådgiveren veileder rundt hvordan tilnærme seg barnet, slik at barnet skal ha de beste forutsetningene for å formidle sin historie, etter evne og behov. Avhøret følges fra et bisitterrom, som er et rom isolert fra avhørsrommet, der deltakerne kan følge avhøret via tv-skjerm.

I tillegg til barnehusrådgiver, er deltakerne andre aktuelle aktører i saken, som blant annet avhørsleder (politijurist), etterforskerne, barnets bistandsadvokat, barnets oppnevnte verge og ofte en representant fra barnevernet. Rådgiver observerer barnets språk og atferd, og søker etter å identifisere tegn hos barnet som bidrar til vurderinger om et avhør kan fortsette, eller med fordel burde avsluttes; eksempelvis om barnet viser tegn til å være for sliten, eller være «ferdig» snakket. Det varierer mellom rådgivere, fra sak til sak, og på hvem som er avhørsleder, hvor aktiv rolle rådgiverne tar eller får i løpet av avhørsdagen. Det holdes et ettermøte kort tid etter avhøret er utført, med instansene som har fulgt saken. Her diskuteres og avklares det hvem som skal følge opp hva videre. Det er barnehusrådgiver og barnevernsrepresentant på saken som er de mest sentrale aktørene ved dette møtet (Andersen, 2019).

Oppfølgingsfasen

Mange av oppgavene rådgiverne utfører i oppfølgingsfasen, er regulert mest gjennom administrative retningslinjer (Bakketeig et al., 2021). Disse er førende, ikke rettslig bindende. Sammenlignet med arbeidet som gjøres i de foregående fasene, som i større grad er regulert i lov og forskrift, står mye av arbeidet i oppfølgingsfasen dermed svakere regulert. Arbeidet i denne fasen er saksavhengig og tilpasset barnets behov, og Andersens (2019) begrep *mellomromsarbeid* benyttes særlig for å beskrive oppgavene. I tillegg kan det skilles mellom

det Andersen identifiserer som direkte- og indirekte barnehusarbeid. *Direkte barnehusarbeid* innebærer de direkte intervensjonene med barnet i form av en-til-en samtaler, oppfølgingssamtaler eller terapi på barnehuset. *Indirekte barnehusarbeid* refererer til veiledning eller oppfølging av og samarbeid med systemene rundt barnet; profesjonelle aktører eller omsorgspersoner rundt barnet. Hensikten med det indirekte arbeidet er å øke forståelsen for det enkelte barns atferd og behov.

Rådgiveren skal kartlegge systemet og relasjonene som omgir det enkelte barnet i hver enkelt sak. Det innebærer å identifisere og kompensere for eventuelle mangler, og videre vurdere om barnets omsorgspersoner og andre relevante aktører rundt barnet kan ivareta barnets behov på en tilfredsstillende måte.

Kompetansesarbeid til barnehusene

I retningslinjene for barnehusene pkt.2.5 står det at barnehusene også skal drive fagutvikling og kompetansedeling (Politidirektoratet et al., 2016). Dette arbeidet er knyttet til både intern og ekstern fagutvikling og veiledning. De skal bidra med opplæring og veiledning internt i politiet og for øvrige samarbeidspartnere nasjonalt og internasjonalt. Faglig rådgivning og veiledning av eksterne aktører innenfor offentlig og privat sektor, samt privatpersoner.

Rådgiverne skal holde seg oppdatert når det gjelder relevant forskning, legge til rette for videre forskning, samt bidra til å utvikle egen virksomhet, som skal sikre videre god kvalitet på barnehusets arbeid.

2.1.2 Barnehusforskning

Både nasjonal og internasjonal forskning på barnehusfeltet er foreløpig lite i omfang, ifølge Bakketeig et al. (2021). De peker på at eksisterende forskning preges av ulik kvalitet. Her skiller de imidlertid mellom forskning *i* barnehus, og forskning *på* barnehus. Forskning *i* barnehus, kan eksempelvis være å undersøke helsetilstanden til barn som er utsatt for vold og overgrep, basert på data fra barnehus. Forskning *på* barnehus, innebærer forskning på barnehusmodellen, og ulike deler av virksomheten som inngår i denne modellen.

Barnehusmodellen blir ofte beskrevet som en tverretattlig, og en samlokalisert modell, der en ved å tilby flere tjenester på et barnevennlig sted, forsøker å minimere belastningene for vold- og overgrepsutsatte barn og særlig sårbare voksne (Johansson et al., 2017).

Når det gjelder forskning knyttet til barnehusrådgivernes arbeid, er det ifølge Bakketeig et al. (2021) kun én studie som belyser dette. Andersen (2019) fulgte tett på arbeidshverdagene til barnehusrådgivere gjennom en metode kalt «skygging». Gjennom studien utarbeidet hun begrepet «mellomromsarbeid» som kjernen i barnehusarbeidet. Det bør forstås som en spesielt kontekstsensitiv måte å utøve sitt arbeid på, og innebærer blant annet å identifisere og kompensere for eventuelle mangler eller svakheter i oppfølging av barn etter avhør (Andersen, 2019; Bakketeig et al., 2021). Rådgiverne sikrer at noen er til stede for barnet og kan ivareta det i en potensielt kritisk fase, samt at de som er der, er informert og sensitive overfor det enkelte barns behov i deres spesifikke situasjon (Andersen, 2021).

Det er gjennomført én kvalitativ studie som undersøker hvordan ansatte ved Statens barnehus påvirkes av jobben, og hvordan de best kan ivaretas. Denne er fremstilt av Tonje Persson Farstad og Marte Morkens som en hovedoppgave ved graden Cand. Psychol (Farstad & Morken, 2020). Her er det utført 11 dybdeintervju med politiavhørere, psykologer og seniorrådgivere. Informantene beskrev at arbeidets positive komponenter i sum er mer fremtredende enn de negative. Dette avhenger av at bestemte beskyttende faktorer på system- og individnivå ligger til rette. I studien er hovedvekten av faglitteraturen og funn er knyttet til politiavhørerne, og implikasjoner knyttet til å eksponeres for barnets historier inne i avhørsrommet. Da mitt fokus er på den unikt sammensatte rollen til barnehusrådgiveren, har jeg vurdert at funnene i liten grad kan anvendes i min egen studie.

Våren 2022 kom en landsomfattende evaluering av barnehusmodellen, gjennomført av velferdsforskningsinstituttet NOVA (Bakketeig et al., 2021). Rapporten fra NOVA maler et bilde der barnehusene fremstår som et høykompetent og godt innarbeidet tilbud. Samlet sett ser modellen ut til å fungere etter hensikt, i tråd med internasjonale konvensjoner, prinsipper om barnevennlige rettsprosesser, samt rådende kunnskap om ivaretagelse av barn. Rapporten peker likevel på at det er sterke tendenser til en straffesaksdominans som kan true barnehusmodellen som et helhetlig og samordnet tilbud. Den ser at i flere av barnehusene, prioriteres straffespolet på bekostning av annen oppfølging og behandling. Dette vises gjennom en økende tendens til at barn og unge ikke får den oppfølgingen de kan ha behov for, når avhørene ved barnehusene er ferdig. Selv om barnehusene også skal ivareta oppgaver som hører inn under både Helsedepartementet, samt Barne- og familiedepartementet, er det i dag forankret i Justis- og beredskapsdepartementet. Dette begrunnes i at utgangspunktet for alt barnehusarbeid, er en politianmeldelse.

Statens barnehus har en institusjonell form, og organisasjonene som er inkludert, har ulike handlingslogikker. Ifølge Sara Johansson (2017) kan dette forklare noe av konflikten og dilemmaene som kan oppstå i det interorganisatoriske samarbeidet som kreves. I sin analyse av samarbeid i svenske barnehus, setter hun søkelys på den institusjonelle maktdynamikken som kan utvikle seg mellom de profesjonelle aktørene og instansene som er involvert i institusjonen. Til dette tar hun utgangspunkt i tre maktdimensjoner, og illustrerer hvordan makt er kontekstuell avhengig, og tar ulike former.

3 Begrepsavklaring og teoretisk rammeverk

I denne delen vil jeg redegjøre for begreper og fenomener som er fremtredende i faglitteratur og forskning knyttet til arbeidets påvirkning på profesjonelle hjelpere. Første del omhandler mulige belastningsaspekter ved type profesjonelt hjelpearbeid som barnehusrådgivere utøver. Profesjonelt hjelpearbeid kan beskrives ut fra tre posisjoner; objektiverende, empatisk og autentisk (Haavik & Toven, 2020). I den objektiverende posisjon, baserer hjelperens handlinger seg på fagkunnskap, mens handlingene i den empatiske posisjon, baserer seg på hjelperens vilje og evne til å sette seg inn i hjelpemottakerens sted. Handlingene i den autentiske posisjon baserer seg på hjelperens egne reaksjoner, følelser, tanker og impulser. Alle posisjonene er ifølge Haavik og Toven (2020) nødvendige og ønskelig i den profesjonelle hjelperen. Den andre delen av kapittelet ser på muligheter for å ivareta hjelperen på system- og individnivå, og identifisere vekst- og berikelsesmuligheter ved hjelpearbeidet.

3.1 Belastninger

De siste 15 årene har internasjonal forskning med fokus på negative konsekvenser ved arbeid med mennesker, lidelser og problemer, økt voldsomt i omfang (Isdal, 2017). Der forskningslitteraturen undersøker terapeuter som arbeider med traumepasienter, benyttes gjerne begreper som sekundærtraumatisering, vikarierende traumatisering, compassion fatigue og burn-out for å beskrive ulike former for belastninger, symptomer og mulige senskader. Belastningene som denne studien ser på, er det Isdal kaller *indirekte belastninger*. Det inkluderer: «alt det vi opplever, mottar og tar inn i møte med klientenes lidelse, smerte og problemer» (Isdal, 2017, s. 69).

3.1.1 Sekundærtraumatisering

Den første som bragte et traumeperspektiv inn i forståelsen av hva slags belastninger hjelpere potensielt blir eksponert for, var Dr. i psykologi Charles R. Figley (1995). I hans lansering av begrepet sekundærtraumatisk stress i 1995, definerte han dette som: “...the natural consequent behaviors and emotions resulting from knowing about a traumatizing event experienced by a significant other – the stress from helping or wanting to help a traumatized or suffering person.” (Figley, 1995, s. 7). For en profesjonell helper sier det noe om effekten av å møte traumatiserte klienter som følge av sitt arbeid. Ordet *sekundær* er valgt for å beskrive dem som ikke er direkte rammet, men som står «i andre rekke», og fokuset i begrepet er da på de

indirekte belastningene. Vanligvis kommer symptomene raskt og kan knyttes til en spesifikk hendelse eller opplevelse (Isdal, 2017). Disse har «et karakteristisk mønster som inkluderer overveldelse, unngåelse og hyperarousal» (Isdal, 2017, s. 146). Det er et overføringsfenomen der hjelperen opplever sensasjoner (på eller i egen kropp) som tilsvarer det klienten erfarer (Cohen & Collens, 2013).

Isdal (2017) advarer mot å ta begrepet sekundærtraumatisering for vidt i bruk, da han mener dette på få år har ført til en liten inflasjon i bruken av det. Her kan det ifølge han være hensiktsmessig å være bevisst at begrepet er utviklet av fagmiljøer som arbeider med alvorlig traumatiserte mennesker, og at Figley med flere mener det først er i møte med *mennesket* og *traumet* at hjelperen kan utvikle sekundærtraumatiske stressreaksjoner (Isdal, 2017).

Betegnelsen bør således avgrenses og reserveres til enkelte grupper helpere, samtidig som det ikke må avskrive reelle belastninger og helseplager som andre grupper helpere kan utsettes for.

3.1.2 Vikarierende traumatisering og motoverføring

Der sekundærtraumatisering er et symptomorientert begrep, er vikarierende traumatisering et samspillsorientert begrep (Isdal, 2017). Pearlman og Saakvitne, som i 1995 gjorde begrepet kjent, viser begrepets samspillsorientering i sin definisjon: «Vicarious traumatization is a transformation of the self of a trauma worker or helper that results from emphatic engagement with traumatized clients and their reports of traumatic experiences.» (Pearlman, 2012, s. 783). Hjelperen står i relasjon til dem de jobber med, og det er i denne relasjonen de tar opp i seg deres historier på en særegen måte. De blir «vikarer for deres lidelse (Isdal, 2017, s. 121). Pearlman (2012) beskriver det som en særegen form for motoverføring, som aktiveres av det å bli eksponert for klientenes traumehistorier.

Motoverføring, eller “countertransference” defineres av Rothschild (2006) som: «the practitioner’s reactions to the client that have roots in his own past.» (s. 18). Dette innebærer alle slags emosjonelle og fysiske reaksjoner hjelperen måtte ha i møte med klientens person og historie (Bang, 2003, s. 13). Begrepet anerkjenner og forsøker å forklare noe om at fenomenet til en viss grad er naturlig og nødvendig for et godt samspill mellom helper og klient. Det beskriver videre «noe om at og hvordan hjelperen blir påvirket av at klienter treffer såre eller ubearbeidede punkter i dem selv, og deres liv» (Isdal, 2017, s. 146).

Fenomenet vikarierende traumatisering beskriver en mer grunnleggende endring i hjelperens sinn og sjel (Bang, 2003; Isdal, 2017). Endringer i hjelperens selvfølelse, syn på livet, håp og tro. Da dette begrepet sier noe om det mer grunnleggende som skjer i møtet mellom mennesker, mener blant annet Isdal at dette på noen måter er et bedre begrep enn sekundærtraumatisering (Isdal, 2017). Cohen og Collens (2013) poengterer på sin side at begrepet først og fremst tar for seg et *mer alvorlig* fenomen, da det empatiske engasjementet for klienten faktisk forårsaker den grunnleggende endringen og vedvarende stressaktiveringen i hjelperen selv. Likevel peker han på at også dette begrepet har sine klare begrensninger. Da dette begrepet også kommer fra fagområdet som jobber direkte med traumer, inkluderer det ikke alle de hjelperne som i kraft av sitt arbeid møter andre former for smerte og lidelse som ikke kvalifiseres som traumer. Da kan begreper som motoverføring, utbrenthet og omsorgstrøtthet bidra til å i større grad forstå helserisikoen for hjelpere.

3.1.3 Utbrenthet og omsorgstrøtthet

Utbrenthet hos profesjonelle hjelpere, er en tilstand av overbelastning som går over tid (Isdal, 2017). Tilstanden er preget av redusert omtanke for mennesker en arbeider med som hjelper, og ledsages av fysisk og emosjonell utmattelse som minsker evnen til å føle sympati med eller respekt for klienter eller pasienter (Maslach & Jackson, 1981). Isdal (2017) og Maslach og Leiter (1997) peker på at tilstanden først og fremst kan forklares med rammene hjelperen har for å kunne utføre arbeidet. Eksempler på dette kan være for mange klienter/pasienter, for dårlig tid, mangelfull oppfølging og lav støtte fra ledelse og ensidig eller utelukkende tunge saker (Maslach & Leiter, 1997). En annen kilde som trekkes fram er *verdikonflikter*, der det oppstår en uoverensstemmelse mellom det jobben krever, og hjelperens personlig prinsipper og verdigrunnlag. Hjelperen kan føle seg tvungen til å handle uetisk, og i tillegg oppleve seg fanget i motstridende verdier innenfor organisasjonen de jobber i.

Begrepet *omsorgstretthet*, medfølelsetretthet, involveringsutmattelse eller empatiutbrenthet er alle norske termer for Figleys begrep *compassion fatigue*, som ble lansert i 1995. Isdals (2017) oversettelse av definisjonen:

(...)en tilstand av utmattelse og dysfunksjon (biologisk, psykologisk og sosialt) som er et resultat av langvarig eksponering for andres lidelse. Compassion fatigue er en naturlig konsekvens over tid av å hjelpe, eller ønske å hjelpe personer som er traumatisert eller som lever i smerte. (s. 131).

I likhet med utbrenthet, er altså omsorgstretthet et tilstandsbegrep. Her er hovedfokuset i begrepet knyttet til klientenes påvirkning på hjelperen, innenfor de rammene de jobber under (Isdal, 2017). Gradvis nedbrytes hjelperens engasjement, deres involvering og empati – med en påfølgende slitenhet eller utmattelse knyttet til det å skulle hjelpe.

Belastningene kan være både direkte og indirekte, og typiske uttrykk dette kan hos den profesjonelle hjelperen er: lav arbeidsmoral, unngåelse av oppgaver, synkende motivasjon, apati, negativitet, synkende glede over tidligere gledesfylte aktiviteter, mister troen på at arbeidet er bra eller virksomt, fravær, utmattelse, irritabilitet og tap av selvtillit.

Ut ifra disse symptombeskrivelsene, er det ikke så rart at Figley (1995) beskriver compassion fatigue som hjelperens særegne kombinasjon av sekundærtraumatisering og utbrenthet. Han mener videre at en grad av compassion fatigue ikke er til å unngå når en jobber med tunge temaer og menneskelige problemer. Det er faktisk prisen å betale for å bry seg, eller som Figley (1995) sier: «there is a cost of caring» (s. 1).

3.1.4 Moralsk stress

Et annet sentralt tema innen forskning rundt potensielt negative implikasjoner for hjelpere som dette, er *moral distress*, med den norske termen *moralsk stress*. Det ble først definert av Andrew Jameton i 1984 som: «the psychological distress of being in a situation in which one is constrained from acting on what one knows to be right» (Jameton, 1984). Det involverer gjerne en form for hindring fra å gjøre det som moralsk sett kreves i en gitt situasjon (Weber, 2016). Hjelperen har en formening om hva som vil være moralsk rett å gjøre i en sak eller situasjon, men er forhindret fra å gjøre det. Begrepet har i hovedsak blitt benyttet for å beskrive sykepleieres opplevelser.

Bak fenomener som *sekundærtraumatisering*, *vikarierende traumatisering* og omsorgstretthet, er det «smitteeffekten» i møte med traumesymptomer hos klienten, eller hjelperens egne mestringsstrategier, som settes som årsaksforklaringer. Ved moralsk stress er en spesielt opptatt av de negative implikasjonene og belastningene som kan utløses av det å arbeide i et vedvarende *etisk og moralsk* dilemma (Fourie, 2015). Moral og etikk henger sammen med helheten i vårt liv og vår måte å leve på, og kan ikke isoleres til utvalgte biter (Henriksen & Vetlesen, 2006, s. 247). Begrepet *moralsk stress* forsøker å beskrive de eksistensielle belastninger som kan ligge i å måtte utføre arbeid som kan kollidere med egne etiske preferanser og prioriteringer.

Carina Fourie (2015) beskriver hvordan et slikt stress kan få psykologiske responser, gjennom en utvidet definisjon av begrepet: «is a psychological response to morally challenging situations such as those of moral constraint or moral conflict, or both.» (Fourie, 2015, s. 97). Her foreslår hun at moralsk begrensning i å handle ikke er eneste mulige årsak, men åpner for at andre moralsk utfordrende situasjoner også skaper de samme psykologiske responsene vi kaller moralsk stress.

I Peter & Liaschenko (2004) sin forståelse legger de vekt på den moralske aktøren (moral agent), og at stresset oppstår når ens autonomi blir begrenset i slik grad at det hindrer aktøren fra å handle ut fra ens oppfattede moralske ansvar. Moralsk stress er en respons på direkte og indirekte begrensninger på den handlendes moralske identitet, -ansvar og -relasjoner. I deres forskning på sykepleiere og moralsk stress, hevder de at institusjoner som disse profesjonelle hjelperne opererer i, kan skape begrensninger for moralsk identitet. Det hindrer dem fra å handle som autonome moralske aktører, og på den måten hindrer det dem fra å handle i samsvar med sine kjerneverdier og faglig ansvar.

Hva skjer når hjelperen i oss ikke får hjelpe? Når den ikke blir hørt, og heller ikke får anerkjennelse? Todaro-Franceschi (2013) tar for seg disse spørsmålene, og peker videre på at belastningene hjelpere kan bli utsatt for og utsette seg selv for i arbeidet, må ses i forhold til motivasjonen de går inn i arbeidet med. Hun benytter det engelske ordet «care» for å beskrive den sterke, grunnleggende motivasjonen de fleste hjelpere har. Ordet inneholder både pleie, omsorg, det å genuint bry seg om og det å ønske å hjelpe, og det er empati som er kjernen i ordet (Isdal, 134).

Todaro-Franceschi mener hjelperen vil lide når ønsket om virkelig å bry seg om og hjelpe et lidende medmenneske, blir hindret eller stoppet. Care-motivasjonen blir hindret når vi ikke lenger får mulighet til å hjelpe. Når vi ikke lenger får ta den tid vi ønsker med en pasient; ikke bare har et ønske om å hjelpe, men også en faglig fundert tro på hva som skal til.

I det følgende skal fokuset over på berikelsesaspektet, for som Isdal trekker fram, så er det ikke bare de negative følelsene som smitter, men også de positive.

3.2 Berikelser

3.2.1 Vekst, tilfredsstillelse og vitalisering

Nyere forskning viser en tendens til også å fokusere på mulige positive konsekvenser av å arbeide med traumatiserte mennesker (Isdal, 2017; Sabin-Farrell & Turpin, 2003). Dette nye forskningsfeltet kalles av noen for «vikarierende post-traumatisk vekst» (vicarious post-traumatic growth) (Cohen & Collens, 2013). Begrepet er enn så lenge ikke teoribasert, men er basert på selvrapporing og kliniske observasjoner (Figley, 2012, s. 784). Rourke (2007) og Baum (2004) er tydelig på at de fleste som arbeider med traumatiserte mennesker ikke får skader av jobben, men at de blir «berørt» på måter som påvirker dem. De som berøres, vil sjeldent oppleve at arbeidet utelukkende gir negative eller positive erfaringer, men at de opplever begge deler parallelt. Som i livet generelt, vil også hjelperlivet inneholde både det positive og det negative, i berikelser og belastninger. Isdal (2017) poengterer at berikelsene ikke nuller ut belastningene, som i et regnestykke, men at begge er uunngåelige deler av et hjelperliv. Det er det han kaller «medfølelsens pris».

Compassion satisfaction er et begrep som Van Hook og Rotherberg (2009) knytter opp til et berikelsesaspekt ved hjelperollen. De definerer det som: «the satisfaction derived from being able to help other people.» (s. 2). Det er et fokus på tilfredsstillelsen ved å være i en posisjon og ha anledning til å kunne hjelpe andre. I studier Van Hook og Rotherberg har gjennomgått, finner de at denne tilfredsstillelsen positivt assosieres med reduserte nivåer av compassion fatigue og utbrenthet (2009). Conrad & Kellar-Guenther (2006) mener å ha funnet en sammenheng mellom compassion satisfaction og en «kallsholdning» til arbeidet. Med det mener de at tilfredsstillelsen delvis kan oppstå gjennom en holdning om at jobben er ens kall, nemlig troen på at det er den spesifikke hjelperen som individ som er ment til å utføre akkurat denne jobben.

Andre som ser på positive forandringer som ble identifisert hos traumearbeidere, er Cohen og Collens (2013). I sin artikkel trekker de fram at forandringene blant annet innebar ny forståelse for og verdsettelse av åndelige og spirituelle aspekter. De presenterer også noen viktige prediktorer for vikarierende post-traumatisk vekst; nemlig høyere nivåer av «sense of coherence», empati, sosial støtte og organisatorisk støtte.

3.2.2 Sense of coherence

Sense of coherence (SOC) er en hovedidé innen Antonovskys salutogenetiske perspektiv (Antonovsky, 2012). Salutogenese betyr opprinnelse til helse, og perspektivet fokuserer på å forstå og fremme menneskets evne til tilpasning. Antonovsky erkjenner at både stress og motgang vil være en uunngåelig del av våre liv, og derfor er det viktig med et helseskapende perspektiv med fokus på å øke mestring, helse og velvære, samt vår evne til å takle det uunngåelige. Konseptet bygger på tre dimensjoner: *begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet* og hvordan ulik grad av disse elementene påvirker hvordan vi møter motgang (Antonovsky, 2012).

I en arbeidskontekst, har Vogt et al. (2013) funnet det hensiktsmessig å spesifisere dette konseptet i begrepet *work-SoC*, eller *arbeidsrelatert sense of coherence*. Spesifiseringen av begrepet kan defineres som den oppfattede graden av begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet i et individs nåværende arbeidssituasjon (Vogt et al., 2013). Begripelighet er den kognitive komponenten, og beskriver i hvilken grad arbeidssituasjonen oppfattes som strukturert, konsistent og klar. Håndterbarhet er den instrumentelle komponenten, som beskriver i hvilken grad individet oppfatter at tilstrekkelige ressurser er tilgjengelig for å håndtere de krav som stilles fra arbeidsmiljøet. Meningsfullhet er motivasjonskomponenten, som reflekterer rundt hvorvidt arbeidssituasjonen kan ses på som verdig ens engasjement, forpliktelse og involvering.

Selv om forskningsfeltet knyttet til work-SoC fremdeles er ungt, viser studier at høyere nivåer av work-SoC korrelerer positivt med blant annet høye verdier på jobbressurser, arbeidsglede og mental helse (Grødal et al., 2019; Vogt et al., 2013). Noreen Tehrani (2007) peker på at det kan ha helsefremmende effekter å hjelpe sårbare og traumatiserte mennesker, og at dette igjen kan ha positiv innvirkning på profesjonelt og privat plan. Men da må hjelperen befinne seg i systemer som bidrar til ivaretagelsen på system- og individnivå.

3.2.3 Ivaretagelse av hjelperen

Mye av litteraturen knyttet til ivaretagelse av hjelperen, har et fokus på hva individet selv kan gjøre for å forebygge fysiske og psykiske belastninger i sine krevende jobber (Isdal, 2017). På norsk kalles dette gjerne selvivaretagelse, og er et av tre nivåer av ansvar som Isdal trekker fram som essensielt i et ivaretagelsesperspektiv.

Selvivaretakelse innebærer ulike personlige mestringsstrategier eller hensyn som hjelperen benytter for å styrke vekst og velvære for seg selv (Figley, 1995; Isdal, 2017; Tehrani, 2007; Van Hook & Rothenberg, 2009). Dette skjer blant annet ved at hjelperen tilrettelegger for et balansert liv med tanke på arbeid, familieliv og mulighet for å ta hensyn til egne behov.

Selvransakende refleksjoner, der hjelperen prøver å identifisere og attribuere problemet til sin rette plass, er viktig for at riktige tiltak kan settes inn så tidlig som mulig (Isdal, 2017). Det er i tillegg viktig at hjelperen husker at hun alltid har et valg, at det å være hjelper ikke er en «skjebne» (Todaro-Franceschi, 2013). Et valg kan være å slutte i en belastende jobb med dårlige arbeidsforhold. Et mindre drastisk valg kan være å bli hjemme fordi en er syk eller overarbeidet, og en trenger å komme ovenpå igjen for å utføre en god jobb. Dette kan kalles etisk egoisme, og innebærer at hjelperen velger å ta vare på og utvikle det beste i seg selv (Henriksen & Vetlesen, 2006). Denne formen for egoisme kan godt forenes med at andre også har det bra, og er viktig å ha med seg inn i et selvivaretakelsesperspektiv. Laurie Pearlman (1999) fant at det som var viktig for helpere, først og fremst var et godt privatliv der en bruker tid med familie og venner, tar ferie, sosialiserer og utvikler sitt spirituelle liv.

Medarbeiderivaretakelse dreier seg om arbeidsgivers ansvar knyttet til å sørge for gode arbeidsvilkår og -forhold for sine medarbeidere (Isdal, 2017). Arbeidsgivers juridiske ansvar for ivaretagelse av sine ansatte, er nedfelt i arbeidsmiljøloven (Arbeidsmiljøloven, 2006). De skal sørge for å overholde lovens formål, som blant annet er: «å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon» (§1-1).

Noen grunnfaktorer som bidrar til medarbeiderivaretakelse er: *sikkerhet*, som handler om opplevd støtte og oppfølging i negative situasjoner. *Arbeidsmengden* må være forsvarlig, og medarbeideren må kunne komme gjennom sine arbeidsoppgaver på en faglig forsvarlig måte. *Kompetanse* innebærer at medarbeideren har og får god nok kompetanse til å gjennomføre arbeidsoppgavene sine på en tilfredsstillende måte. Oppfølgingsmuligheter i form av veiledning eller konsultasjon skal være gode og lett tilgjengelig. *Anerkjennelse* fra arbeidsgiver knyttet til ansattes arbeidsinnsats, er et viktig ivaretakelsesaspekt. Det kan synliggjøres ved gode lønns- og arbeidsvilkår, og i hvilken grad de ansatte opplever at deres faglighet blir hørt og satt pris på. Opplever de seg viktige for arbeidsplassen? *Medinnflytelse* gir opplevelsen av å ha innflytelse på egen arbeidsinstitusjon, og er ifølge Isdal fundamental både for ansattes helse og effektivitet. *Meningsfullhet* bidrar til at arbeidet oppleves meningsfullt, sett ut fra den ansattes verdier og kompetanse.

Figley (1995) og Van Hook & Rotherberg (2009) trekker fram måter arbeidsstedet kan legge til rette for ivaretagelse, vekst og velvære for hjelperen. De vektlegger at arbeidsstedet må sørge for at hjelperen har tilgang til profesjonell støtte og veiledning, og gjennom organisatoriske løsninger, møter behovet for overkommelig arbeidsmengde og arbeidsoppgaver.

Det er arbeidsgiver og leder som har et ansvar for å legge til rette for, oppmuntre til og verdsette en støttende kollegakultur. Dette er det tredje nivået av ivaretagelsesansvar, og kan også kalles hverandreivaretagelse. *Hverandreivaretagelse* er et begrep Isdal (2017) trekker fram som en viktig del av jobben til en profesjonell hjelper. Det innebærer støtten fra og tryggheten i gode kolleger, og i dette ligger et ansvar for hverandre og fellesskapet. Laurie A. Pearlman (1999) fant at det var et viktig ivaretagelsesaspekt for hjelpere å kunne diskutere saker med kollegaer. Først når de tre nivåene av ivaretagelsesansvar opererer i samspill med hverandre, kan hjelperen reelt være beskyttet mot belastningskonsekvenser i krevende jobber (Isdal, 2017).

4 Metode

I dette metodekapittelet vil jeg gjøre rede for valg av forskningsdesign og prosessen rundt innsamling og håndtering av datamaterialet. Mine grep for å styrke pålitelighet, troverdighet og overførbarhet i studien presenteres videre, etterfulgt av etiske betraktninger. Kapittelet avsluttes med en beskrivelse av studiens begrensninger.

For å svare på problemstillingen min, har jeg valgt å bruke en kvalitativ metode. Et av målene innen denne forskningstradisjonen, er å studere og utvikle forståelse av fenomener som er knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale verden (Dalen, 2011, s. 15; Richards, 2021, s. 1). Kvalitativ forskning vektlegger ofte å få en dypere innsikt i andre menneskers *livsverden*, en dimensjon som omfatter personens opplevelse av sin livssituasjon, og hvordan vedkommende forholder seg til dette (Dalen, 2011). Begrepet *livsverden*, knyttes opprinnelig til filosofen Edmund Husserl, men benyttes nå innenfor kvalitativ forskning på ulike fagområder (Dalen, 2011; Kvale & Brinkmann, 2015).

Fokuset på opplevelsesdimensjonen, gjør at begrepet og den kvalitative tilnærmingen egner seg godt for min studie. I min studie leter jeg etter svar på hvordan et utvalg av barnehusrådgivere opplever og erfarer sin egen arbeidssituasjon og hvilken påvirkning dette kan ha på dem som profesjonelle hjelpere.

4.1 Forskningsdesign

Jeg har valgt å bruke kvalitativt semistrukturerte intervjuer, hvilket vil si at intervjuformen er samtalebasert med utgangspunkt i noen forutbestemte temaer (Dalen, 2011). Disse temaene var: generelle forhold, arbeidsforhold, belastninger og mestringsstrategier. De ulike temaene har blitt utformet gjennom en operasjonalisering av problemstillingen. Spørsmålene er utarbeidet med bakgrunn i temaene, som bygger på den samme operasjonaliseringen.

Operasjonaliseringen redegjøres for i forbindelse med utforming av intervjuguide i kap 4.2.2. I et semistrukturert intervju er ikke intervjueren avhengig av å stille nøyaktig de samme spørsmålene til hver informant, og ikke i samme rekkefølge eller på samme måte (Dalen, 2011; Richards, 2021). Dette gir rom for spontanitet og tilpasninger i intervjusituasjonen og mellom de ulike intervjuene. Dersom informantene kommer med betraktninger og svar som ikke umiddelbart passer med intervjuerens forventninger og forberedte spørsmål, har jeg som intervjuer likevel mulighet til å følge de nye, uventede sporene gjennom denne

intervjuformen. Intervjuene har blitt kodet og analysert etter to parallelle strategier; tematisk og empiristyrtdatadreven). Dette redegjøres for i kapittel 4.5.

Valgene av intervjuform og analysestrategier skal bidra til å forebygge at forforståelsen jeg møter informantene og det innsamlede materialet med, blir et hinder for forståelse av fenomenene som studeres. Forforståelsen er noe Husserl advarer om, samtidig som Gadamer, hermeneutikkens fremste representant, mente at bevissthet rundt egen forforståelse bidrar til økt sensitivitet når det gjelder muligheter for teoriutvikling i eget datamateriale (Dalen, 2011). En hermeneutikkens tilnærming i studien kan tilstrebes ved at jeg veksler mellom å se på deler og utsagn i datamaterialet, til å sette det inn i en sammenheng eller helhet, samt at helheten søkes tilpasset den enkelte del (Dalen, 2011; Thagaard, 2018).

4.1.1 Utvalg

For å få innsikt i opplevelser og erfaringer til rådgivere ved Statens Barnehus, ble det avgjørende for prosjektet å komme i kontakt med noen av disse. Barnehusets årsrapport 2020 viser at det er drøyt 100 barnehusrådgivere (psykologer; 24 årsverk og seniorrådgivere; 82 årsverk) fordelt på de 11 barnehusene i landet (Politidirektoratet, 2021). Deltakerne i studien, er barnehusrådgivere rekruttert fra to barnehus i sør-Norge. Utvalget består av fire kvinner og to menn med ulik fagbakgrunn. Det er to kliniske sosionomer, en klinisk vernepleier, en klinisk spesialpedagog, en klinisk barnevernspedagog og en psykologspesialist. For å anonymisere, vil termen *rådgiver* eller *barnehusrådgiver* benyttes om hver informant, uavhengig av fagbakgrunn og tilhørende tittel.

Utvelging av informanter vil jeg karakterisere som strategisk (Thagaard, 2018). Med det mener jeg at jeg har valgt personer som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er taktiske i forhold til problemstillingen. Personene i mitt utvalg skal med sine kvalifikasjoner kunne besvare spørsmål om egne opplevelser knyttet til arbeidet som barnehusrådgiver. Dette er noe som i utgangspunktet kvalifiserer alle barnehusrådgivere i landet. Gjennomføring av intervjuer og bearbeiding av dem, er en tidkrevende prosess, derfor er det viktig at antallet informanter ikke er for stort. Utvalgets størrelse ble seks barnehusrådgivere, hvilket jeg vurderte som adekvat for å undersøke min problemstilling. Videre hadde jeg et ønske om å gjenspeile noe av barnehusets tverrfaglighet og tverrprofesjonalitet i studiens utvalg. En grunn er at det gir mulighet til at eventuelle forskjeller i erfaringer som kan knyttet til fagbakgrunn, vil kunne tre fram i analysen av materialet. Blant barnehusrådgivere er det en majoritet av

kvinnelige ansatte, men for meg var det ønskelig å få minimum én mannlig informant med i studien. Dette var for å ha mulighet til å se om det kunne framtre noen tydelige forskjeller i opplevelsen til en eller flere mannlige rådgivere, opp mot kvinnelige. Dette punktet ble ikke vektlagt i analysen, da det var liten eller ingen sammenheng å spore tilknyttet informantenes kjønnsstilhørighet og opplevelse. Det siste kriteriet var at informantene skulle ha jobbet som rådgivere ved Statens barnehus i minimum 2 år. Dette kriteriet skulle sikre at informantens beretninger i størst mulig grad kunne gjenspeile opplevelser fra en kjent arbeidshverdag. For å kunne undersøke hva arbeidet gjør med rådgiverne, var det derfor interessant for meg å velge noen som over litt tid har stått i arbeidet, og har lagt det første «praksissjokket» bak seg. I mitt utvalg varierer arbeidserfaringen fra ca. 2 år til 5 ½ år.

Valg av barnehus er i stor grad knyttet til mulighet for å kunne utføre intervjuer fysisk. Studien har ingen bevilgede midler i forbindelse med utførelse av intervju, og rekrutteringsområdet for barnehus fikk derfor begrenset til å inkludere tilgjengelighet med rimeligere transportmidler (tog, buss og bil). Som student ved Universitetet i Oslo, med bopel i Oslo, ble det naturlig å kontakte barnehus som kunne besøkes ved hjelp av andre transportmidler enn fly - innenfor en rimelig tidsramme. Dette innebar at barnehus i nord ble ekskludert tidlig i utvelgelsen, samtidig som det inkluderte alle barnehus sør i landet.

4.1.2 Rekruttering

Barnehuset i Oslo, der jeg hadde vært i praksis, av slo høsten 2021 forespørsel om deltakelse i studien. Flere av rådgiverne ved dette barnehuset var allerede involvert i et større forskningsprosjekt, og det ble vurdert at det ikke var kapasitet til å delta i min studie. Høsten 2021, sendte jeg derfor epost med forespørsel om deltakelse i masterprosjekt til to andre barnehus i landet. Her var jeg så åpen jeg kunne om hva jeg ønsket å undersøke, slik at barnehusene kunne ta godt funderte vurderinger på om de ønsket å delta. Eksempelvis formidlet jeg ønske om å undersøke barnehusrådgiveres egne erfaringer og opplevelser av å arbeide ved Statens Barnehus. Hvilke positive eller negative implikasjoner kunne opplevelsene ha for dem som profesjonelle hjelpere, og i hvilken grad påvirker dette dem? Etter få dager fikk jeg tilbakemelding fra lederen ved det ene barnehuset om at de ønsket å bidra. I dette barnehuset fikk jeg også mulighet til å hospitere/observere over et par dager høsten 2021. Hensikten med å være til stede, var å få et innblikk i et annet barnehus enn det jeg allerede hadde hatt praksis i, samt at rådgiverne ved det aktuelle barnehuset kunne få

mulighet til å høre mer om prosjektet. Slik ble jeg trygg på at jeg ved prosjektoppstart allerede ville ha noen aktuelle informanter ved dette barnehuset.

Det andre barnehuset jeg sendte epost til høsten 2021, fikk jeg aldri tilbakemelding fra, og i starten av 2022, var det derfor kun opprettet kontakt med et barnehus. Da det var ønskelig med informanter fra minimum to barnehus, sendte jeg ut forespørsel til enda et barnehus i sør-Norge (vedlegg 1). Dagen etter fikk jeg en epost tilbake fra barnehusledelsen, der de formidlet ønske om deltakelse.

Kriteriene for utvalget ble videreformidlet til begge de to barnehusene, og jeg ble etter få dager satt i kontakt med informanter som møtte kriteriene, og som selv hadde meldt interesse for deltakelse. Interessen ble formidlet via seksjonsleder ved det ene barnehuset, og via en oppnevnt kontaktperson (barnehusrådgiver) ved det andre barnehuset. Kontaktinformasjon ble delt over epost, og innen kort tid var det opprettet kontakt med hver enkelt informant. Tre av disse informantene hadde jeg møtt i forbindelse med hospiteringen ved deres barnehus høsten 2021, og de tre andre hadde jeg ingen personlig kjennskap til før vi møttes for intervju. Denne forskjellen mellom kjennskap til de to barnehusene, kan ha fått implikasjoner med tanke på forkunnskap og mulighet for likeverdig medvirkning til studien. Dette tar jeg opp som en begrensning ved studien i kap 4.8.

4.2 Datainnsamling

Jeg har to typer data til denne studien. Det første kom fra observasjonene jeg fikk mulighet til å gjøre ved et av barnehusene. Det innebar noen nye perspektiver som jeg tok med meg inn i forberedelse til de kvalitative intervjuene. Det største og viktigste materialet kom fra disse intervjuene, som hadde utgangspunkt i en semistrukturert intervjuguide.

4.2.1 Observasjon som forberedende metode

Som en forberedelse til utforming av intervjuguide og gjennomføring av intervjuer, ba jeg høsten 2021 om muligheten til å besøke og observere ved det første barnehuset jeg fikk kontakt med. Richards (2021, s. 61) peker på at det ligger mye verdi i å observere i forkant av intervjuprosessen. Dette gir muligheter til å bli kjent med konteksten forskningen skal finne sted i, samtidig som det kan gi god informasjon og nye tema kan dukke opp. Tilnærmingen kan også kalles «spaning», som i forskningsøyemed dreier seg om en kartlegging av miljøet før selve prosjektet starter (Dalen, 2011, s. 25). Motivasjonen min var at jeg ønsket å bli kjent

med arbeidsomgivelsene til noen av rådgiverne som muligens skulle delta i studien. Opplevelsen av å gå gjennom de samme gangene, være fysisk til stede i de samme rommene, lukte de samme luktene og høre de samme lydene, kunne potensielt bidra til en bedre forståelse for informantenes egne opplevelser, historier og erfaringer. En kartlegging av miljøet handlet i stor grad om å stille meg åpen for hva miljøet (de barnehusansatte) var opptatt av, og underveis vurdere i hvilken grad mitt teoretiske fokus ga gjenklang i miljøet. Jeg var heldig å få samtaler med en stor andel av rådgiverne ved dette barnehuset, både individuelt og i grupper. Samtalene viste et engasjement hos rådgiverne for mitt prosjekt, og det satte meg blant annet på sporet av et for meg ukjent fenomen og faguttrykk, som dette barnehuset var særlig opptatt av. Fenomenet var *moralsk stress*, som er redegjort for i teorikapittelet. I etterkant av besøket, fikk jeg mulighet til å lese meg opp på begrepet og benytte det i utformingen av intervjuguide. Aller viktigst var det for meg å kunne gjenkjenne innholdet i begrepet, dersom fenomenet skulle dukke opp som opplevelser hos andre informanter som kanskje ikke hadde dette faguttrykket i sitt repertoar. Et eksempel på dette vises i neste delkapittel.

Ettersom jeg fikk kontakt med Barnehus 2 forholdsvis kort tid før intervjuene skulle utføres, vurderte jeg det som lite hensiktsmessig å be om observasjon ved dette barnehuset. Vurderingen ble tatt med bakgrunn i begrenset anledning til å bearbeide data fra observasjonen før de individuelle intervjuene skulle utføres. Det er likevel viktig å være bevisst fallgruven for å tolke Barnehus 2 i lys av erfaringer fra Barnehus 1.

4.2.2 Intervjuguide

I forbindelse med utforming av intervjuguiden, var det viktig å ha klart for meg problemstillingen og de tilhørende forskningsspørsmålene:

På hvilke måter opplever rådgivere ved Statens barnehus at arbeidet de gjør her påvirker dem?

- *Hvilke (mulige) belastninger opplever rådgiverne i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?*
- *Hvilke (mulige) berikelser opplever rådgivere i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?*

På bakgrunn av disse spørsmålene, utformet jeg en semistrukturert intervjuguide med fire temaer som kunne ramme inn samtalen jeg skulle ha med de seks informantene (vedlegg 5) (Dalen, 2011). Temaene var: generelle forhold, arbeidsforhold, belastninger og mestringsstrategier.

Spørsmålene innenfor *generelle forhold* skulle bidra til en myk oppstart gjennom å be om informantenes fagbakgrunn og deres motivasjon (Todaro-Franceschi, 2013) for å starte som rådgivere ved Statens barnehus. Jeg ønsket også muligheten til å kunne analysere informantenes videre uttalelser i lys av fagbakgrunn og motivasjon. *Arbeidsforhold* skulle undersøke hva informantene liker ved arbeidet sitt, og deres opplevelse av arbeidsmiljø, når det gjelder mulighet for å dele nederlag og seire. Spørsmålene har bakgrunn i teori om at et godt arbeidsmiljø er viktig for ivaretagelse av hjelpere (Figley, 1995; Isdal, 2017; Van Hook & Rothenberg, 2009).

Under temaet *Belastninger* er spørsmål utformet for å utforske utfordrende sider ved informantenes arbeidshverdag, og på hvilke måter de opplever at dette påvirker dem som profesjonelle. Tema har bakgrunn i teori som er redegjort for i kapittel 3.1, der forskningslitteraturen har lagt noen føringer for hva jeg kunne forvente å avdekke knyttet til negative implikasjoner ved arbeidet til profesjonelle hjelpere. Det innebærer belastningsbegrep som sekundærtraumatisering, vikarierende traumatisering og compassion fatigue (Bang, 2003; Cohen & Collens, 2013; Figley, 1995; Isdal, 2017; Rothschild, 2006). *Mestringsstrategier* var opprinnelig knyttet til å oppdage informantenes bevisste og mer ubevisste strategier for å forebygge belastning. Det handlet også om å identifisere mulig berikelsesaspekt og opplevelse av mening også der den profesjonelle hjelperen håndterer tøffe saker (Cohen & Collens, 2013; Isdal, 2017; Sabin-Farrell & Turpin, 2003; Van Hook & Rothenberg, 2009).

Spørsmål og oppfølgingsspørsmål tilknyttet temaene som er beskrevet over, skulle være veiledende for meg i intervjusituasjonen. Den semistrukturerte tilnærmingen bidro til at informantens egne historier og erfaringer fikk tre fram, samt at det la til rette for at kompleksitet og nyanser i svarene kunne fanges opp, og kontinuerlig følges opp. Under besøket ved det ene barnehuset høsten 2021, ble jeg introdusert for begrepet *moralsk stress* (kap 3.1.4) av en av rådgiverne. Jeg valgte å inkludere fagtemaet i intervjuguiden fordi jeg fikk høre at det var et begrep som aktivt ble benyttet i rådgivergruppa ved dette barnehuset. Med dette ønsket jeg å legge til rette for å få en dypere forståelse for hva den enkelte rådgiver la i fenomenet, samt å undersøke om rådgiverne ved det andre barnehuset var kjent med fagtema.

Intervjuguiden ble noe revidert etter de tre første intervjuene, da jeg så det som hensiktsmessig å legge til noen enkle definisjoner på de mest kjente belastningsbegrepene knyttet til profesjonelle hjelperes arbeid: sekundærtraumatisering (Cohen & Collens, 2013; Figley, 1995; Isdal, 2017), vikarierende traumatisering (Bang, 2003; Cohen & Collens, 2013; Isdal, 2017) og compassion fatigue (Figley, 1995) og det mer ukjente begrepet moralsk stress (Fourie, 2015; Jameton, 1984; Peter & Liaschenko, 2004; Weber, 2016).

I møte med rådgiverne fra det andre barnehuset, ble det viktig for meg ikke å introdusere begrepet moralsk stress før informantene selv kom inn på temaet. Et eksempel var der informant Elise (kodenavn) beskrev noe av det hun syntes var mest utfordrende ved arbeidet:

(...)så jeg tror de tingene som jeg synes er slitsomt, på en måte, det er jo mer når det er for mye å gjøre, sånn at jeg ikke får gjort oppgavene mine på den måten jeg vil...ikke får fulgt opp like godt som jeg vil...og de gangene hvor, altså vi har jo ikke noe mandat til å beslutte noe som helst...vi kan rådgi...og de gangene hvor det blir gjort beslutninger som jeg tenker er helt feil...

Beskrivelsene lignet det teori og andre informanter omtalte som moralsk stress, og det ble naturlig for meg å introdusere begrepet for Elise, for å høre hennes videre refleksjoner rundt dette. Definisjonen fra intervjuguiden ble presentert for henne (vedlegg 5). Elise oppga at hun ikke kjente begrepet fra før, men spilte videre på det i sine beskrivelser av utfordringer knyttet til arbeidet:

Når du blir pålagt å gjøre arbeidsoppgaver som du etisk/moralsk sett, eller.. tenker er feil, og det er sjeldent å bli pålagt slikt her, men at du ikke har mulighet til å si...stoppe noe eller si nei til noe...og dette handler jo om systemet.

4.3 Gjennomføring av intervju

Fem av de seks intervjuene ble utført på Statens Barnehus sine lokaler. Informantene bidro villig til å legge til rette for at det var avsatt nok av tid og plass for gjennomføring av intervjuene. De tre første intervjuene ble utført på samme barnehus og ble fordelt på to dager i midten av februar. Her valgte to av informantene å benytte hvert sitt tilpassede venterom for selve intervjusituasjonen. Dette var et godt egnet sted, da informantene var godt vant med å sitte i samtale her, og selv utføre sitt daglige, profesjonelle virke. Til det tredje intervjuet

valgte informanten å invitere til sitt eget kontor, og dette bidro til å skape en avslappet intervju situasjon. Ved det neste barnehuset ble fjerde og femte informant intervjuet på samme dag, også ved et av barnehusets samtalerom. Dette fant sted i slutten av februar. Grunnet sykdom ved tidspunktet da den sjette informanten skulle intervjues, ble dette utsatt en uke, og deretter utført gjennom kommunikasjonsplattformen Teams, da gjennom lyd og video. Alle informantene ble i informasjonsskrivet (samt muntlig før intervjuet) forespeilet at intervjuene ville ha en varighet på 45-60 min. Fem av intervjuene ble gjennomført innenfor denne tidsrammen. Ett ble på drøye 80 min, og grunnen til at dette intervjuet tok så lang tid handlet om at informanten var inne i et spennende resonnement som jeg ikke ønsket å avbryte. Da det nærmet seg 60 min, informerte jeg om at jeg snart hadde brukt opp informantens avtalte tid, men det viste seg at både informant og jeg så verdi i å fortsette samtalen, og at vi begge hadde tid å avse til dette. Informantens engasjement, og fleksibiliteten som var innbakt i intervjuformen og rammene rundt, bidro til at jeg fikk med meg interessante betraktninger fra dette intervjuet, som jeg ellers kunne gått glipp av.

4.4 Datahåndtering

Lydopptak av intervjuene ble registrert gjennom to uavhengige enheter. Mobilappen Nettskjema diktafon ble benyttet, da denne umiddelbart krypterer lydfilen på mobilen og sender lydopptaket automatisk til et forhåndslagret skjema på min personlige bruker i Nettskjema, tilknyttet mitt masterprosjekt. I tillegg valgte jeg å bruke en privat eid digital diktafon med stor minnekapasitet og batteritid. Dette anbefales av Nettskjema, da det hender at opptak fra diktafon-appen feiler. For meg viste det seg å være lurt å ha begge deler, for lydfile i Nettskjema viste seg å være vanskelig å dekryptere. Fram til dette ble fikset, ble jeg nødt til å benytte lydopptakene fra den digitale diktafonen. Jeg fikk omsider assistanse til å få tilgang til lydfile i Nettskjema, og har benyttet disse siden. Lydkvaliteten på opptakene var tilfredsstillende på begge enhetene.

Transkribering av lydopptakene skjedde fortløpende etter intervjuene ved hvert av barnehusene. Med unntak av støttelyder som jeg vurderte ikke hadde betydning for helheten, ble hvert ord skrevet ned. Lyder som ble fjernet var i hovedsak humming-ord fra meg (mmm, jah) som kontinuerlige responser til informantenes utsagn. Hvert av lydopptakene ble lyttet gjennom minst én gang før transkriberingen startet. Dette for å få en helhetsopplevelse av intervjuet før transkriberingsprosessen startet. Etter at hver transkripsjon var ferdig, leste jeg

nøye gjennom flere ganger. Her kunne jeg komme over deler som ikke ga mening, og ved å lytte til lydopptaket igjen, kunne jeg finne at jeg hadde gått glipp av et par sekunder med tale, og rette på det. Det var svært nyttig å lytte til opptaket samtidig som jeg leste den ferdige transkripsjonen, for det var mye som i skriftlig tekst fikk en utvidet mening i kombinasjon med informantens stemme (Thagaard, 2018). Et eksempel var et utsagn som i skriftlig form virket lite kompatibel med informantens karakter, og ved en ny gjennomlytting av lydopptaket ble det tydelig gjennom stemmebruk at utsagnet skulle forstås ironisk.

4.5 Analyseprosessen

Til analysearbeidets innledende kategorisering og koding, ble programvaren NVivo benyttet. Koding er en måte å håndtere innsamlet data på, ved å dele det opp i mindre bestanddeler eller kategorier (kalt *noder* i NVivo) som har relevans for studiens forskningsspørsmål (Richards, 2021). Forskeren koder ulike utsagn fra transkripsjonene og plasserer dem i kategorier som kan passe til utsagnenes innhold og tematikk.

Til dette kodingsarbeidet har jeg benyttet to strategier parallelt. Den ene kodingsstrategien er tematisk koding (Dalen, 2011; Richards, 2021); som innebærer at min tilnærming til datamaterialet bygger på forforståelsen min, og teorien jeg gjorde meg kjent med i utarbeidelsen og operasjonaliseringen av forskningsspørsmålene mine. Den andre kodingsstrategien er datadreven eller empiristyrte (Richards, 2021). Her tok jeg for meg datamaterialet helt konkret, og kodet det uten å tenke på at jeg skulle kode det i forhold til noe som var forhåndsdefinert. Her var jeg åpen for å oppdage ting i datamaterialet som var interessant, og som ble til noen temaer som jeg ønsket å trekke inn i analysen, mest mulig løsrevet fra forforståelse.

Et kodingsarbeid der tematisk og datadreven strategi går parallelt og i et samspill med hverandre, kan også kalles en abduktiv tilnærming og fremgangsmåte (Thagaard, 2018). Abduktiv tilnærming fremhever det dialektiske forholdet mellom teori og data. Det innebærer både en tolkning av data i lys av eksisterende teori, og at systematiske og grundige analyser av data kan danne grunnlag for utvikling av ny teori (Thagaard, 2018, s. 184). I min studie har jeg benyttet meg av de dialektiske mulighetene som ligger i et samspill mellom temadreven og datadreven tilnærming til datamaterialet. Det har gitt meg mulighet til å ta i bruk tidligere teori knyttet til ivaretagelse av hjelpere som utgangspunkt for spørsmål jeg stilte informantene, samtidig som analyse av mønstre i dataene skaper muligheter for at nye tema trer fram.

Jeg startet med den tematiske kodingen; det Richards (2021) kaller «topic coding», og Dalen (2011) kaller tematisering. Det vil si at jeg tok utgangspunkt i den operasjonaliseringen jeg gjorde av problemstillingen, som viser seg i temaene og spørsmålene som intervjuguiden inneholder (vedlegg 5). Hovedtemaene jeg fikk gjennom denne innledende kodingen var: generelle forhold, arbeidsforhold, belastninger og mestringsstrategier (vedlegg 6).

Temaet *generelle forhold* ble raskt omgjort til to hovedtemaer: *faglig bakgrunn* og *motivasjon for arbeidet*, da disse tydeligere beskrev innholdet i tema basert på intervjuguiden (vedlegg 5). Jeg gikk i gang med én og én transkripsjon, mens jeg stilte meg spørsmålet: «Hva handler dette utsagnet om?» Eksempelvis ble det mer oversiktlig å kode utsagnet: «Ja, motivasjonen var å kunne dykke dypere i segmentet vold og overgrep(...)» (Anne), direkte under hovedkategorien *motivasjon for arbeidet*, i stedet for å gå om tema *generelle forhold*. På den måten er det fremdeles tematisk koding, da det er basert på tema og spørsmål knyttet til egen forforståelse og forventning til hva som kan dukke opp i materialet. Fremgangsmåten var slik: dersom tekstens innhold kunne knyttes opp til en definert kategori, markerte jeg og kodet denne.

Der jeg møtte på temaer og kategorier som var relevante for problemstillingen, men som ikke kunne plasseres i allerede eksisterende kategorier eller underkategorier, laget jeg nye kategorier. I disse delene av analysen var kodingen datadrevet (Richards, 2021), og eksempler på kategorier som dukket opp i empirien var: berikelser og barnehusets mandat (vedlegg 6). Beskrivelser av informantenes oppfattelse av barnehusets- og eget mandat som rådgivere, opplevde jeg at dukket fram parallelt med andre tema og forhåndsbestemte kategorier. Med det mener jeg at beskrivelsene passet litt inn i flere kategorier, og likevel ikke særlig inn i noen av dem som allerede eksisterte. *Barnehusets mandat* vurderte jeg derfor som en nyttig kategori å opprette, og temaet viste seg relevant da jeg videre i analysen ser mange funn i lys av rådgivernes forståelse av sitt mandat.

Underveis gikk jeg også i gang med analytisk koding, som her referer til koding som kommer fra tolkning og refleksjon over mening (Richards, 2021). Dette ga meg mulighet til å lage kategorier som beskrev noe særlig interessant som dukket opp i ett eller flere intervjuer. Noen av kategoriene og underkategoriene som ble til på denne måten var: møtet mellom det politifaglige og barnefaglige, moralsk stress og når hjelperen ikke får hjelpe.

Møtet mellom det politifaglige og barnefaglige dukket i likhet med kategorien *barnehusets mandat* opp som beskrivelser som behøvde sin egen kategori. Beskrivelsen jeg i kodeboken (vedlegg 6) ga denne underkoden var: «Trekkes fram at det er et stort gap – utfordrende..

forskjellige språk. Ser ikke helt verdien i tverretattlig samarbeid – for mange «festtaler» om «barnets beste i fokus», oppleves ikke helt sant..».

Her bet jeg meg merke i at informantene trakk fram utfordringer i møte med sitt mandat som rådgiver i et tverrfaglig samarbeid som opererer med grunnleggende forskjellige logikker og etiske prinsipper. Jeg valgte å legge denne underkategorien til *barnehusets mandat* da jeg opplevde at premisset lå i mandat-forståelsen. Samtidig ble det tydelig for meg at utsagnene var uløselig knyttet til opplevelse av belastning, og at disse funnene ville bli relevant å diskutere opp mot hverandre.

Jeg satt igjen med åtte hovedkategorier og tolv underkategorier i NVivo (vedlegg 6). Nå hadde jeg oversikt over alle utsagnene tilhørende hver kategori og underkategori, samt hvilken informant det kom fra. Hver hovedkategori med tilhørende underkategorier ble samlet i hvert sitt word-dokument, og jeg utformet tabeller for å gi ytterligere oversikt (Vedlegg 7). Tabellene presenterte kategorier og underkategorier i hver sin kolonne, tilknyttet hver informant som var presentert i rader bortover. Dette var et nyttig visuelt verktøy for å luke ut utsagn og deler av utsagn som ikke fanget essensen i kategoriene.

Det som kom fram i denne prosessen, var at jeg kunne plassere funnene i to tydelige temaer; belastninger og berikelser. Dette var ikke overraskende, da det er tema i hvert av de to forskningsspørsmålene. Samtidig dukket det opp et nytt tema som jeg vurderte relevant å presentere, nemlig informantenes opplevelse av sin rolle og sitt mandat som barnehusrådgivere. Funn knyttet til dette tema, vil utgjøre den første delen av kapittel 5 «funn og drøfting», og de to andre temaene vil diskuteres i lys av denne delen.

4.6 Studiens pålitelighet, gyldighet og overførbarhet

I kvalitativ forskning handler troverdighet og pålitelighet om hvorvidt forskningen er utført på en tillitsvekkende måte. Troverdighet og pålitelighet i denne studien styrkes ved at jeg redegjør for hvilke fremgangsmåter jeg har benyttet til å utvikle data (Thagaard, 2018). Det innebærer en presentasjon av de metodiske refleksjonene som er gjort underveis, som hvordan utviklingen av studiens problemstilling og forskningsspørsmål har skjedd, det teoretiske grunnlaget for operasjonalisering, valg av metode og erfaringer fra datainnsamlingen.

Operasjonaliseringen av problemstilling og forskningsspørsmål, skal bidra til å øke gyldighet eller validitet. I denne studien er særlig begrepsvaliditet aktuelt, og det dreier seg om grad av samsvar mellom teoretisk definerte begreper relevant for problemstillingen, og begrepene slik

vi lykkes med å operasjonalisere det (Kvale & Brinkmann, 2015) gjennom utforming av tema og spørsmål i intervjuguiden (vedlegg 5). Prosessen er gjort rede for under kapittel 4.2.2.

En beskrivelse av og refleksjoner over valg av informanter til studien er beskrevet under kapittel 4.1. I prosessen med å utvikle data, er det etterstrebet gjennomsiktighet i form av å gjennomgående beskrive og reflektere over hvordan forskningsprosessen forløper seg (Thagaard, 2018). I forbindelse med analyseprosessen innebar dette å være transparent rundt utvikling av koder og kategorier, og å legge ved kodebok (vedlegg 6) og eksempler på koding av utsagn (vedlegg 7).

Overførbarhet er knyttet til om den forståelsen vi utvikler innenfor rammen av et enkelt prosjekt, også kan være relevant i andre situasjoner og sammenhenger (Thagaard, 2018, s. 200). I kvalitative studier, er det en viktig målsetting at tolkningen fra et enkelt prosjekt skal ha en mer generell relevans. Overførbarhet måles etter grad av gjenklang studiens tolkninger vekker hos lesere med kjennskap til disse fenomenene. I denne studien, vil det innebære en målsetting om at tolkningen jeg gjør på bakgrunn av mine funn, finner gjenklang hos andre rådgivere ved Statens barnehus enn de seks informantene jeg fikk anledning til å intervju.

4.7 Etske betraktninger

Etske utfordringer dukker opp i alle prosjektets faser, fra de første ideene til det siste punktum er satt – og ofte en stund etter prosjektets slutt (Richards, 2021). Et spørsmål jeg gjennomgående har stilt meg fra prosjektstart, har vært: «På hvilke måter kan dette være problematisk, og hvordan kan jeg forebygge det?». Etske refleksjoner bidrar til å vurdere hva som er hensiktsmessig å gjøre i etske situasjoner som dukker opp (De nasjonale forskningskomiteene, 2018).

Dette forskningsprosjekt tar utgangspunkt i andre menneskers erfaringer, og etske refleksjoner er dermed en viktig del av prosessen for å ivareta deres integritet. Det har blant annet vært viktig for meg som forsker jevnlig å reflektere over egen forkunnskap, holdninger og verdier i møte med tema jeg undersøker. Gjennom utforming av intervjuguiden har jeg kunne stille meg kritisk til egne forventninger knyttet til svar på spørsmål jeg formulerte. Eksempelvis om jeg tydelig forventer en viss type respons på spesifikke spørsmål, eller om jeg er åpen for at informantene har andre opplevelser å dele.

For å ivareta forskningsetiske krav om et *frivillig, informert og utvetydig* samtykke (De nasjonale forskningskomiteene, 2018), ble informantene tilsendt et informasjonsskriv (vedlegg 3) med et tilhørende samtykkeskjema (vedlegg 4). Dette ble tilsendt individuelt flere uker i forkant av intervjuene, slik at hver og en kunne gjøre seg godt kjent med innholdet og gjøre et informert valg om deltakelse. I informasjonsskrivet ble formål med studien formulert, og planen for håndtering og behandling av personopplysninger og data ble gjort rede for. Før hvert intervju startet, ble samtykket innhentet ved underskrifter på samtykkeskjema. Noen informanter hadde allerede undertegnet og leverte dette, mens andre fikk et fysisk eksemplar på stedet og undertegnet der og da. Et intervju ble utført over Teams, og samtykket ble innhentet ved at informanten scannet og sendte underskrevet samtykkeskjema over epost. Da denne informanten også hadde blitt tilsendt skrevet god tid i forveien, vurderte jeg at samtykket likevel oppfyller de forskningsetiske kravene.

Som Richards (2021) påpeker, har all sosial forskning bias, fordi forskerne alltid tar sin forutinntatthet og sine erfaringer med inn i sine data. Det er dermed viktig å bruke dette på en mest mulig gjennomsiktig og gjennomtenkt måte. Med tanke på formålet med studiet, som er å få fram rådgivers opplevelser og erfaringer, ble det derfor viktig for meg at prosessen i stor grad var transparent. Informantene oppfordret til å ta kontakt etter intervjuene dersom de hadde spørsmål, noe å legge til, eller om de ønsket å ekskludere deler av intervjuet (eller utsagn) de var usikre på om de kunne stå inne for. Disse grepene kan bidra til å styrke premisset om at informantene og forskeren har felles oppfatning om hva prosjektet egentlig dreier seg om.

Lydfilene fra de seks intervjuene ble lagret, håndtert og fjernet i samsvar med forskrifter om behandling av personidentifiserbare opplysninger (Personopplysningsloven, 2018, s. §10). For å sikre anonymitet videre, ble informantene allerede ved lagring av hver lydfil, tildelt hvert sitt fiktive navn. Navnene ble systematisk benyttet gjennom transkripsjonsarbeidet, og andre navn som er gjengitt i transkripsjonen er anonymisert ved stjerne, eller tittel på relasjon til informanten. De samme kodene er brukt gjennom bearbeiding av data i analysearbeidet og for å referere til riktig informant i funn og drøftingsdelen av oppgaven. Norsk senter for forskningsdata AS (NSD) har vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernlovgivningen, dersom det utføres som beskrevet i søknaden (ref. 511119). Vurdering og godkjenning av NSD kan leses i vedlegg 2.

I prosjektet har det vært nødvendig å vurdere om deltakelsen kan være til skade eller sette informantene i en utsatt posisjon (De nasjonale forskningskomiteene, 2018). Dette har vært en problemstilling blant annet fordi barnehusmiljøet i Norge er forholdvis lite og oversiktlig. Det er omkring 100 barnehusrådgivere fordelt på 11 barnehus i landet. Det har derfor vært særlig viktig å sikre ivaretagelse av informantenes anonymitet, samt å forhindre gjenkjennelse så godt som mulig. Et grep har vært å benytte termen rådgivere eller barnehusrådgivere, uavhengig av om yrkestittelen er seniorrådgiver eller psykolog. Underveis ble det også relevant å beskytte innsamlede opplysninger rundt tilleggsutdanninger som mastergrader og kliniske spesialiseringer. Vurderingen ble tatt på bakgrunn av at risikoen for å kunne kompromittere anonymiteten til den bestemte informant basert på denne informasjonen, ville være større enn nytten av å anvende informasjonen aktivt i analysen av materialet. Den innsamlede informasjonen under kategorien «faglig bakgrunn» har likevel blitt anvendt i analysearbeidet for at jeg selv skulle få en bedre forståelse av materialet.

Intervjuene ble utført ved rådgivernes respektive arbeidsplasser. Dersom informantene opplever at arbeidsplassen og arbeidsmiljøet er trygt, vil intervjukonteksten bidra til at informantenes egne opplevelser både av positiv og negativ art kunne tre fram. Skulle derimot arbeidsplassen oppleves utrygg for informanten, kunne intervjusituasjonen bli preget av begrenset tilgang til informantenes usensurerte opplevelser. Dette ble forsøkt forebygget da hver informant fikk mulighet til å bestemme tid, sted og form for kommunikasjon.

Oppnevnt hovedveileder for studien er selv barnehusrådgiver ved Statens barnehus i Oslo. Da dette barnehuset ikke har vært rekrutteringsarena for informantene i mitt utvalg, har UiO vurdert at veileders arbeidssituasjon ikke vil skape en etisk konflikt uforenelig med oppdraget som veileder i studien. For å ivareta anonymitet, ble vi tidlig enig om at hovedveileder ikke skulle være involvert i rekruttering, og heller ikke ha innsyn i transkripsjonene av intervjuene. Kontaktinformasjon og personopplysninger på informantene er det kun jeg som har tilgang til. I informasjonsskrivet ble informantene informert om at biveileder kunne få tilgang til materialet ved behov, men det har ikke oppstått behov for å benytte oss av denne muligheten.

4.8 Begrensninger ved studien

Gjennomføring av observasjon og hospitering ved Barnehus 1 kan ha påvirket min for forståelse, da det tidlig ga meg innsikt i noe av det dette ene barnehuset var opptatt av. Dersom jeg hadde observert begge eller ingen av barnehusene, kunne dette sikret en jevnere

innflytelse på min forforståelse. Likevel har jeg ikke gjort meg erfaringer underveis som tilsier at observasjonen har påvirket i for stor grad.

I kapittel 4.3 ble det nevnt at det sjette intervjuet, grunnet sykdom hos informanten ved avtalt intervjutidspunkt, ble utført digitalt, over kommunikasjonsplattformen Teams en uke seinere. Kvaliteten på lyden var god under selve intervjuet, og omtrent tilsvarende god kvalitet på lydopptaket som ble benyttet til transkribering av intervjuet. Likevel bar intervjusituasjonen preg av at kommunikasjonen fant sted via en skjerm, og det er sannsynlig at noe relevant informasjon i form av kroppsspråk kan ha blitt borte gjennom å benytte dette mediet. I tillegg er det verdt å nevne at informanten ba om å bli tilsendt intervjuguiden på epost i forkant av intervjuet, og at dette ble imøtekommet. Det betyr at forberedelsen til denne informanten ble helt annerledes enn det den ble for de andre informantene. Dette kan ha hatt innflytelse på denne informantens svar.

Den innledende kodingsprosessen bar preg av at jeg var syk med korona, noe som viser seg gjennom en usystematisk og noe forvirrende koding og utforming av kategorier. I ettertid var det flere av valgene som var utfordrende å forstå, og det ble vanskelig å skille mellom tematisk og datadrevet koding noen steder. Da dette var et stort stykke arbeid å gjøre om, valgte jeg likevel å bygge videre på store deler av dette arbeidet. Dette vil begrense muligheten til å finne fram til en del av de samme kodene, og er slik sett en svakhet ved analysen.

5 Funn og drøfting

I dette kapittelet vil jeg presentere og drøfte funn som kan besvare studiens problemstilling: *På hvilke måter opplever rådgivere ved Statens Barnehus at arbeidet de gjør her påvirker dem?* Funnene er delt inn i tre hovedkapitler som besvarer ulike aspekter ved problemstillingen og de tilhørende forskningsspørsmålene.

I kap. 5.1 **Rådgivernes profesjonelle identitet** redegjør jeg for informantenes opplevelse av eget mandat som barnehusrådgivere. Denne delen er den minste og har et hovedfokus på funn. Delen vil også utgjøre et grunnlag for å svare på belastnings- og berikelsesaspektene ved arbeidet i de to neste delene av analysen.

Kap. 5.2 **Belastningens årsak og uttrykk** – tar for seg funn som knytter seg til forskningsspørsmålet: *Hvilke (mulige) belastninger opplever rådgiverne i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?* Her drøftes mulige årsaker og uttrykk for de opplevde belastningene.

Kap. 5.3 **Berikelsens vilkår og virkning** – tar utgangspunkt i forskningsspørsmålet: *Hvilke (mulige) berikelser opplever rådgivere i kraft av sitt arbeid ved Statens barnehus?* Jeg reflekterer videre rundt bidragsytende faktorer for ivaretagelse av barnehusrådgiverne på individ- og systemnivå.

Utsagnene og sitatene som presenteres vil i hovedsak være uredigerte fra transkripsjonene. Unntakene er der jeg har fjernet innskutte bisetninger som omhandler annen tematikk enn den jeg ønsker å belyse i teksten. Eksempelvis kunne informantene plutselig kommentere noe de kom på i forbindelse med et tidligere spørsmål og annen tematikk, for deretter å komme tilbake til den nåværende tematikken. Andre tilfeller av bortfall, er der deler eller hele setninger blir gjentatt flere ganger rett etter hverandre. Det er min vurdering at bortfallene ikke endrer noe av utsagnenes betydning, men heller bidrar til at informantenes opplevelse kommer tydeligere fram. I disse tilfellene har jeg valgt å benytte tegnsettingen: (...). Denne tegnsettingen er også benyttet når et sitat starter midt i et resonnement.

Utsagnene benyttes på flere måter; både som eksempler på beskrivelser som gjelder flere informanternes opplevelse, eller på beskrivelser som skiller seg ut fra andre informanternes utsagn. Andre utsagn viser samstemmighet i opplevelsen, men kan samtidig være transparent med nyanseforskjeller i svar. Informantene har fått tildelt kodenavn som benyttes systematisk

gjennom hele analysen. Anne, Bjørn og Carl er rådgivere ved barnehus 1, mens Dina, Elise og Frida er rådgivere ved Barnehus 2.

5.1 Rådgivernes profesjonelle identitet

Et sentralt tema er informantenes egne forståelser og oppfatninger av sitt mandat og sin rolle som barnehusrådgiver; hvordan de skal manøvrere innenfor denne oppfatningen, hvordan andre ser på dem, både profesjonelt (andre samarbeidspartnere/instanser) og privat (venner og familie). I det følgende vil jeg presentere funn og begynnende refleksjoner knyttet til dette, som mer inngående vil drøftes i kapittel 5.2 og 5.3. Deres opplevde mandat og rolle vil da drøftes i lys av rådgivernes belastnings- og berikelseserfaringer.

5.1.1 Barnehusrådgiveren – En ny profesjonell rolle

På samme måte som barnehusene er en ung institusjon, representerer barnehusrådgiverens arbeid en ny form for profesjonell praksis innenfor voldsarbeid (Andersen, 2019). I retningslinjene til Statens barnehus står det at rådgiverne er forventet å ha en klientrettet, helsefaglig og barnefaglig kompetanse, som også inkluderer klinisk kompetanse og erfaring innenfor et bredt felt (Politidirektoratet et al., 2016). De skal være helse- og sosialarbeidere med særlig kompetanse i møte med barn og særlig sårbare voksne.

De seks informantene i studien min, har forskjellig fagbakgrunn og kommer fra tidligere arbeidsforhold i ulike institusjoner som: barnevernet, BUP (barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk), RVTS (Regionalt senter for Vold og Traumatisk Stress) og sykehus.

Fellesnevneren er at alle hadde et handlingsmandat i saker som gjelder barn og unges psykososiale ivaretagelse og -fungering. Flere av informantene trekker frem overgangen til å ha et rådgivende mandat i saker der de har kompetanse og erfaring fra å handle, som vanskelig. Elise er en av disse: «Det er vanskelig å være så deltakende i en prosess, og ikke ha noe annet enn et rådgivende mandat da...».

Flere av informantene trekker også frem at de hadde opplevd grader av ubehag og vansker med å sette seg inn i sin nye rolle som barnehusrådgiver:

Det å komme nyansatt til barnehuset...ubehagelig...følte jeg ikke kunne bruke min kompetanse...tar tid å lage en ny innpakning av seg selv. Det er ikke min vante måte å være yrkesutøver på som ble verdsatt her. (Bjørn)

Noen identifiserer at ubehaget minsket og opplevelsen av egen relevans i arbeidet økte over tid:

Nå i seinere tid har det vært mer og mer en reise mot noe som kjennes mer relevant... at ting kommer mer sammen. Liksom at en begynner å få mer tak i...eh, hvem jeg er her på Statens barnehus, ja, og hva er det jeg kan fylle ut her...men det var nok ikke sånn i starten...nei, det var ikke helt klart for meg. (Anne)

Anne forklarer opplevelsen av økt relevans med en dypere forståelse for hva mandatet deres er, og at kjernen i alt de gjør er ivaretagelse av barna som kommer til Statens barnehus: «jeg har forstått det at mandatet er mye breiere enn det, ja, og at vi må tørre å både se på det og ta i det...vi er her for å ivareta unger...det er det vi er her for».

Flere av informantene beskriver det som slitsomt og sårt å forklare og forsvare seg overfor familie, venner og eksterne veiledere som ikke har innsikt i arbeidet de gjør, eller de reelle belastningene de erfarer:

Det er andre ting som er belastende enn det som de utenfor sier at: «åh, dette må være veldig belastende!» Og det er liksom sånn, det er litt sånn interessant ting, og litt frustrerende ting, og litt irriterende ting, overfor venner og: «åssen kan du...». Det er jo vanskelig å forklare åssen du kan sitte å høre disse historiene uten å liksom... (Carl)

Carl beskriver at historiene han eksponeres for, er triste og vonde å ta inn, men til tross for at andre rundt tror det, er det ikke dette som oppleves mest belastende:

Det er jo definitivt, altså, hver historie isolert sett, er jo kjempetrist, og veldig vond å gå inn i, og høre på...altså, sånn å ta inn til seg. Men liksom, det er noe med at, det er ikke det som kanskje er det mest belastende med...allikevel...selv om det er det alle andre...

Dersom «alle andre» tror at det er barnas vonde historier som er kilde til informantenes opplevde belastninger, kan det skape utfordringer for rådgivere som Carl, som ikke kjenner seg igjen i denne beskrivelsen: «kjenner meg ikke noe som helst sekundærtraumatisert, skal jeg være helt ærlig...jeg kjenner ikke at jeg bærer deres smerte...det er andre ting jeg, liksom...»

Opplevelsen av at utenforstående danner seg en feilaktig eller begrenset oppfatning om arbeidet de gjør, og hva slags påvirkning eller slitasje dette har på dem, ser ut til å være en utfordring for flere av informantene. Frida beskriver det å bli møtt med fordommer av venner og bekjente knyttet til arbeidet en utfører: «da blir man egentlig bare kritisert for hvordan politiet jobber, og hvordan de avhører små barn». Hun gir uttrykk for at dette sårer og oppleves som en ytterligere belastning i situasjoner der hun har behov for forståelse for hva jobben består i, hva den kan gjøre med de som står i den, samt støtte til å takle det.

Hvordan forstår så barnehusrådgivere selv sitt mandat og sin rolle?

5.1.2 Hjelperen - barnets representant

Informantene beskriver sin profesjonelle identitet som barnehusrådgiver og deres opplevde mandat, sine roller og arbeidsoppgaver gjennom ord som: hjelper, multikunstner, potet og barnets representant. Flere av dem omtaler seg selv som en hjelper, og Carl formidler hvordan denne rollen kan utspille seg for han som barnehusrådgiver:

Har det nok i seg at en er en hjelper...ønsker å hjelpe, og det kan en gjøre med å få lov til å følge barna opp, har samtale, eller etterpå, komme tilbake til oppfølging, hjelpe foreldrene, eller hjelpe, det er mange, liksom... Hjelpe noen som står i en annen sak, kunne veilede, gi råd... hjelpe med å sortere tanker...så det er nok den derre hjelperen.

Det mest grunnleggende for en hjelper, er ifølge Todaro-Franceschi (2013) – å kunne hjelpe, og hun mener de fleste hjelpere har en sterk og grunnleggende motivasjon for å vise omsorg og ta hensyn. Carls beskrivelse av eget hjelpe-ønske og hjelpeidentitet, knytter han særlig opp til oppfølgingsdelen av mandatet sitt. Det som i barnehusmodellen kalles for oppfølgingssporet eller behandlingssporet (Bakketeig et al., 2021). Her står samtale og oppfølging av barn, samt veiledning av deres nærmeste medspillere sentralt. Denne delen av mandatet innebærer arbeidsoppgaver som gir rådgiveren mulighet til å komme dypere inn i menneskemøtene, slik Anne videre beskriver et behov for:

Man kan være sånn potet og ha mange baller i lufta, men så trenger poteten også å få komme ned i jorden. Et bilde på at det å komme dypere inn i menneskemøtene...Og hvis ikke det hadde vært rom for det, ville det vært en litt sånn overveldende plass å jobbe på.

Rådgiverens arbeid er svært variert, og dette er ifølge Anne noe av det som gir stor motivasjon for, og verdi til arbeidet. Der hun bruker den anvendelige poteten som metafor for rådgivernes varierte bruksområde, tar Frida i bruk betegnelsen «multikunstner»: «(...) så er man litt sånn "multikunstner", det er mye vi skal håndtere i løpet av en arbeidsdag.». Flere av informantene var videre kjent med betegnelsen *mellomromsarbeid* som Andersen (2019) i sin studie har gitt barnehusrådgivernes særegne arbeid:

Jeg tenker at det (mellomromsarbeid) er en god beskrivelse av det vi egentlig kanskje gjør...og særlig kanskje det vi egentlig gjør i etterkant... kanskje ikke så mye i forkant og avhørsdagen...men det som skjer i etterkant og «hvor skal dette barnet få hjelp», ikke sant... for i vårt mandat så skal vi jo sikre barnet psykisk helsehjelp...og hvor er da det rette stedet å gi barnet det, eller hvem skal gi det...(Frida)

Mellomromsarbeidet knyttes av flere opp til oppgaven med det kontinuerlige arbeidet som består i å veksle mellom rådgiverens veiledende, rådgivende, koordinerende, oppfølgende og behandlende rolle:

Vi er «imellom», og vi jobber litt sånn i grensesnittene...og jeg ser jo at det er behov for det...det er behov for en instans som er...fleksibel nok til å kunne gå litt imellom. For vi lever i et ganske sånn oppdelt...inndelt, sånn...hjelpesystem (Anne)

Rådgiverne ved Statens barnehus har to parallelle mandater som i forskningslitteraturen på barnehusfeltet betegnes som en dobbelt logikk eller et dobbelt spor (Andersen, 2019; Bakketeig et al., 2021; Johansson et al., 2017). Det strafferettslige sporet, også kalt etterforskningssporet, viser til rådgivernes ansvar for tilretteleggingen av den strafferettslige prosessen ved barnehusene. Rådgivernes oppfølgingsmandat er det andre sporet, og dette mandatet skal sikre barna god og koordinert oppfølging, og om nødvendig behandling ved Statens barnehus.

Det jeg opplever at informantene er opptatt av når de formidler sin rolle som barnehusrådgivere, er at de først og fremst er barnets hjelper og representant. Deres fremste oppgave er, slik jeg forstår dem, å sørge for at barnets beste står i sentrum. Carl formidler at han mener prioriteringen mellom avhør og oppfølging er ujevn, og at en høyere prioritet av avhør kan forklares ved at barnehusene ligger under politiet:

Prioriteringen burde være mye flatere, kanskje de tingene jeg tenker burde prioriteres litt høyere, blir ikke prioritert høyest. Det høyeste er liksom...vi ligger inn under politiet og, ganske sånn stor pågang på at det er avhørene som skal prioriteres. Men jeg tenker de andre delene er vel så viktige (...).(Carl)

Videre formidler Carl at hans primære jobb ikke er avhørene, fordi han føler han har en liten rolle der. Hans rolle er først og fremst å ivareta barna, noe han i liten grad opplever at han har reell mulighet til under avhørene: «(...) Min jobb er primært å ivareta disse barna... Avhøret er ikke den primære jobben... Jeg føler vi har en liten rolle der...» (Carl)

Når rådgivernes formelle yrkesidentitet er beskrevet i retningslinjene som helse og sosialarbeidere med særlig kompetanse i møte med barn (Politidirektoratet et al., 2016), gir dette gjenklang i informantenes beskrivelse av egen motivasjon for arbeidet. Deres tidligere valg av yrkesvei og nåværende rolle som barnehusrådgiver, har blitt drevet av og fortsetter å drives av unike sammensetninger av motivasjon. Én motivasjon som særlig har blitt knyttet opp til hjelpeyrker, er «kallet». Henriksen og Vetlesen (2006) hevder denne kallstanken fremdeles er godt utbredt, og knytter «kallet» opp til ønsket om å gjøre noe for andre som virkelig trenger det; ideen om barmhjertighet og nestekjærlighet. Blant informantene, er motivasjonen som presenterer seg aller mest tydelig for meg, et ønske om å bistå de aller mest sårbare barna: «Litt med det å komme litt tidligere inn da...jobbe med de aller mest sårbare barna. Komme tidligere inn, enda tettere på, og spissere...og litt mer i det politiare, synes jeg òg var spennende. Unik kombinasjon.» (Dina). Dina opplever at det hun skal utføre som barnehusrådgiver, er en unik kombinasjon av oppgaver som handler om å jobbe med de aller mest sårbare barna. Carl trekker fram at kombinasjonen av oppgaver er fint:

Det var nok noe med de barna, å komme på en måte inn og støtte de i den litt sånn akutt-perioden... Ha mest trøkk der, og så skal bare noen barn følges opp videre der... En fin kombinasjon... Når jeg begynte å jobbe her...tenkte på det å ha kompetansen, kunne hjelpe andre med å tilføre kompetanse ut i fagfeltet... Rådgivningen og den biten, for det er jo ting jeg synes er gøy være «frampå i skoene» (Carl)

Her beskriver Carl at noe av motivasjonen knytter seg til det direkte arbeidet med barna i en akuttperiode. Han trekker også fram det indirekte barnehusarbeidet som meningsfullt. Med indirekte mener jeg å bidra til at systemene rundt barna får den veiledningen og kompetansen de trenger for å kunne støtte barna utenfor Statens barnehus (Bakketeig et al., 2021).

Eksemplene over forteller noe om hva informantene legger vekt eller ønsker å legge vekt på i sin yrkesutøvelse ved Statens barnehus. Ifølge Henriksen og Vetlesen (2006), vil vektleggingen kunne gjenspeile noen av verdiene, idealene og oppfatningene som informantene dypest sett identifiserer seg med. Dette vil få noen konsekvenser, da vi er autonome moralske aktører (Peter & Liaschenko, 2004), som tross alt streber etter å handle i samsvar med våre kjerneverdier og faglige ansvar (Henriksen & Vetlesen, 2006).

I neste kapittel gis en nærmere presentasjon av hvilke implikasjoner det kan få, dersom barnehusrådgivernes autonomi som moralske aktører blir hindret fra å handle i samsvar med disse verdiene og opplevd mandat. Her vil jeg se på sammenheng mellom rådgiverne forståelse av sin rolle og mandat, i møte med begrensninger til å bidra i tråd med denne forståelsen.

5.2 Belastningens årsaker og uttrykk

Barnehus som institusjon har eksistert i 15 år og er ennå en ung institusjon. Forskingen på barnehus har vært rettet mot utvikling- og beskrivelse av praksis. Hvordan rådgiverne opplever og erfarer det å jobbe på barnehus, har ikke vært tematisert i tilsvarende grad. I forskningslitteraturen som tar for seg ulike belastningsaspekt ved arbeid som profesjonell hjelper, er det noen fenomener som har fått særlig oppmerksomhet de seinere årene. Eksempler på dette er; sekundærtraumatisering, vikarierende traumatisering og omsorgstrøtthet (Bang, 2003; Cohen & Collens, 2013; Figley, 1995; Isdal, 2017; Rothschild, 2006). Med et utgangspunkt i denne forskningslitteraturen, hadde jeg forventninger til at det ville fremtre beskrivelser av belastningsuttrykk assosiert med disse fenomenene. Selv om noen av disse fenomenene faktisk trer frem og presenteres, vil hovedvekten av funnene knyttes opp til andre fenomen som jeg vurderte som mer fremtredende, og som kan gjenspeile noe av det særegne ved å arbeide som barnehusrådgiver.

5.2.1 Hjelperen – i en avhørsfabrikk

Uttrykket *avhørsfabrikk* ble benyttet av barnehusledere i NOVA-rapporten der de uttrykte bekymring over at barnehusene primært skal brukes til utførelse av avhør, på bekostning av oppfølging og behandling (Bakketeig et al., 2021). *Avhørsfabrikk* og *avhørsmaskineri* er uttrykk som også benyttes av et par av informantene i studien når de rapporterer at de opplever en skjev og uheldig prioritering av straffesaksporet, i tråd med

Barnehusevalueringen (Bakketeig et al., 2021). Flere informanter formidler at det kan oppleves belastende å overvære mange avhør og beskriver hvilke implikasjoner de frykter en straffesaksdominans kan få for dem. Dina tror det kan påvirke henne på jobb og i hennes privatliv:

Skal man være en avhørsfabrikk, så tror jeg ingen holder ut i lengden.. (...) for skal du sitte i avhør fire/fem dager i uka...uten å direkte få utføre hjelperollen sin...bare sitte å ta inn...uten veiledning...tror jeg det påvirker litt snikende. Man kan bli sekundærtraumatisert og utbrent... At det er en effekt på hvem man er som menneske selv, da. (Dina)

For meg kan det virke som om Dina er bekymret for at prioritering av avhør kan få konsekvenser for henne både som profesjonell hjelper og som menneske. Dersom en hjelper blir sekundærtraumatisert eller utbrent, og kanskje særlig vikarierende traumatisert, vil dette innvirke på flere nivåer av hjelperens liv; deres arbeidshverdag og privatliv (Bang, 2003; Isdal, 2017). Dina og Elise trekker fram at en risiko for belastning kan ligge i å «bare sitte å ta inn», og ikke ha «muligheten til å stoppe opp» i avhørssituasjoner:

(...)hvis det blir et sånt avhørsmaskineri, hvor du bare sitter i det hele tiden, og du ikke har mulighet til å stoppe opp, du ikke har mulighet til å drive noe oppfølging, for eksempel, eller at det blir i det hele tatt for stort arbeidspress...det er kanskje den største risikoen, tenker jeg, for at det ikke går bra.. (Elise)

Begge illustrer ved disse utsagnene en bekymring som de fleste informantene delte, knyttet til deres opplevde prioritering av avhørssporet. De fleste informantene formidlet i løpet av intervjuene en opplevelse av at deres kompetanse og bidrag ble lite verdsatt i avhørssituasjoner. Dina identifiserer en belastning i at rådgivernes anbefalinger eller vurderinger ikke blir hørt, og at en ikke får påvirket eller gjort en forskjell. På den måten kan en miste opplevelsen av mening med arbeidet:

(...)Sitter i 70-80 avhør i året... Tenker at det kan bli en sånn belastning over tid, og hvertfall hvis man opplever at ikke man får gjort en forskjell, eller får påvirket, eller man ikke blir hørt på en måte, det man anbefaler eller vurderinger eller sånn...Tenker det vil være en belastning...hvis man ikke opplever mening med arbeidet...ikke blir tatt på alvor. Er kanskje det en bruker mest energi på, hvis en ikke når fram, da. (Dina)

Carl mener han har mye å bidra med som en hjelper for barnet inn i avhøret, men at han opplever at hjelperrollen hans i praksis blir liten. Han uttrykker at hjelperen i ham blir holdt tilbake:

(...)så det er nok den derre hjelperen, ikke sant, og det er kanskje noe med det, og, at når en sitter inne på det, og hører avhøret og er selve avhøret, så er vår rolle, vår hjelperrolle er så liten...skjønner du hva jeg...vi har jo liksom...det er jo derfor vi sitter der...vi skal jo liksom kunne bidra inn med å hjelpe avhører, og med å hjelpe barnet, ikke sant, og ivareta barnet...men, eh, det er liksom juristen sitt som trumfer inne på det rommet...så jeg føler kanskje...at hjelperen blir litt holdt tilbake. (Carl)

Til tross for at de fleste informantene rapporterer om en ujevn balanse mellom de to mandatene, i favør av det strafferettslige mandatet, melder Frida at hun synes balansen jevnt over er god: «så jeg kjente meg ikke helt igjen i den beskrivelsen der. (...)Jeg føler liksom det.. at vi har.. det er ikke sånn at vi bare driver med avhør, nei...». Det er videre verd å merke seg at Frida er av dem som opplever at sitt bidrag inn i avhørene blir verdsatt:

Det er der jeg kanskje får vist mest av fagligheten min. Det er under selve avhøret... Og barnefaglig rådene, og veiledning til avhørere og til påtale. Jeg synes ofte jeg blir lyttet til, også, så det gir jo veldig sånn god mestringsfølelse. Så den biten liker jeg godt. (Frida)

Rådgiverens grad av involvering og faglige bidrag under avhør, avhenger ifølge informantene både av avhørsformen og hvem som er jurister i saken. Dette stemmer med NOVA-rapportens funn (Bakketeig et al., 2021). Både Frida og Elise rapporterer at de begge utfører en god del sekvensielle avhør - en avhørsform for de yngste barna og særlig sårbare voksne (Politidirektoratet, 2021). Avhørsformen legger opp til tett dialog mellom spesialutdannede avhørere, påtalejurist og barnehusrådgiver. Elise bekrefter at dette kan bidra til opplevelsen av at hennes faglighet i større grad verdsettes inn i avhør, til forskjell fra dem som først og fremst bistår i ordinære, tilrettelagte avhør:

Jo, det gjør jo det...og det er sånn som...for eksempel...jeg har jo en del av de sekvensielle...og det er klart at...der er det jo også en metodikk som tilsier at det skal være... Veiledning er på en måte mye mer inkludert i det...med egne...at man skal gå ut...skal ha veiledning... (Elise)

Selv om Elise opplever at hennes barnefaglige kompetanse blir verdsatt også inn i avhør, uttrykker hun forståelse for at rådgivere kan føle seg overflødige i avhørssituasjoner:

Hvis barnehuset ønsker å beholde kompetanse inn i også avhørene, så må de holde på folk som har den kompetansen. Og vi som fagpersoner vil jo jobbe med faget vårt. Sånn at hvis jeg, for min del, ikke får brukt meg selv som fagperson, så er det jo ikke så interessant å jobbe her. (Elise)

Barnehusmodellen skal være et helhetlig og samordnet tilbud hvor det strafferettslige og barnefaglige er separate spor, men som til sammen utgjør en helhet (Bakketeig et al., 2021). Etter de fleste informantenes erfaringen å dømme, foregår det i dag en prioritering av avhørssporet, som kan gå på bekostning av det barnefaglige- og oppfølgingssporet. Dette kan beskrives som praktisering av en smal barnehusmodell. Barnehusevalueringen fra NOVA (2021), poengterer at en slik avgrenset og ubalansert barnehusmodell er i strid med de internasjonale retningslinjene for barnevennlige rettsprosesser, som norske myndigheter er forpliktet til å følge. De rapporterer likevel at de ser en gjennomgående tendens til en straffesaksdominans i barnehusene, som de mener kan underminere barnehusmodellen (Bakketeig et al., 2021). Hvilke implikasjoner kan dette få for rådgivernes opplevelse av arbeidet?

Analysens første del tok for seg barnehusrådgivernes forståelse av rolle og mandat. Her er mitt viktigste funn at de først og fremst ser på seg selv som barnas hjelpere og representanter. Dersom de må virke innenfor en smal barnehusmodell i strid med barnevennlige rettsprosesser, vil det være sannsynlig at informantene opplever en viss diskrepans mellom hva de identifiserer som sitt oppdrag, og hva de har mulighet til å utføre i praksis. En slik begrensning kan hindre barnehusrådgiverne direkte eller indirekte fra å handle ut ifra sin moralske identitet og fra deres opplevelse av moralsk ansvar overfor barna. Dette kan videre resultere i det Peter & Liaschenko (2004) definerer som moralsk stress (jfr. kap. 5.2.2). For det vi gjør som moralske aktører, er knyttet til et helt liv, og kan ikke forstås fullstendig isolert fra hvem vi ellers er (Henriksen & Vetlesen, 2006). I det følgende utsagnet beskriver Carl sitt ansvar for ivaretagelse av barnet, på bakgrunn av sin moralske identitet som helsearbeider. Dette mener jeg kan stå som et eksempel på den moralske aktørens opplevelse av ansvar og hvordan dette kan se ut for en barnehusrådgiver:

(...) Har jo selv et bein mer inn i helse...der min moralske identitet ligger. Mens politiet har det i etterforskningen. For de er det viktigst å belyse saken og gjennom det ta vare på barnet.. Men jeg driter vel i saken - jeg skal ivareta barnet, så om det ikke blir noe straffesak, «so what», hvis barnet bare... (Carl)

De fleste informantene uttrykker at det ville vært bedre for dem om det var færre avhør, og mer tid til oppfølging. En kilde til belastning kan nemlig ligge i å overvære et stort antall avhør, der en blir eksponert for tøffe og såre historier, uten å ha mulighet til aktivt å kunne gjøre noe med det. Rådgiverne blir utsatt for inntrykk av en alvorlighetsgrad som forsterkes av at det er sårbare barn som formidler egne historier om vold, overgrep og omsorgssvikt. Det kan føre til det Bang (2003) kaller å bli *rystet*, der hjelperen blir overveldet av det som kommer fram. Hjelperer kan også pådra seg sekundærtraumatisk stress som en konsekvens av å hjelpe eller ønske å hjelpe en traumatisert eller lidende person (Figley, 1995). Dersom hjelperen blir hindret fra å hjelpe, kan dette ifølge Todaro-Franceschi (2013) føre til at hjelperen selv blir lidende. Det kan blant annet skje ved at deres sterke, grunnleggende Care-motivasjon svekkes. Kjernen i denne motivasjonen er empati. Langvarig og hyppig eksponering (i form av avhør) for lidelse hos barn som du skal hjelpe eller ønsker å hjelpe, kan også resultere i omsorgstrøtthet, eller det Figley (1995) kaller compassion fatigue. Isdal (2017) beskriver det som en tilstand som gradvis nedbryter hjelperens engasjement, deres involvering og empati – med en påfølgende slitenhet eller utmattelse knyttet til det å skulle hjelpe.

Et annet belastningsaspekt ved avhørsfokuset, er opplevelsen informantene har av ikke å bli verdsatt som fagpersoner inn i avhørene. Ifølge Barnehusevalueringen (2021) er det på barnehusene generelt, et høykompetent kollegium. Likevel rapporterer fire av informantene at de i liten grad opplever at deres faglighet blir hørt, anerkjent eller verdsatt inn i avhørssituasjon. Når avhørsmengden blir uforholdsmessig stor del av arbeidshverdagen, kan det indikere at det til enhver tid sitter barnehusrådgivere med høy spisskompetanse som opplever at de ikke får bruke denne spisskompetansen.

For å belyse hvordan prioriteringen av avhør og det strafferettslige mandatet kan oppleves belastende, vil jeg trekke inn Vogts et al. (2013) sitt begrep Work-SoC. Her vil jeg se på den ene komponenten meningsfullhet; motivasjonskomponenten som bestemmer hvorvidt den ansatte ser på arbeidssituasjonen sin som verdig sitt engasjement, sin forpliktelse og involvering. For at arbeidstakeren skal oppleve høye nivåer av meningsfullhet i arbeidet sitt,

må hun vurdere arbeidsoppgavene til å være tilpasset hennes personlige misjon og visjon. Dette må kombineres med opplevelsen av at hun bidrar til noe som er større enn seg selv og at hun utgjør en forskjell. Når Elise i et tidligere utsagn uttrykker at det ikke vil være interessant for henne å jobbe et sted der hun som fagperson ikke får bruke faget sitt, forstår jeg hennes betraktninger som en refleksjon rundt grad av meningsfullhet i sitt arbeid som barnehusrådgiver. Dersom hun og hennes kolleger måler den subjektive verdien av arbeidsoppgavene opp mot sine idealer, verdier og normer og finner at arbeidets verdi ikke holder mål for dem, kan det føre til at de opplever lav grad av mening i arbeidet.

NOVA-rapporten advarer også om mangelen på et tydelig oppfølgingsmandat og lite ressurser for å utøve godt faglig arbeid i oppfølgingssporet (Bakketeig et al., 2021). De mener dette kan føre til at fagfolk med den nødvendige barnefaglige kompetansen for å ivareta barnevennlige rettsprosesser, ikke ønsker å jobbe i barnehus. Den skjeve prioriteringen av avhør på bekostning av oppfølging, kan altså føre til at kvalifiserte fagfolk ikke velger å søke seg til arbeid som rådgivere her, og at høyst fagkompetente barnehusrådgivere slutter etter kort tid. Som nevnt i kapittel 5.1.1 er alle informantene høyt utdannede, og erfarne profesjonelle hjelpere som i sine tidligere arbeidsforhold har forvaltet et handlende mandat. De har utøvd det jeg vil karakterisere som høy grad av faglig autonomi, og med det mener jeg at informantene i stor grad har hatt frihet til å velge det de vurderer som riktig, ut ifra egen etisk- og faglig bedømming. Overgangen til det rådgivende mandatet har blitt beskrevet av informantene som utfordrende, og jeg er nysgjerrig på om det kan knyttes opp mot tap av faglig autonomi.

Informantene ved Barnehus 2 snakket om at det er en del gjennomtrekk av fagpersoner, og mener å ha identifisert en «magisk grense» på fem år, hvor mange slutter etter det. Selv om to av informantene fra dette barnehuset er over femårs-grensa, gir disse to uttrykk for forståelse knyttet til at mange rådgivere slutter tidligere enn ved andre jobber de har stått i: «så det er nok en jobb man kanskje ikke har så lenge som andre type arbeid, da...». Dina tror det kan knyttes opp til en sum av årsaker som: for stort arbeidspress, for få ansatte, for mange avhør, for lite tid til oppfølging. Slike mangler ved arbeidsrammer, som Dina her trekker frem, er eksempler som Maslach og Leiter (1997) mener kan øke risiko for utvikling av utbrenthet hos hjelpere. Burke og Richardsen (2001), som har sett på studier som undersøker forholdet mellom gjennomtrekk i organisasjoner og utbrenthet, finner at dette har en positiv forbindelse. Selv finner ikke jeg noe i barnehusevalueringen eller annen barnehusforskning som viser til en slik femårs-grense, samtidig som jeg tror deres observasjoner identifiserer at det er stor

gjennomtrekk. Stor gjennomtrekk er i seg selv interessant, sett i lys av NOVA-rapportens (2021) bekymring for at barnehusrådgivere skal slutte, og deres refleksjoner rundt hva dette kan skyldes.

Informantene gir inntrykk av å oppleve begrensninger i deres rådgivende mandat i en arbeidshverdag med stort straffesaksfokus. Dette kan på samme tid knyttes opp til opplevelse av hjelpeløshet (Todaro-Franceschi, 2013) og mangel på mening og mestring i arbeidet (Vogt et al., 2013), da de i straffesaksmandatet opplever å få en passiv rolle som i liten grad blir verdsatt av samarbeidspartnere. Det motsatte utfallet kan vi se hos informant Frida, som erfarer at hennes faglighet og kompetanse blir mest verdsatt i avhørssituasjoner. Det er her hun opplever mest mestring. Videre er det verdt å nevne at Frida var den eneste av informantene som ikke kjente seg igjen NOVA-rapportens funn knyttet til en ufordelaktig prioritering av det strafferettslige mandatet. Dette synes jeg er interessant fordi nettopp Frida oppgir at hun ikke har like mye erfaring med oppfølging og behandling som flere av sine kolleger. Denne delen av mandatet er den hun finner mest utfordrende. Ut ifra dette vil jeg argumentere for at det er en tydelig fellesnevner ved alle informantene når det gjelder ønske om og behov for opplevelse av mestring i arbeidshverdagen. Der forholdene ligger dårligere til rette for mestringsopplevelser, vil belastningen oppleves større. Frida opplever mest mestring i avhørssituasjoner, og minst mestring i oppgaver knyttet til oppfølging og behandling av barn. Rådgiverne som opplever mest mestring i oppfølging- og behandlingsoppgaver, vil naturlig nok ønske mer av dette. Det kan være de føler seg mindre verdsatt som fagpersoner inn i avhør, eller at de trives godt med begge og ønsker variasjon i større grad.

5.2.2 Moralsk stress

Under hospiteringen ved Barnehus 1, ble jeg introdusert for begrepet *moralsk stress* (Fourie, 2015; Jameton, 1984; Peter & Liaschenko, 2004). Informantene fra dette barnehuset formidler at det var mye som falt på plass for dem, ved å ta i bruk dette begrepet om belastninger knyttet til rådgivningsarbeidet. Anne, Bjørn og Carl kjente begrepet fra før, og benyttet dette aktivt for å beskrive opplevde belastninger ved arbeidet. Anne knytter den største belastningen til opplevelsen av å være en del av et svik mot barn de har ansvar for, som direkte eller indirekte følge av å stå i et arbeid fullt av vonde dilemma:

At noe svikter og man er en del av sviket... En kan føle at en etterlater mennesker i en situasjon de ikke skulle vært i... Iallefall sånne saker jeg tenker mye etterpå...hvilke steiner kunne vi snudd på, på en annen måte. (...) skulle vi latt noe passere her for å, eh, ja, det er jo et arbeid som er fullt a dilemmaer. Og iblant vonde dilemma. (Anne)

Dette opplevde sviket som Anne beskriver at hun kan bli en del av, trekkes fram av flere av informantene. En fortelling som er gjennomgående, er der yngre barn i avhør forteller om erfaring av vold eller overgrep, mens eldre søsken ikke forteller. Barna kan da bli sendt hjem til sine foreldre, fordi det ikke er nok bevis i saken. Det kan handle om at de yngre barnas historie vurderes som ikke troverdig nok sammenlignet med de eldre barnas. Videre kan det være en oppfatning fra dem med handlingsmandat (politijuristene og barnevernet) om at de eldre søsknene ville fortalt om det var noe galt som foregikk i eget hjem. Barnehusrådgiverne kan ha delt barnefaglige vurderinger som utfordrer denne tanken, men når barna blir sendt hjem, på tross av disse, kan de kjenne at de har sviktet både de yngre barna og deres eldre søsken. Dette kan være et eksempel på det Bang (2003) kaller å bli rystet av møtet med sitt eget system. Når barnerådgiveren opplever at systemet de er en del av, svikter barna som de har ansvar for å beskytte, oppleves det som en stor belastning. Anne og hennes kollegaer identifiserer seg som hjelpere, og deres viktigste rolle er ifølge dem å være barnets representant. Dersom de da møter på, og må stå i situasjoner der systemet svikter barna, vil deres identitetsforståelse, verdier, drømmer og idealer knyttet til sitt fag som profesjonelle hjelpere, bli rystet. En respons på belastningen som følger av å stå i dette, kan være Fourie (2015) og Peter og Liaschenkos (2004) kaller moralsk stress. Da kan barnehusrådgiverens tap av autonomi og opplevelse av å svikte, utløse det moralske stresset. Stresset er en respons på direkte eller indirekte begrensning av barnehusrådgiverens moralske identitet, -ansvar og -relasjoner (Peter & Liaschenko, 2004). Moralsk stress er også en måte å beskrive eksistensielle belastninger, som å måtte utføre arbeid som kan kollidere med egne etiske preferanser og prioriteringer (Fourie, 2015).

Bjørn poengterer flere ganger i intervjuet sitt at det er uhensiktsmessig og stort sett uriktig å forklare belastningene sine med barnets fortellinger, og han opplever at begrepet moralsk stress gir han mulighet til å se på det som ligger bak belastningene:

Moralsk stress synes jeg er bedre fordi det gir oss mulighet for å ta inn alle de andre iboende utfordringer. Alle selvmotsigelsene som ligger både i systemene, som ikke er barnets skyld, vi skal ikke forklare vår tendens til å bli utbrent, vi skal ikke forklare det

med at... Det er ikke barnets feil. Det er vel så mye at vi lever i et spenningsfelt hvor vi ikke har mulighet for å gjøre det gode vi gjerne vil, og jeg tror det er mange aspekter i det. (Bjørn)

Bjørn beskriver her belastningene som en konsekvens av å leve i et spenningsfelt der selvmotsigelser i systemer kan hindre dem fra å gjøre det gode de vil: «I dette spenningsfeltet, mener jeg, er en opplevelse av å svikte... Ikke fordi vi blir traumatisert, men fordi vi føler at vi ikke strekker til som barnets representant her (...)». Dette møtet med systemenes svikt og ens egen maktesløshet er noe også Bang (2003) trekker fram som en årsak til belastning. Hun knytter dette opp til økt risiko for utvikling av sekundærtraumatisering hos behandlere. Samtidig utfordrer hun definisjonen på sekundærtraumatisering. Med det mener jeg at her legger hun ikke møtet med traumet som premiss for belastningsuttrykket som kan oppstå hos hjelpere. En årsak til belastningene kan være møtet med systemer som svikter rundt noen som hjelperen føler ansvar og omsorg for. Dette kan stemme godt med Haavik og Tovens (2020) betraktninger om at hjelperen noen ganger kan oppleve en større belastning i møte med systemkravene, enn det å lytte til vonde historier. De trekker også fram noe de kaller rollekonflikt, eller motstridende krav og forventninger, uten å ha ressurser til å oppfylle dem. For barnehusrådgivere kan det innebære at rådgiverne forventes å følge flere avhør, samtidig som flere avhør utløser behov for mer oppfølging, og begge deler må eksistere for at barnehusmodellen skal ivareta hensynet til barnets beste.

Med bakgrunn i flere av informantenes beskrivelser, kan det virke som om det er disse erfaringene av hjelpeløshet i møte med systemet, og muligheten for å svikte barnet som lever i den vonde fortellingen, som oppleves svært belastende. På den måten vil det være naturlig at det i sin tur oppleves belastende å eksponeres for et stort antall slike historier, uten å ha mandat eller ressurser til å hjelpe. Bjørn mener begrepet moralsk stress gir dem anledning til å forstå hva som skjer med dem: «Ja, det gir mening å bruke ordet stress. Ikke sant, fordi at det skaper en aktivering som vi må bruke tid på å hjelpe hverandre på å få regulert ned.».

Informantene fra Barnehus 2, kjente ikke begrepet fra før, men ble introdusert for det underveis i intervjuene. De knytter det opp til opplevelser av å dele viktig kunnskap som ikke blir tatt til etterretning. Dina kjenner mest på det i saker der barn forteller om vold, hvor barna tilbakeføres til foreldrene fordi det kun er de yngste som forteller om forholdene:

Rådgiver sitter med kunnskap om hvorfor dette kan være naturlige mekanismer og forklaringer, men det blir ikke tatt til etterretning... Så sendes de tilbake, og du vet de aldri kommer til å fortelle igjen... Så det å ha gode vurderinger inn i arbeidet, men ikke bli hørt, er fryktelig frustrerende... Du vet hva konsekvensene kan bli, men har ikke mandat. (Dina)

Dina og Elise trekker begge fram frustrasjonen og belastningene som følger når de opplever at deres råd ikke blir fulgt, da de vet at dette kan få negative konsekvenser for barnet: «Det er jo de tingene...de når det ikke går. Når du ikke får gjennom ting som du tenker er viktig for et barn. Det er belastende...» (Elise). I vårt samfunn legger vi stor vekt på det å handle i henhold til vår samvittighet, og Henriksen og Vetlesen (2006) mener det er fordi samvittigheten vår er et uttrykk for menneskets rett til selvbestemmelse og autonomi. Samvittighet skal først og fremst hjelpe oss å bevare vår moralske integritet. Når en handler i overenstemmelse med samvittigheten, kan det forstås som å handle i overenstemmelse med egen opplevelse av ansvar, forpliktelser og med verdier en er villig til å stå for. I situasjoner der vi kan komme til å handle på akkord med vår overbevisning, vil samvittigheten melde seg, og det moralske stresset kan være en respons på dette (Peter & Liaschenko, 2004). For mennesker som har ansvar for andre, som rådgivere ved Statens barnehus, kan vi med rimelighet kreve at de skal være lydhøre overfor sin egen samvittighet. Hva betyr det så å være lydhør overfor sin egen samvittighet, dersom du opplever at du blir forhindret fra å handle på bakgrunn av den? Kan det tenkes at å være gitt et rådgivende mandat i praksis blir en begrensning som får sitt uttrykk i opplevd stress?

5.2.3 Rundkjøring versus trafikklys – hjelperen som navigatør

Bjørn bruker den selvutviklede metaforen «rundkjøring vs. trafikklys» for å beskrive et opplevd sprik mellom det politifaglige og det barnefaglige perspektivet, samt hvilke utfordringer dette kan føre med seg i et tverrfaglig samarbeid:

Politiet driver etter trafikklys. Enten har du grønt, eller så har du rødt. Mens vi andre, vi driver en sånn rundkjøring. Man må hele tiden kommunisere og ta hensyn, og tilpasse seg, ikke sant... Det er forskjellige måter å regulere trafikken på. (Bjørn)

Informantene beskriver på ulike måter at det å navigere i denne trafikken, eller operere i dette spriket, er noe av det mest utfordrende ved arbeidet. Carl trekker også fram at til tross for at

han ser på straffesaken som viktig, mener han at prioriteringen av denne kan skje på bekostning av opplevelsen av å kunne hjelpe:

Det er den som er belastende... Dette med å føle at en ikke får gjort det en skal... Ikke får hjulpet på de måtene en kan, for straffesaken er det prioriterte... Og så er det viktig det også, vi jobber jo i et landskap der vi prøver å forstå to verdener, da. (Carl)

Carl og Bjørn problematiserer at barnehusene opererer i et system hvor formalitet setter den ene plikten over den andre. Formaliteten handler om at oppgaver knyttet til det strafferettslige mandatet er regulert i lov og forskrift, mens arbeidsoppgaver i oppfølgingsfasen er mest førende, ikke rettslig bindende (Bakketeig et al., 2021): «Ikke sant. Det blir en etisk utfordring, for i min verden er jo rettferdighet *forskjellsbehandling satt i system*: de som trenger mest, de skal ha mest. Mens i et politisystem skal rettferdighet være at ting skal være helt likt. Det er sånn on-off». (Bjørn)

Henriksen og Vetlesen (2006) er opptatte av at etikken ofte tar for seg tilfeller som ikke «går opp», og som det ikke finnes noen opplagte løsninger eller fasit på. Dette stemmer godt overens med hvordan informantene uttrykker sin tilnærming til problemer eller saker, og hvordan dette kolliderer med politiets ønske om å operere: «At vårt ønske om å bidra gjennom felles undring «kan det tenkes, kan det være», hypotesegenerering, blir sett på som støy, mens politiet vil ha klare råd. Konflikten skaper følelsen av å svikte barnet.» Bjørn beskriver hvordan det for barnehusrådgiverne handler mer om faglig skjønn, hypotesegenerering og vurderinger, og at dette er en utfordring når de møter politiets ønsker og krav om fasit eller utvilsomme svar.

Informantene fra Barnehus 1 var opptatt av at det snakkes mye om at de ulike instansene jobber for det samme, at de har et felles mål: «det var spilt inn en slags nasjonal hymne her... En felles, en sånn, et slags forsøk på grunnforståelse at vi har forskjellige oppgaver, men vi vil det samme: «vi vil alle barna vel» (Bjørn). Dette står i motsetning til informantenes erfaringer av at det i realiteten er politiets arbeid og tilnærming som prioriteres, og at barnets beste i praksis må forstås ut ifra politiets perspektiv:

(...) jeg kom inn på et barnehus som jeg nok opplevde var veldig, på mange måter, det var mange «festtaler»... Det å jobbe for barns beste... mens jeg egentlig følte at vi er på jobb for politiet. (Anne)

Spriket som beskrives mellom det politifaglige og barnefaglige, attribuerer informanten Bjørn til at det er to forskjellige etikkforståelser:

«Det er en utfordring at vi har forskjellig etikk. Vår er ikke bedre enn politiets (..) men den er forskjellig. Vår logikk, er en selvfølge: at vi må intervensere når barn har det vanskelig... For politiet må prioritere straffesak...».

En stor del av barnehusrådgiveres arbeidshverdag går med på å koordinere de ulike samarbeidsinstansene som opererer ved Statens barnehus (Andersen, 2019; Bakketeig et al., 2021). Det er et «mellomromsarbeid» som innebærer en manøvrering av de involverte aktørene som igjen preges av ulike logikker, etikk, hensyn og oppgaver. Koordineringen fordrer at rådgiveren har eller behøver en særlig kompetanse og villighet knyttet til å sette seg inn i andres måte å tenke, føle og handle på (Henriksen & Vetlesen, 2006). Med bakgrunn i utøvelse av en slik kompetanse, vil rådgiverne ha gode forutsetninger til å vurdere og handle på en velbegrunnet og nyansert måte, som er i tråd med deres opplevde moralske ansvar. Bjørns utsagn over, illustrerer det jeg oppfatter som en reflektert og nyansert forståelse av politiets perspektiv og det barnefaglige perspektivet til rådgiverne. Her gjøres det et poeng ut av at de er forskjellige, men at det ene perspektivet ikke er bedre enn det andre. Bjørn peker samtidig på at forskjellene er en utfordring, og knytter dette opp til en opplevelse av at evnen og viljen til å se nyansene, kun kommer fra dem som rådgivere. En måte jeg tenker dette kommer til syne på, er at politiets etterforskningsplikt i praksis settes over helsearbeidernes hjelpeplikt, slik Bakketeig et al. (2021) peker på i NOVA-rapporten. Slik jeg forstår informantene, erfarer de den åpenlyse verdsettingen av et perspektiv over et annet, som en kilde til belastning i seg selv.

Statens barnehus som institusjon, er en unik samarbeidskontekst som spenner seg over flere fagfelt og juridiske domener. Dette fører, ifølge Sara Johansson (2017) til at samarbeidsprosessen blir desto mer kompleks. Hun undersøker hvordan de samarbeidende aktørene i svenske barnehus, samt deres respektive institusjonelle logikker, påvirker og påvirkes av hverandre i samarbeid. Det er en naturlig spenning mellom «justice» (straffesak) og «welfare» (barnefag/oppfølging), og ifølge Johansson påvirkes balansen i denne spenningen både direkte og indirekte av maktdynamikker. Dette kan illustreres gjennom et eksempel på hvordan de tre ulike dimensjonene makt som Johansson beskriver i sin studie, kan påvirke samarbeidet i barnehusinstitusjonen:

Endimensjonal makt relateres til den formelle beslutningsmakten over konkrete problemstillinger som behandles ved barnehusene (Johansson, 2017). I NOVA-rapporten (2021) forklares oppfølgingsarbeidets nedprioritering til fordel for strafferettssporet med at selve organiseringen av barnehusene er langt nede i politiorganisasjonen. Det er Politimesteren som har øverste ansvar for barnehuset i sitt distrikt, og denne vil ifølge Bakketeig et al. (2021) ofte prioritere straffesporet og politiarbeid. En konsekvens av at den formelle beslutningsmakten ligger hos Politimesteren, kan være at barnehusrådgiverne i for liten grad får utøvd den delen av arbeidet som de opplever er viktig og "riktig" for det helhetlige tilbudet barna og familiene deres har krav på. Dette kan bidra til at barnehusrådgivere opplever seg begrenset som fagpersoner og slutter i jobbene, slik NOVA-rapporten predikerer. Slik jeg ser det, vil rådgivere som står lenge i en «skvis» mellom det de som moralske aktører og profesjonelle utøvere ønsker å utføre og hindringer fra å utføre dette, også stå i fare for å utvikle blant annet moralsk stress.

Todimensjonal makt relateres til dem som har makt over såkalte "ikke-beslutninger", som hvilke saker som blir tatt opp eller ikke, eller hvem som inkluderes eller ekskluderes fra samarbeidsarenaer i barnehusene (Johansson, 2017). Informant Bjørn uttrykker at det i Barnehus 1 har vært et uttalt ønske om tidlig involvering i slike ikke-beslutninger:

Hos oss har det hele tiden vært vårt ønske å bli involvert mye tidligere i prosess. At vi vil gjerne være med allerede når politiet skal ta stilling til om de skal ta imot en anmeldelse eller ikke. Nesten allerede før, om det skal være avhør eller ikke... Er dette er i det hele tatt en politisak, eller skal man oversende det til barnevernstjenesten, og så la de...gi de en måned, eller to eller tre og så... (Bjørn)

Informantene mener det er en bevegelse i retning av mer involvering av barnehusrådgivere, og Bjørn tror den positive trenden kan skyldes en bølge av nye politijurister som til forskjell fra «de gamle», er utdannet til å anvende loven i lys av barnekonvensjonen og barnerettigheter. Barnekonvensjonen definerer at barnets beste er noe som krever minimum to ting: det krever dels at man har spurt barnet, og det krever at det er en tverrfaglig vurdering, slik at man får mange aspekter inn (Barnekonvensjonen, 2003). Slik jeg forstår informantene, mener de at tidlig involvering fra barnefaglige eksperter, vil kunne resultere i at barnehusene i større grad enn i dag ivaretar barnas rettigheter. Informantene i denne studien omtaler seg stadig som barnets representanter. Denne forståelsen av deres oppdrag, kan være en grunn til at de ser på økt involvering for rådgiverne som et steg i retning «barnets beste». Likevel

fremhever informantene at det er en god vei å gå før de kan erfare at det først og fremst er barnets beste som er i fokus, særlig i forbindelse med avhørene:

Ja, dessverre... At en prøver å si ifra, men blir liksom litt... (...) under selve avhøret, da er det juristens behov for å få fram saken... Det er jo veldig ubehagelig... å på en måte kjenne at en ikke får gjort det en ønsker å få gjort, da... Å liksom, hva kan jeg si, svikte disse barna litt... De har vært flinke, ikke sant... Du vet hvor redde de er når de kommer hit, så får en liksom ikke ivaretatt de godt nok i den situasjonen, og kanskje ikke etterpå heller.

Carl erfarer at juristens behov for å få gjennom en sak, fører til at barnets beste ikke blir prioritert i avhørene. På bakgrunn av at barnehusrådgiverne først og fremst identifiserer seg som «barnets representant», vil en opplevelse av å svikte dette barnet, kunne bidra til belastning for hjelperen.

Den tredimensjonale makten som Johansson beskriver kan sette sitt preg på barnehussamarbeidet, dreier seg om hvem eller hva som har makt til å «sette agendaen» ved barnehusene (Johansson, 2017). Elise og flere andre informanter har identifisert utfordringer knyttet til det å: «(...)være så deltakende i en prosess, og ikke ha noe annet enn et rådgivende mandat, da» (Elise). Et rent rådgivende mandat, kan slik sett bidra til at de barnefaglige ekspertene (som etterlyser et likeverdig fokus på de to mandatene), i praksis har mindre makt og innflytelse inn i en diskusjon rundt barnehusene som institusjon.

Rådgiverne opplever at de mangler reell mulighet til å handle slik de ønsker, hvilket til dels kan relateres til deres rådgivende mandat. I tillegg befinner de seg i en posisjon hvor de erfarer at deres samarbeidspartnere handler forskjellig fra det de selv kan stå moralsk inne for, i en prosess de er nært involvert i. Det er viktig å presisere at det siste er en påstand fra informantene med bakgrunn i deres opplevelser. I og med at barnehusforskning ikke tidligere har sett på rådgivernes opplevelser knyttet til arbeidet og nærmere bestemt samarbeidet, kan forskningen verken bekrefte eller avkrefte at dette er en utfordring som gjelder for andre utover studiens informanter. Denne presiseringen gjelder for flere av studiens funn, og likevel mener jeg at det er viktig å ta informantenes opplevelser på alvor, da det tross alt er de som kjenner sin arbeidshverdag best, og hva denne gjør med dem.

5.2.4 Belastningens uttrykk

Basert på den presenterte faglitteraturen på traumefeltet (jfr. Kap. 3.1), var det en forventning til at informantene ville rapportere om ulike former for belastningsuttrykk og belastningslidelser. En oppdagelse var at informantene virket mindre opptatt av dette enn det jeg forventet. Likevel var det noe som utmerket seg blant informantene, og dette vil jeg presentere i det følgende.

Det første er belastningsuttrykk eller symptomer som faglitteraturen assosierer med belastningslidelser for profesjonelle hjelpere som: sekundærtraumatisering (Cohen & Collens, 2013; Figley, 1995; Isdal, 2017), vikarierende traumatisering og motoverføring (Bang, 2003; Cohen & Collens, 2013; Isdal, 2017; Rothschild, 2006), utbrenthet (Isdal, 2017; Maslach & Jackson, 1981; Maslach & Leiter, 1997) og omsorgstrøtthet (Figley, 1995). To av informantene rapporterer om erfaringer som kan knyttes til noen av disse belastningslidelsene. Av disse viser det seg uttrykk som får implikasjoner også på privatpersonlig plan. Dette innebærer erfaringer av at jobben kan ha innvirkning på hvordan de møter venner, egen familie, og da særlig sine barn. Dina, som er den av informantene med kortest fartstid ved Statens barnehus, rapporterte merkbart økt bekymring: «(...)eller blir på en måte mer bekymret selv...for egne barn... Miste litt naivitet på omverdenen...bli mer skeptisk... Miste litt troen på menneskeheten, egentlig.» (Dina). I tillegg beskriver flere informanter en tendens til å bagatellisere sine nærmestes «småproblemer», fordi de aldri kan nå opp til historiene de hører daglig i jobben. Andre uttrykte at de til tider blir mindre sosiale, og har ønske om å trekke seg unna. Frida forklarte sitt behov for sosial tilbaketrekking med å ikke orke andres problemer utenfor jobb:

Blir litt sliten av å hele tiden skulle gi denne omsorgen, være støttende og så forståelsesfull (...) Orker ikke høre på venninner når de prøver å si noe. Tenker «orker ikke ta det inn»... Ja, det er noen varsellamper, det hører jeg selv...

Informantenes beskrivelser av utålmodighet overfor andre og bagatellisering av andres problemer, er belastningsuttrykk som kan ligne på Figleys (1995) begrep *compassion fatigue*, eller omsorgstrøtthet (Isdal, 2017). På meg høres det ut som om omsorgstrøttheten dukker opp i møte med mennesker i informantenes privatliv, ikke de som informantene møter i kraft av sitt arbeid. Tendensene til disse belastningsuttrykkene, kan likevel være noen varsellamper som er verdt å lytte til. Frida, som er blant informantene som melder gjenkjennelse i flere av

belastningsuttrykkene som beskrevet over, knytter dem særlig opp til oppfølging og behandling av barn ved Statens barnehus:

Hvis ikke jeg får snakket om det her og nå, da bare putter jeg det vekk... Så ligger det og tærer... Kjenner det ved at jeg blir irritabel, og sliten...at alt blir litt sånn tungt. Og så blir jeg lettere utsatt for projisering av de jeg har i behandling... Tar med meg følelsene de har. Og selv om jeg vet at det ikke er mine følelser, så klarer jeg på en måte ikke å bli kvitt de...

Projiseringen som Frida beskriver at hun kan bli utsatt for av dem hun har i behandling, ligner beskrivelser av fenomenet Rothschild (2006) og Isdal (2017) kaller motoverføring. Fenomenet kan ifølge Bang (2003) ha noe for seg som et redskap for godt samspill mellom hjelper og klient. Dette avhenger likevel av involveringsgrad, og balanse mellom nærhet og distanse mellom dem, noe Henriksen og Vetlesen (2006) i likhet med Bang (2003) er opptatt av. Når Frida beskriver at hun ikke klarer å bli kvitt følelsene hun tar med seg fra klienten, kan det tyde på for sterk involvering og for mye nærhet inn i spillet. Opptakten til Fridas opplevelse av belastningssymptomer kan være verdt å merke seg her. Her kommer det fram at fraværet av mulighet for å dele noe hun har behov for å dele, fører til at hun opplever seg sliten, irritabel og mindre egnet til å skille egne følelser fra klientenes.

Motoverføring har mange fellesnevner med det mer alvorlige fenomenet vikarierende traumatisering (Pearlman, 2012). Men der Frida beskriver en slitenhet, irritabilitet og projisering som er forbigående, innebærer vikarierende traumatisering en mer vedvarende endring i hjelperens sinn og sjel (Bang, 2003; Isdal, 2017). Emosjonelle reaksjoner er ifølge Isdal (2017) og Bang (2003) både naturlig og nødvendig for hjelperen, og dette kan videre knyttes opp til utøvelse av en av de tre posisjonene innen profesjonelt hjelpearbeid, nemlig den empatiske posisjon (Haavik & Toven, 2020). Likevel, dersom barnehusrådgiverens empatiske engasjement i barna som de møter, blir for stort, kan det forårsake grunnleggende endringer i selvfølelse, syn på livet, miste håp og tro, og skape vedvarende stressaktivering i hjelperen (Bang, 2003; Cohen & Collens, 2013; Isdal, 2017).

Her tenker jeg det kan må være en fordel å ha innarbeidet gode strategier i forbindelse med langvarig oppfølging og klinisk behandling av barn og unge. Frida formidler at hun har få eller ingen strategier knyttet til denne delen av arbeidet. Det har tidligere blitt trukket fram at Frida er den av informantene som trives best med å bidra faglig inn i avhørene. Hun formidlet

at oppfølgings- og behandlingsarbeidet er den delen av arbeidet hun føler seg minst kompetent til. I et beskyttelses- og berikelsesperspektiv er det både forståelig og fornuftig at hun søker seg til arbeidsoppgaver som gir henne mer mestring, opplevelse av mening og mindre belastningssymptomer (Antonovsky, 2012; Figley, 1995; Isdal, 2017; Tehrani, 2007; Van Hook & Rothenberg, 2009; Vogt et al., 2013).

Bjørn mener det er lett å finne gjenklang i sekundærtraumatisering og vikarierende traumatisering, fordi barnets fortellinger tross alt påvirker han som person. Samtidig peker han på en opplevelse av at begrepene blir for fattige, da de ikke treffer kjernen av belastningen han opplever:

Altså, du kan nok godt snakke med rådgivere og finne gjenklang på sekundærtraumatisering, fordi barnets fortellinger påvirker, og kanskje i enda større grad for vikarierende traumatisering, ikke sant. Men jeg tror det blir for fattig for oss, for meg.. fordi det blir så knyttet til barnets FORTELLING, og den belastningen...det skal liksom være barnets smerte som ene og alene skal være belastningsskadende.
(Bjørn)

Slik jeg forstår Bjørns innvendinger mot de mer etablerte fagbegrepene, handler det om hvordan disse anvendes i barnehuskontekst. Han mener begrepene er så knyttet opp til barnets fortelling, at det fører til en oppfattelse av at det er barnets smerte og fortelling som er eneste årsak til belastningene de erfarer. Isdal (2017) trekker fram viktigheten av at begreper som sekundærtraumatisering benyttes med omhu, og mener det kan ha gått inflasjon i begrepet. Begrepet er utviklet i et fagfelt som jobber med alvorlig traumatiserte mennesker, og tidvis er er dette en del av arbeidshverdagen til barnehusrådgiveren. De blir eksponert for barns historier om vold, overgrep og omsorgssvikt gjennom å følge avhørsprosessen og i oppfølging med barn og systemene rundt (Andersen, 2019; Bakketeig et al., 2021). Likevel innebærer deres arbeidshverdag en svært variert mengde oppgaver, der en stor del av dette innebærer det Andersen (2019) kaller mellomromsarbeid eller indirekte barnehusarbeid; som koordinering av samarbeidspartnere. Det kan slik sett argumenteres for at oppgavene ikke først og fremst dreier seg om møtet mellom mennesket og traumet, hvilket Isdal (2017) peker på at Figley legger som en forutsetning for utvikling av sekundærtraumatisering. I likhet med Isdal (2017) og informant Bjørn, tenker jeg det kan være hensiktsmessig å være nøktern i bruk av disse fagbegrepene, og i stedet forsøke å identifisere hva som kan ligge bak uttrykket.

Et annet belastningsuttrykk jeg ønsker å trekke fram som funn i denne studien, er hukommelsesproblemene som flere av informantene eksplisitt beskriver under intervjuene. Problemene knytter seg til arbeidet ved barnehusene, og innebærer blant annet at rådgiverne opplever å glemme innholdet i saker, avhør og barn de dagen før har fulgt opp og vært dypt investert i. Bjørn beskriver hvordan sakene og barna de følger opp, er vanskelig å skille fra hverandre: «Og de (sakene) blandes til én... Bare en grå. Veldig fort... Det er som en demensfabrikk her.. Ja, disse barna...vi glemmer de...». Både Bjørn og de andre informantene snakker om fenomenet med en blanding humor der de har selvironi og benytter termer som «demensfabrikk» for å beskrive problemet, samtidig de formidler at det er et dypt alvor at de glemmer «disse barna» som de har vært så tett på.

Både Carl, Frida og Dina opplever at hukommelsen tidvis er helt elendig, og at den også kan gå utover privatliv:

Hehe, for vi driver..tuller med det... Denne barnehus-amnesien. Her, bare sånn: «hvilke barn hadde jeg forrige uke?» Har´ke sjans... Så er jeg mer «rørete» på hjemmebane òg, sant.. (Frida)

Flere av informantene forteller at til tross for tidligere utfordrende arbeidsforhold, er det først som barnehusrådgiver at hukommelsesproblemer har vært en reell utfordring. Dina forteller at: «(...) det har jeg ikke opplevd i noen annen jobb... Så det er en forskjell.». Fenomenet er et gjennomgangstema blant barnehusrådgivere på flere barnehus i landet, ifølge Frida, som erfarer dette gjennom deltakelse på landsomfattende nettverksmøter for barnehusrådgivere.

Hukommelsesproblematikken som jeg her identifiserer gjennom mine informanter, kan synes å være et særegent fenomen som barnehusrådgivere opplever. Bakgrunnen for denne påstanden, er at barnehusrådgivere jeg møtte under praksis ved Statens barnehus i Oslo, også var opptatt av denne problematikken for sitt eget vedkommende. Et annet argument er at faglitteraturen jeg har gjort meg kjent med i forbindelse med studien, ikke nevner hukommelsesproblemer blant profesjonelle hjelpere. Til tross for at (og litt fordi) det foreligger lite forskningsmessig forankring til disse funnene, blir jeg desto mer nysgjerrig på hvorfor det forekommer så tydelig blant mine informanter. Jeg går derfor til den eneste kjente studien som undersøker barnehusrådgiverens arbeidshverdag, og ser om dette kan belyse fenomenet. Studien er utført av Andersen (2019), og hun beskriver barnehusarbeidet som et

"mellomromsarbeid". Her identifiserer hun blant annet at arbeidshverdagen er veldig handlingsorientert, med veldig hyppige skifter og uforutsigbarhet for barnehusrådgiveren.

Som både Andersen og informantene beskriver, har barnehusrådgiverne i tillegg til sine oppgaver som rådgiver, en koordinerende rolle. I sitt mandat og gjennom sine oppgaver skal de, i løpet av en dag der de bistår politiet under avhør, koordinere mange mennesker underveis som representerer ulike systemer som igjen har ulike mandater. Og her kreves det høy grad av rolleforståelse. Dette skal de gjøre parallelt med at de er tilgjengelige for politiet under avhør, og samtidig gjøre fortløpende vurderinger i kraft av å være en barnefaglig ansatt og behandler.

Arbeidet er altså preget av en her og nå situasjon, samtidig som mandatet krever at rådgiverne hele tiden ligger noen trekk i forkant for å få systemene til å samarbeide - til det beste for barnet. Dette arbeidet er særlig knyttet opp mot straffesaksmandatet, da rådgiverens koordinerende rolle særlig kreves i prosessen rundt avhør. Jeg tolker dette som en krevende arbeidssituasjon der rådgiveren må forholde seg til mye informasjon, foreta raske vurderinger og samtidig ha god oversikt over mange forhold som har eller kan få betydning i løpet av avhørsdagen. Et stort antall avhør, slik Dina peker på i et tidligere utsagn, kan derfor tenkes å være belastende og føre til en opplevelse av at hukommelsen påvirkes negativt.

5.2.5 Hjelperen – som *ikke* får hjelpe

Så langt i analysen har jeg presentert informantenes opplevelser av belastninger ved arbeidet som barnehusrådgivere. Videre har jeg presentert og drøftet noen mulige bakenforliggende årsaker til belastningene.

Hovedfunnene er at arbeidet oppleves belastende på en litt annen måte enn det kanskje mange (inkludert meg selv) tenker. Informantene formidler at det ikke først og fremst er barnas historier om overgrep og elendighet som belaster, hvilket den presenterte faglitteraturen på traumefeltet kunne gi indikasjoner om. I stedet er kjernen av belastningen en opplevelse av hjelpeløshet og avmakt, og det informantene beskriver som «hjelperen som ikke får hjelpe», slik den tror at den kan og skal, for å bedre barnets situasjon. Termen «hjelper» er noe alle informantene benytter om seg selv eller sine kolleger. Med en profesjonell identitet som barnets hjelper og representant, skaper det konflikt i hjelperen dersom de hindres fra å handle etter det de vurderer som barnets beste:

Det er jo veldig ubehagelig å på en måte, kjenne at en ikke får gjort det en ønsker å få gjort da... Jeg synes kanskje det er kanskje noe av det som er det mest ubehagelige... Å liksom, hva skal jeg si, svikte disse de barna litt... (Carl)

Det kan se ut til at informantene til stadighet opplever å mangle reell mulighet til å handle slik de ønsker. Dette tror jeg til dels kan relateres til at barnehusrådgivere kun har et rådgivende mandat. En tilleggsbelastning ser ut til å ligge i at rådgiverne befinner seg i en posisjon der de ofte erfarer at deres samarbeidspartnere handler annerledes enn det de selv kan stå moralsk inne for, i en prosess de er tett involvert i.

Med bakgrunn i disse funnene, og drøfting rundt belastningens årsaker og uttrykk, blir jeg nysgjerrig på hva det er som gjør at informantene tross alt velger å fortsette det gode arbeidet som barnehusrådgivere. Hvilke muligheter for å oppleve berikelser, vekst og tilfredsstillelse opplever informantene at eksisterer ved en arbeidsplass som Statens barnehus?

5.3 Berikelsens vilkår og virkning

Parallelt med faglitteraturens fokus på tema som omhandler belastninger for profesjonelle hjelpere, har det i seinere år blitt et økt fokus på hva slags berikelser et slikt hjelpearbeid kan føre med seg, dersom visse vilkår og forutsetninger er til stede (Baum, 2004; Cohen & Collens, 2013; Figley, 1995; Isdal, 2017; Pearlman, 1999; Sabin-Farrell & Turpin, 2003; Tehrani, 2007; Van Hook & Rothenberg, 2009; Vogt et al., 2013).

I innledningen til denne oppgaven presenterte jeg noen erfaringer jeg gjorde meg under min praksis ved Statens barnehus i Oslo. Her vil jeg trekke frem opplevelsen av å møte barnehusrådgivere som utstrålte et brennende engasjement, stor faglig kompetanse og tydelig tilstedeværelse. Gjennom ord og handling formidlet de at Statens barnehus kan være et godt sted å arbeide. Dette formidler også informantene i denne studien på ulike måter. De positive sidene ved arbeidet som jeg blir presentert for av informantene, velger jeg i denne studien å kalle *berikelser*. Disse berikelsene opplever jeg er knyttet til den systemiske og individuelle ivaretagelse av rådgiverne som profesjonelle hjelpere. Jeg vil derfor i det følgende presentere og drøfte ivaretagelse som et vilkår for berikelsesopplevelser ved arbeidet til barnehusrådgivere.

5.3.1 Systemisk ivaretagelse

Det hviler et stort ansvar på barnehusrådgivere som hjelpere. Ikke bare overfor rådgiveren selv og deres egen helse, men for dem de skal bistå gjennom sitt arbeid ved Statens barnehus. I tillegg har de et ansvar overfor dem de er viktige for utenfor jobben, det være seg egne barn og partner, eller venner. Dersom barnehusrådgiverne ikke blir tatt hensyn til av sine arbeidsgivere, ledere og kolleger, samt ikke tar hensyn til seg selv, vil det gå utover flere. Jeg vil først ta for meg informantenes opplevelser systemisk ivaretagelse ved Statens barnehus.

Alle informantene formidler at et godt og trygt arbeidsmiljø og kollegafelleskap er viktig for dem. På spørsmål om i hvilken grad de opplever at det er kultur for å dele egne opplevelser av nederlag og seire på arbeidsstedet, svarer Dina:

Det opplever jeg er et veldig sånt raust arbeidsmiljø, og veldig stor takhøyde for at man kan dele..og egentlig sånn rom og tid til hverandre.. at: «nå skal du høre hva som skjedde i det avhøret... eller (...) hvor at man kjenner sånn på glede da, på at ting er bra, og at det fungerer...og det opplever jeg at man kan dele...både på godt og vondt.
(Dina)

Et raust kollegafelleskap som Dina beskriver, der det er stor takhøyde og rom for å dele det gode og det vonde, er det Isdal (2017) kaller *hverandreivaretagelse*. Dette er ifølge han en viktig del av jobben, og innebærer et ansvar overfor seg selv og sine kollegaer. Videre beskriver alle informantene i en eller annen form at det er viktig for dem å sette av tid til å snakke med sine kolleger om tøffe og fine ting knyttet til jobb. De rapporterer at de synes det er god kultur for dette på sine arbeidsplasser. Dette er i tråd med Pearlmans (1999) forståelse av god ivaretagelse av traumeterapeuter. Barnehus 1 presiserer at en slik, positiv delekultur ikke kommer av seg selv, men krever at kollegafelleskapet innarbeider og videreutvikler den:

(...)vi bruker mye tid på å, hva skal vi si, «nurse» rådgivermiljøet, sånn at vi...vi er opptatte av at vi skal ha en...det skal være en trygg base å være i, uansett graden av følelsen av å mislykkes, så finner vi støtte, så vi bruker hverandre til det. (Bjørn)

Informantene ved Barnehus 1 beskriver at de for en tid tilbake sluttet å benytte den eksterne veilederen de ansatte var tildelt. Dette gjorde de fordi de opplevde at veilederen hadde bestemt seg for at sekundærtraumatisering var den største risikobelastningen for dem, noe rådgivergruppa ikke kjente seg igjen i:

(...)han kom inn med en sånn der tanke om at det er det han skal veilede, og vi skal ha oppfølging på, da...og belastninga og sekundærtraumatiseringen... Men ikke sant, det samstemte jo ikke med det vi satt der og kjente på. Det var andre ting som vi satt der og kjente på, som vi trengte liksom... Så det tok veldig, veldig lang tid og mange, liksom veiledninger egentlig med frustrasjon. (Carl)

Dette setter i gang noen refleksjoner hos meg rundt det særegne ved å arbeide som rådgiver ved barnehus. Det er en lukket og skjult praksis, i den betydning at det ikke er mange som har tilgang til den. For utenforstående, er det derfor lett å danne seg en oppfatning om arbeidet, dets påvirkning og slitasje. Oppfatningen kan være basert på fordommer eller feilaktige antakelser med grunnlag i det utenforstående kjenner til av andre profesjonelle hjelperoller; som sosialarbeider i barnevern, eller kliniker i BUP. Dette temaet ble belyst i kapittel 5.1.1, og der kan funnene tyde på at det oppleves belastende at barnehusrådgivernes rolle er såpass ukjent for folk flest.

Når informantene ved barnehus 1 beskriver at deres eksterne veileder hadde vært særlig opptatt av belastninger som sekundærtraumatisering, tenker jeg at dette kanskje ikke så merkelig. Tross alt knytter hovedtyngden av forskningslitteraturen på feltet seg opp til smitteeffekten og overføringsbelastninger av å eksponeres for traumehistorier og å følge opp traumatiserte mennesker (Bang, 2003; Cohen & Collens, 2013; Figley, 1995; Isdal, 2017; Pearlman, 2012; Rothschild, 2006). Dersom jeg ser tilbake på mitt utgangspunkt for denne studien, så må også jeg vedkjenne at min egen forforståelse har skapt forventninger som har vist seg feilaktig i møte med informantenes egne beretninger. For selv om funnene bekrefter noe av den generelle kunnskapen vi har om den profesjonelle hjelperen, har dataene åpnet opp for at den profesjonelle hjelperen i barnehus erfarer noe som er særpreget av selve konteksten. Likevel mener jeg at lite kunnskap om barnehusrådgiveres unike rolle ikke fritar den enkelte veileder fra å sørge for at hans egen forforståelse og forutinntatthet ikke kommer i veien for å bistå dem.

I tilfellet hos barnehus 1, ser ikke rådgiverne ut til å ha opplevd veiledning som beskyttende eller oppbyggelig. Slik jeg forstår informantenes utsagn, kan denne opplevelsen skyldes veilederens tilsynelatende mangel på forståelse og interesse for å kartlegge akkurat denne rådgivergruppa sine behov. Her ser rådgivergruppa ut til å ha handlet i tråd med Isdals (2017) oppfordring: «Er du ikke fornøyd med veilederen, så bytt.» (s. 192). Slik jeg forstår Isdal, er

det rådgiverne selv som har definisjonsmakt til å bestemme om de får god nok oppfølging gjennom veiledning som tilbys.

I kjølvann av veilederens avgang, har rådgiverne ved barnehus 1 fått anledning til å innføre to-tre dager i halvåret der de får snakke sammen uten leder til stede. Her er agendaen å fokusere på det de som barnehusrådgivere og kolleger erfarer er viktig for dem framover. Dette er i tråd med Isdals (2017) forståelse av bevissthet rundt kollegamiljøets betydning, og at et godt og ivaretagende miljø ikke kommer av seg selv. Bjørn snakker om å bruke hverandre som kolleger når noe oppleves vondt. På denne måten kan de sammen finne ut: «hva var det egentlig som var på spill her?». Eller som Anne peker på, er det gode kollegiearbeidet, samarbeidet mellom kollegaer, med å gi beskyttelse også når en føler at en har bidratt til eller ikke klart å forhindre noe vondt fra å skje:

Det er jo det med det generelle gode kollegiearbeidet, også utenfor huset, ikke sant, som gir en god beskyttelsesfaktor i stormfulle tider. (...)Da kan det også handle om at vi må stå sammen rundt familier, som vi rett og slett føler vi har revet litt opp...og kanskje ting har gått feil. (Anne)

Det kom frem fra informantene ved Barnehus 1 at det er viktig for dem å ha noen felles begrep som de kan kjenne seg igjen i. Carl trekker frem moralsk stress:

(...)så moralsk stress, det er et godt begrep, egentlig, for det er vel det en kjenner mest på... og det er det de skjønner.. det er det vi som jobber her forstår fort om hverandre... det er kanskje ikke storyen, det de har fortalt, for det kan være mye verre i en annen situasjon...men det er kanskje hvordan det har forløpt seg, selve avhøret. Eller også reaksjoner, hvordan en tenker at det kanskje: «hva skjer nå?» ikke sant, og vi står litt sånn: «men vi har ikke noen aktiv rolle inn.. og hva da, liksom»... at det er det som kanskje da ofte blir mer sånn de sakene som en kjenner: «ah, dette må jeg lufte ut», og en får gjort det da med kollegaer, på en god måte, synes jeg.. (Carl)

Dette kan fungere som et eksempel på at det å ha samme språk i kollegiet, og benytte det i samtale med hverandre, er en beskyttelse mot øvrig belastning. I kapittel 5.2.3 ble det sett på belastninger rådgiverne opplever knyttet til det å navigere i et landskap av samarbeidsinstanser med forskjellig logikk, etikk og fagspråk fra deres egne. Det er derfor mulig å forstå hvorfor det oppleves trygt og beskyttende for rådgiverne å ha fellesskap med

andre rådgivere som har det barnefaglige perspektivet, det samme mandatet og langt på vei det samme fagspråket.

Informantene uttrykker et ønske om å forstå hvor belastningene de opplever eller har opplevd, kommer fra. Mennesker er meningssøkende og avhengige av mening og å forstå. Det innebærer at når vi som private eller profesjonelle aktører står i situasjoner og problemstillinger som vi ikke forstår, vil vi automatisk forsøke å skape eller finne en mening. Dette forsøket på å finne mening det i som skjer i arbeidet og sin rolle oppe i det, kan relateres til Antonovskys' «sense of coherence», der grad av begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet påvirker hvordan vi møter motgang. I jobbsammenheng har Vogt et al. (2013) og Grødal et al. (2019) funnet at økt sense of coherence (Work-SoC) korrelerer positivt med ressursglede, arbeidsglede og mental helse. Med bakgrunn i denne forståelsen, er informantenes behov for mening i arbeidsrelaterte problemstillinger, både naturlig og viktig. Da kan det samtidig være nyttig å vite at hjelpere, ifølge Teater og Ludgate (2014) har en tendens til å lage personlige forklaringer på det som er reelle belastninger i arbeidet, hvilket Isdal kaller feilattribusjon av belastningene (Isdal, 2017). Hos informantene ser det ut til at de er bevisste denne risikoen, og forebygger det ved å utvikle et kollegafellesskap der de kan hjelpe hverandre til å identifisere og forstå hvor den virkelige belastninger ligger.

Dina forteller at hun gjerne vil anbefale barnehusjobben til andre, til tross for belastningsmulighetene som ligger i arbeidet. Det er fordi hun opplever det som en viktig, meningsfull jobb der en er med på å gjøre en forskjell et litt annet sted i prosessen enn andre jobber. Samtidig presiserer hun at berikelsene kan omgjøres til slitasje, dersom arbeidsmiljøet er preget av mangelfull ivaretagelse fra leder og kolleger:

(...)men det er jo noe med at er man ikke ivaretatt av leder, eller kollegaer, eller føler seg litt alene i det...så tenker jeg at det gir mer slitasje enn berikelse. Så det handler jo like mye om hvilket arbeidsmiljø du er i, og hvem du har rundt deg, og om du trives på jobb.

Informanter fra begge barnehus gir uttrykk for at de stort sett opplevde støtte fra barnehusledelsen, det Isdal (2017) kaller *medarbeiderivaretagelse*. Et punkt Frida trekker fram som positivt, er at ledelsen er opptatt av at begge delene av barnehusets mandat skal oppfylles: «hun er opptatt av at vi skal oppfylle den delen av mandatet... Det skal ikke bare være en avhørsfabrikk, da...» (Frida). Det kommer fram fra Barnehusevalueringen at flere

barnehusledere opplever et press på barnehusmodellen fra justissektoren i retning av å favorisere straffesakssporet (Bakketeig et al., 2021). Flere av informantene kunne rapportere at det under korona var et enda høyere press på å prioritere avhørene fra de litt høyere opp i systemet. Carl var av dem med opplevelsen av at barnehuslederne lyttet til dem som rådgivere i denne tiden, og at lederen formidlet videre til sine overordnede: «Nei, vi kan ikke bare prioritere avhørene, for vi må også ha oppfølginga, det er en del av barnehuset». Dette er et eksempel på medinnflytelse; en grunnfaktor ved medarbeiderivaretagelse (Isdal, 2017).

Leder for barnehusene skal sørge for gode arbeidsvilkår og -forhold for sine medarbeidere. På denne måten kan lederne samtidig være med å sikre at arbeidsmiljølovens formål om helsefremmende og meningsfulle arbeidssituasjoner, overholdes, slik de er juridisk pliktig til (Arbeidsmiljøloven, 2006). Gjennom å lytte til og ta de ansattes bekymring over egen arbeidshverdag på alvor, legges det et godt fundament for ansattes helse og effektivitet. For at rådgiverne skal oppleve at det er samspill mellom det de opplever er deres rolle og mandat, og det de faktisk får utføre av oppgaver, er de avhengige av at ledelsen lytter til deres opplevelser og anerkjenner deres behov for opplevelse av mening i arbeidet.

5.3.2 Individuell ivaretagelse

Det å erkjenne at en jobber i et risikoyrke, er ifølge Isdal (2017) noe av det viktigste en profesjonell hjelper kan gjøre. Men hva innebærer en slik erkjennelse, og på hvilke måter kan dette hjelpe å ivareta den profesjonelle hjelperen? Anne beskriver en slik erkjennelse gjennom å uttrykke viktigheten av identifisering og beskyttelse av egen sårbarhet:

Men det som jeg, iallefall for min del, har funnet ut at det handler om for meg, det er egentlig å kjenne mine sårbarheter. Jo mer jeg vet om hva som gjør meg sårbar, jo mer beskyttet er jeg... (Anne)

Hun mener det faktisk hviler et ansvar på dem som jobber med sårbare mennesker å gjøre seg kjent med egen sårbarhet, i tillegg til at det beskytter henne som hjelper. Dette samsvarer med Isdals (2017) forståelse av ansvar for seg selv som profesjonell hjelper. Videre peker Anne på at en konsekvens av manglende bevissthet rundt egen sårbarhet, kan være at det i arbeidet med utsatte barn og særlig sårbare voksne, blir vanskelig å skille hvem sin sårbarhet som trigges:

Jeg synes jo at det er lurt uansett, da...men iallefall når du har en jobb der vi jobber med de mest sårbare, så tenker jeg nesten at det hviler et ansvar, i forhold til å ta vare på min egen sårbarhet. Og det handler jo òg om at...ellers vet en plutselig ikke hvem sin sårbarhet en roter med. (Anne)

Fenomenet som kan oppstå når en ikke vet “hvem sin sårbarhet en roter med”, er det Rothschild (2006) kaller motoverføring. Dette innebærer at såre eller ubearbeidede punkter i hjelperen selv trigges av en klients historie eller person (Isdal, 2017), og slik skaper fysiske eller emosjonelle reaksjoner i hjelperen (Bang, 2003). Når Anne og flere informanter med henne er bevisst dette, og har et fokus på å identifisere og legge til rette for sårbarheten, vil dette kunne beskytte mot belastning.

Blant informantene er det flere som også trekker fram at arbeidet ved Statens barnehus har økt deres faglige interesse og kompetanse. De har en opplevelse av at kompetansen kreves for at de skal mestre jobben, og bidrar igjen til økt motivasjon for arbeidet:

Jeg har nok blitt mer sånn faglig engasjert enn jeg har vært i tidligere jobber...
Kommer kanskje med følelsen... Det må en ha for å på en måte mestre jobben, da. Må vite hva en holder på med... Må prøve hele tiden å vite det nyeste, være oppdatert. (Carl)

Carl identifiserer sitt økte, faglige engasjement som en positiv konsekvens av å arbeide som barnehusrådgiver. I tillegg til å være en positiv konsekvens eller berikelse ved arbeidet, kan også Carls økte faglige engasjement og kompetanse bidra til at han opplever mindre belastninger som barnehusrådgiver. Faglig kompetanse er nemlig en faktor Bang (2003) trekker fram som en avgjørende beskyttelsesfaktor mot belastninger i arbeidet. For barnehusrådgivere kan dette innebære både teoretisk og metodisk kompetanse på det psykososiale og helsemessige området. Kanskje særlig i møte med barn og særlig sårbare voksne i oppfølging og behandling ved Statens barnehus, er rådgiveren avhengig av å ha redskaper til å arbeide med sine egne motoverføringsreaksjoner. Slike redskaper er også svært viktige i møte med inntrykk og eksponering fra avhørssituasjoner.

Enkelte ganger opplever informantene at de har behov for å beskytte seg mot unødvendige inntrykk, ved å be om spesifikke tilpasninger på arbeidsstedet. Dina opplever at det er viktig å ta belastningssignaler på alvor, og hun erfarer at det stort sett er mulig å be om tilpasninger der hun opplever det er nødvendig for egen ivaretagelse:

Men det er veldig åpenhet her om at det er en jobb som også påvirker og som krever mye, da...og ta de signalene på alvor. Hvis vi har hatt mange overgrepssaker, så kan vi liksom si til den som fordeler saker til oss: «nå må du gi meg noe annet...» At vi kan skjerme oss litt selv, også. (Dina)

Bjørn trekker også fram nødvendigheten av å «ta fri fra» elendighet når han ikke er på jobb. Han sier han pleier å oppsøke situasjoner der han kan observere velfungerende familier, for å komme litt på den andre siden – se det gode: «(...)fint å være på stranden om sommeren og se hvordan en velfungerende familie håndterer sine unger, og løser små konflikter, og koser seg med nisten». Det å faktisk skape seg et liv utenfor jobb, er ifølge Pearlman og Saakvitne (1996), den viktigste ivarettelsesstrategien for hjelperens personlige liv: «Your personal life must be a priority, which is another way of saying that you must be a priority» (s. 83). Flere av informantene formidler at de som regel klarer å «legge fra seg arbeidet» før de kommer hjem, i den forstand at de opplever at de kan være til stede i livet som skal leves utenfor Statens barnehus. Noen trekker fram at familielivet krever deres oppmerksomhet og tilstedeværelse. Det å komme hjem til noe som krever fullt fokus, det være seg egne barn, hund eller et verv i en organisasjon, trekker Haavik og Toven (2020) fram som en mulighet for beskyttelse for profesjonelle hjelpere. Andre informanter trekker fram at innholdet i privatlivet kan variere etter behov, og at det som skaper beskyttelse, er om det er fylt med ting som hjelperen opplever å trenge her og nå: «Jeg tenker jo det å fylle privatlivet med ting som er ålreit, som gir deg litt energi, da...enten at det betyr at jeg trenger litt sånn bare alenetid, eller at nå trenger jeg å være sosial.» (Elise). Det viktigste for ivarettelsesgrepet for hjelperens private liv, er det å faktisk ha et privatliv (Pearlman & Saakvitne, 1996), og innholdet i dette kan variere etter rådgiverens behov.

5.3.3 Meningsfulle møter

Både i praksis ved Statens barnehus i Oslo, og i møte med informantene fra barnehus 1 og 2 har jeg stilt spørsmål ved hva som bidrar til at barnehusrådgivere «orker» å stå i det jeg oppfatter som en tidvis svært krevende jobb. Et utsagn fra Elise opplever jeg illustrerer det som de fleste informantene formidler gjennom sine intervjuer med meg:

Jeg orker det fordi jeg har så mange sånne menneskehistorier som har berørt, og som jeg opplever som... Jeg føler meg så utrolig privilegert som får lov til å være med på noen sånne reiser.

Gleden og tilfredsstillelsen over å ha mulighet til å hjelpe andre mennesker, og følge deres utviklingsreiser, kan minne om det Van Hook og Rotherberg (2009) kaller Compassion satisfaction. Dette kan ifølge dem ses som et motstykke til Figleys (1995) begrep compassion fatigue, med den norske termen «omsorgstrøtthet». Men hvordan kan denne tilfredsstillelsen bestå i møte med alle de mulige belastningene som kan oppstå gjennom dette arbeidet? Conrad & Kellar-Guenther (2006) mener det kan ha sammenheng med om hjelperen har en «kallsholdning» eller ikke. Dersom profesjonelle hjelpere eier en holdning om at jobben en utfører er del av ens kall som yrkesutøver og menneske, kan dette føre til økt beskyttelse mot belastninger, og i tillegg til økt tilfredsstillelse i arbeidet.

Med en slik holdning til arbeidet en utfører, kan dette bidra til økt opplevelse av mening, eller sense of coherence (Antonovsky, 2012; Vogt et al., 2013). På et arbeidssted som Statens barnehus kan en måte å øke grad av begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet på, være å ha fokus på de små seirene. Dette er ifølge Elise viktig da de som barnehusrådgivere ikke får gjort alt, men tross alt får til noe:

For å trives, må du ha fokus på de små seirene... For det er liksom... Du får ikke gjort alt, og det er mye som ikke kanskje blir optimalt, men så er det liksom noe med de tingene man...som man får til...og hvor man kan gjøre en endring... Og det er viktig.
(Elise)

Informantene formidlet på ulike måter at det å få hjelpe barn, oppleves som en berikelse. Et par av dem trekker fram at barna de møter kan minne dem på at det er «her og nå» som gjelder. Barn er i øyeblikket, og det inspirerer og motiverer flere av informantene til å ta én dag av gangen, også i deres egne liv. Men det inspirerer først og fremst til å skape mest mulig gode øyeblikk for barna de møter ved Statens barnehus:

(...)så er hvert lille øyeblikk en liten gavepakke...sånn er det jo egentlig i våre voksenliv også... Gode stunder, gode øyeblikk, det er jo det som løfter oss, bare at vi...tankene våre halser vi videre til neste, til...ikke sant..mens barn er så «her og nå». Så, om ikke annet... tenk at du skal skape gode øyeblikk, og selv om du ikke fikk gjort så innmari mye, så fikk du hvertfall gjort det. (Elise)

Å være involvert innebærer å befinne seg i nærhet til menneskene vi arbeider med og for (Henriksen & Vetlesen, 2006), som for barnehusrådgivere inkluderer både kollegaer og samarbeidsinstanser, og ikke minst sårbare barn og deres nærmeste. For at nærheten skal være

god, må derfor barnehusrådgiver, gjøre seg kjent med og i stand til å anvende sine egne personlige forutsetninger. I tillegg er distanse og avstand, ifølge Henriksen og Vetlesen (2006), avgjørende for at nærhet skal få et motstykke som i samspill skaper likevekten hjelperen behøver. Tidligere i analysen har jeg vist til at for nær involvering kan medføre at hjelperen blir rammet og rystet av møtet med den som skal hjelpes (jfr. Kap.5.2.4). Dette er et viktig hensyn å ta for hjelperen, samtidig som bildet med hensikt kan nyanseres ytterligere. Dette vil jeg gjøre med å se på hva Elise tenker rundt det å distansere for mye:

(...)og det her er litt interessant, for hvis du blir for frakoblet, så kan man tenke at man slipper å bli så berørt... Men det som skjer da, er jo at du også mister den kjernen som gjør at du gidder å bli, eller at du orker å bli, for den handler om relasjon. Den handler om de øyeblikkene du synes er helt unike. (Elise)

Det å utforske forholdet mellom nærhet og distanse, tenker jeg kan bidra til at hjelperen finner en god balanse i utøvelse av det profesjonelle hjelpearbeids tre posisjoner; den objektiverende, empatiske og autentiske (Haavik & Toven, 2020). Elise beskriver her at faren ved distanse, er at hun mister kjernen i det som gjør arbeidet verdt noe. Det er ifølge Isdal (2017) essensielt at den profesjonelle hjelper tar hjelperen i seg selv på alvor. Dette innebærer å stoppe opp og kjenne etter. Dersom hjelperen lar være å kjenne etter på belastningene, vil hun heller ikke kunne kjenne berikelsene. Det handler om å finne en god balanse mellom nærhet og distanse, mellom involvering og tilbaketrekking:

(...)altså den balansen mellom det å ikke involvere seg i alt og alle, og dypdykk ned i alt, for da blir du utbrent, det orker du ikke...men det å allikevel la seg berøre litt ekstra av noe og noen innimellom, hele veien...det er nødvendig for å få den opplevelsen av at...litt sånn klisje... «noe med mening», altså at det gir en følelse av å gjøre en forskjell for noen. (Elise)

Dersom ikke hjelperen lar seg berøre, vil hun streve med å komme i kontakt med det som er liv i seg selv (Isdal, 2017), og en konsekvens kan være gradvis mindre egnethet til å møte og hjelpe mennesker i ulike former for kriser og lidelse. Disse konsekvensene ligner fenomenene som er beskrevet spesielt i teori og funn om belastninger (jfr. kap. 3.1 og kap. 5.2).

Balansen som Elise beskriver kan knyttes til samspillet som Henriksen og Vetlesen (2006) kaller yrkesetisk profesjonalitet. Det er i yrkesetisk sammenheng, som i livet ellers at etikken skal bidra til å skape en tilstrekkelig nærhet, gjennom personlig engasjement og -investering.

Samtidig skal den bidra til at hjelperen får en nødvendig avstand for å frembringe mulighetene for å gjøre en god jobb som hjelper.

5.3.4 Hjelperen - som *får* hjelpe

Denne siste delen av analysen, har tatt for seg ulike måter barnehusrådgiveren opplever at deres arbeid kan være berikende på, samt hvilke vilkår bør være til stede for at slike erfaringer kan finne sted.

Flere informanter vektlegger at det som motiverer dem i arbeidet ved Statens barnehus, er de reelle mulighetene de har for å bedre barns situasjon, både i et kort- og langtidsperspektiv. Måtene å bidra på, varierer også mellom direkte og indirekte barnehusarbeid. Rådgiverne kan hjelpe barna direkte, gjennom oppfølging og behandling, eller mer indirekte gjennom å veilede, formidle og dele av sin fagkompetanse til samarbeidsinstanser som skal ta avgjørelser for barnets beste. Selv knytter de motivasjonen opp til grad av hjelpeløshet, eller det jeg forstår som en opplevelse av hjelpemulighetene som ligger i deres rolle: «Kanskje det handler om graden av hjelpeløshet... At nå er barnet iallefall her, og du har en eller annen rolle der du kan bidra med noe...» (Anne).

Barnehusrådgivere er først og fremst profesjonelle hjelpere, og det mest grunnleggende for en hjelper, er å kunne hjelpe (Todaro-Franceschi, 2013). Erfaringer fra et mangesidig arbeid med sårbare mennesker, vil innebære utfordringer som kan oppleves belastende for ens oppfatning av livet i sin alminnelighet, og for rådgiverens eget liv spesielt. Likevel kan erfaringene i sum være mer berikende for hjelperen, dersom vilkår for ivaretagelse er ivaretatt.

6 Avslutning

Barnehusrådgiverne i denne studien beskriver på ulike måter hva de opplever som belastende og hva som oppleves berikende ved det særegne og mangesidige arbeidet de utfører ved Statens barnehus. De identifiserer seg som hjelpere, og oppfatter sitt mandat først og fremst som *barnets* hjelper og representant. Rådgiverne skal bidra til at barnets beste blir ivaretatt gjennom å dele sin barnefaglige- og kliniske kompetanse. Dette foregår i to parallelle spor eller offisielle mandater som innebærer straffesaksprosess i det ene, og oppfølging og behandling av særlig sårbare barn og voksne i det andre.

Straffesaksmandatet ser ut til å prioriteres ved flere barnehus, på bekostning av oppfølgingsmandatet. Dette kan tyde på at det praktiseres en smal forståelse av barnehusmodellen, hvilket er i strid med Barnekonvensjonens krav om hensynet til barnets beste. Rådgiverne opplever at deres faglige kompetanse i for liten grad blir verdsatt inn i avhør, og i kombinasjon med at det ser ut til å være et økende avhørsfokus ved enkelte barnehus, utfordrer dette rådgiveren som profesjonell hjelper. Dette kan ses i sammenheng med at barnehusrådgiveren har et rådgivende mandat og en koordinerende rolle som innebærer manøvrering av de tverretatlige instansene i et barnehus samarbeid. Samarbeidet preges av ulike logikker, etikk, hensyn og oppgaver, og holdninger til hva som har størst verdi innen voldsarbeid, samt hensynet til barnets beste. Informantene opplever at politiets etterforskningsplikt settes over rådgivernes egen hjelpeplikt.

Informantene formidler at de opplever belastninger i sitt arbeid, men mener årsaken er annerledes fra det utenforstående tror. Belastningene skyldes i liten grad møtet med barns historier om vold og overgrep, slik forskningslitteratur tilknyttet sammenlignbare profesjonelle hjelpere skulle tilsi. Rådgiverne mener det heller kan knyttes opp til opplevelsen av at hjelperen i dem ikke får hjelpe. Deres opplevelse av hjelpeløshet og tap av autonomi, oppstår særlig i møte med systemet og et mandat som hindrer dem fra å handle etter sitt eget profesjonelle skjønn og deres moralske identitet og -ansvar. Begrepet *moralsk stress* kan være en respons på direkte eller indirekte begrensninger og hinder av disse. Fenomenet som begrepet beskriver, var gjenkjennelig for alle informantene.

Et annet belastningsfenomen er en problematikk informantene oppfatter som særegen ved deres arbeid som barnehusrådgivere. Det er en opplevelse av at hukommelsen påvirkes negativt. Dette kan vise seg gjennom en manglende evne til å huske avhør som nylig har blitt

utført, samt at tidligere saker og barn er vanskelig å skille fra hverandre. I mangel av forskningslitteratur på tema, har i stedet rådgivernes unike, komplekse og krevende arbeidshverdag blitt pekt på som bidragsytende til at dette fenomenet har oppstått.

Når informantene opplever at de får hjelpe, beskriver de at møtet med barnet og dets historie, kan være en berikelse. Der den profesjonelle hjelperen og systemet rundt tar ivaretagelse hensyn, er det gode vilkår for berikelser. I innledningen til oppgaven ble uttrykket "medfølelsens pris" benyttet for å illustrere at det finnes en reell kostnad ved å bry seg om andre. Når den profesjonelle hjelperen i møte med sårbare mennesker lar seg berøre og bevege, betaler hun en liten pris, gjennom fysiologisk og emosjonell aktivering i møte med andres lidelse. Denne kostnaden setter imidlertid hjelperen i stand til å føle med i andres gleder. Det handler om å finne en god balanse mellom nærhet og avstand, mellom involvering og tilbaketrekking. Rådgiverne opplever at deres arbeid med de sårbare barna er berikende, og menneskemøtene som berører, skaper en dyp opplevelse av mening og tilfredsstillelse.

Litteraturliste

- Andersen, L. C. (2019). Mellomromsarbeid – om barnehusrådgiveres arbeidspraksiser. I K. Skjørten, E. Bakketeig, M. Bjørnholt & S. Mossige (Red.), *Vold i nære relasjoner* (s. 178-194). <https://www.idunn.no/doi/10.18261/9788215032320-2019-10#sec-1>
- Andersen, L. C. (2021). Phronetically Guided Use of Knowledge: Interstitial Work at Barnahus and How It Can Inform the Knowledge Debate in Social Work. *The British journal of social work*. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab081>
- Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium: den salutogene modellen*. Gyldendal akademisk.
- Arbeidsmiljøloven. (2006). Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid, stillingsvern mv. (LOV-2005-06-17-62).
- Bakketeig, E., Stefansen, K., Andersen, L. C. & Gundersen, T. (2021). Evaluering av Statens barnehus 2021. I. NOVA, OsloMet.
- Bang, S. (2003). *Rørt, rammet og rystet: faglig vekst gjennom veiledning*. Gyldendal akademisk.
- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter. Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989. Ratifisert av Norge den 8. januar 1991*. Barne- og Familiedepartementet.
- Baum, N. (2004). Social Work Students Cope with Terror. *Clinical social work journal*, 32(4), 395-413. <https://doi.org/10.1007/s10615-004-0539-y>
- Burke, R. J. & Richardsen, A. M. (2001). Psychological burnout in organizations: Research and intervention. I R. T. Golembiewski (Red.), *Handbook of organizational behavior* (s. 327–363). Marcel Dekker.
- Cohen, K. & Collens, P. (2013). The Impact of Trauma Work on Trauma Workers: A Metasynthesis on Vicarious Trauma and Vicarious Posttraumatic Growth. *Psychological trauma*, 5(6), 570-580. <https://doi.org/10.1037/a0030388>
- Conrad, D. & Kellar-Guenther, Y. (2006). Compassion fatigue, burnout, and compassion satisfaction among Colorado child protection workers. *Child Abuse Negl*, 30(10), 1071-1080. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.03.009>
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode* (2. utg.) Universitetsforlaget.
- De nasjonale forskningskomiteene. (2018). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet desember fra <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>

- Farstad, T. P. & Morken, M. (2020). *Ikke bare elendighet - en kvalitativ studie om hvordan ansatte tilknyttet Statens Barnehus påvirkes av jobben, og hvordan de best kan ivaretas* [Master, Norges arktiske universitet].
<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/21128/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Figley, C. R. (1995). *Compassion fatigue : coping with secondary traumatic stress disorder in those who treat the traumatized* (Bd. no. 23). Brunner/Mazel.
- Figley, C. R. (2012). Vicarious Trauma IC. R. Figley (Red.), *Encyclopedia of Trauma: An Interdisciplinary Guide* (Bd. 1, s. 783-786). SAGE Publications, Inc.
<https://doi.org/10.4135/9781452218595>
- Fourie, C. (2015). Moral Distress and Moral Conflict in Clinical Ethics. *Bioethics*, 29(2), 91-97. <https://doi.org/10.1111/bioe.12064>
- Grødal, K., Innstrand, S. T., Haugan, G. & André, B. (2019). Work-Related Sense of Coherence and Longitudinal Relationships with Work Engagement and Job Satisfaction. *Scandinavian journal of work and organizational psychology*, 4(1).
<https://doi.org/10.16993/sjwop.73>
- Haavik, M. & Toven, S. (2020). *Ivaretakelse av hjelpere: er vi ikke betalt for å tåle dette?* Universitetsforlaget.
- Henriksen, J.-O. & Vetlesen, A. J. (2006). *Nærhet og distanse: grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Isdal, P. (2017). *Smittet av vold: om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelpeyrkene*. Fagbokforlaget.
- Jameton, A. (1984). *Nursing practice: the ethical issues*. Prentice-Hall.
- Johansson, S. (2017). Power Dynamics in Barnahus Collaboration. I S. Johansson, K. Stefansen, E. Bakketeig & A. Kaldal (Red.), *Collaborating Against Child Abuse* (s. 251-271). https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-58388-4_12
- Johansson, S., Stefansen, K., Bakketeig, E. & Kaldal, A. (2017). Implementing the nordic barnahus model: Characteristics and local adaptations. I S. Johansson, K. Stefansen, E. Bakketeig & A. Kaldal (Red.), *Collaborating Against Child Abuse* (s. 1-31). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58388-4_1
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.) Gyldendal akademisk.
- Maslach, C. & Jackson, S. E. (1981). The Measurement of Experienced Burnout. *Journal of occupational behaviour*, 2(2), 99-113.
- Maslach, C. & Leiter, M. P. (1997). *The truth about burnout: how organizations cause personal stress and what to do about it*. Jossey-Bass Publishers.

- Pearlman, L. A. (1999). Self care for trauma therapists. I B. H. Stamm (Red.), *Secondary Traumatic Stress: Self-Care Issues for Clinicians, Researchers, and Educators* (s. 51-64). Sidran Press.
- Pearlman, L. A. (2012). Vicarious Trauma. I C. R. Figley (Red.), *Encyclopedia of Trauma*. Sage Publication.
- Pearlman, L. A. & Saakvitne, K. W. (1996). *Transforming the pain: a workbook on vicarious traumatization*. W.W. Norton.
- Personopplysningsloven. (2018). Lov om behandling av personopplysninger. (LOV-2018-12-20-116). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38/*#KAPITTEL_3
- Peter, E. & Liaschenko, J. (2004). Perils of proximity: a spatiotemporal analysis of moral distress and moral ambiguity. *Nurs Inq*, 11(4), 218-225. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1800.2004.00236.x>
- Politidirektoratet. (2021). *Statens barnehus - årsrapport 2020*. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/statens-barnehus/arsrapport-statens-barnehus-2020.pdf>
- Politidirektoratet, Barne- ungdoms- og familiedirektoratet & Helsedirektoratet. (2016). *Felles retningslinjer for Statens barnehus*. https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/medisinske-undersokelser-i-statens-barnehus/Statens%20barnehus%20-%20felles%20retningslinjer.pdf/_attachment/inline/ccd68658-83ee-4cb3-9de2-8b176d180276:fd523332b09f0cf76d7b991e57dcf8da6a8c1d24/Statens%20barnehus%20-%20felles%20retningslinjer.pdf
- Prop. 112 L. (2015). Endringer i straffeprosessloven (avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner) [§239]. Justis- og beredskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-112-l-2014-2015/id2408302/?q=§239&ch=16#match_0
- Richards, L. (2021). *Handling qualitative data: a practical guide* (4. utg.) Sage.
- Rothschild, B. (2006). *Help for the helper: the psychophysiology of compassion fatigue and vicarious trauma*. Norton.
- Rourke, M. T. (2007). Compassion Fatigue in Pediatric Palliative Care Providers. *Pediatr Clin North Am*, 54(5), 631-644. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2007.07.004>
- Sabin-Farrell, R. & Turpin, G. (2003). Vicarious traumatization: implications for the mental health of health workers? *Clin Psychol Rev*, 23(3), 449-480. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(03\)00030-8](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(03)00030-8)
- Tehrani, N. (2007). The cost of caring-the impact of secondary trauma on assumptions, values and beliefs. *Counselling psychology quarterly*, 20(4), 325-339. <https://doi.org/10.1080/09515070701690069>

- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (5. utg) Fagbokforlaget.
- Todaro-Franceschi, V. (2013). *Compassion fatigue and burnout in nursing : enhancing professional quality of life*. Springer.
- Van Hook, M. P. & Rothenberg, M. (2009). Quality of Life and Compassion Satisfaction/Fatigue and Burnout in Child Welfare Workers: A Study of the Child Welfare Workers in Community Based Care Organizations in Central Florida. *Social work and Christianity*, 36(1), 36-54.
- Vogt, K., Jenny, G. J. & Bauer, G. F. (2013). Comprehensibility, manageability and meaningfulness at work: Construct validity of a scale measuring work-related sense of coherence. *SA j. ind. Psychol*, 39(1), 1-8. <https://doi.org/10.4102/sajip.v39i1.1111>
- Weber, E. (2016). Moral Distress, Workplace Health, and Intrinsic Harm. *Bioethics*, 30(4), 244-250. <https://doi.org/10.1111/bioe.12181>

Vedlegg

Vedlegg 1

Forespørsel om deltakelse i masterprosjekt

Hei, mitt navn er Mari Mathiesen.

Jeg er masterstudent på siste året ved Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo, med fordypningen *psykososiale vansker*.

Våren 2021 var jeg så heldig at jeg fikk ha min seks ukers praksis ved Statens barnehus Oslo, hvilket er en sterk bidragsfaktor til at jeg skriver til dere ved Statens barnehus i Sandefjord nå. Jeg har nemlig et spørsmål om noen av deres rådgivere (2-3 stykker) kunne vært interessert i å delta som informant i et masterprosjekt som er i gang denne våren, og som i all hovedsak vil kreve deltakelse i et dybdeintervju på 45-60 min.

Jeg har allerede kontakt med et annet barnehus og har noen informanter, men ser en stor fordel med å ha informanter fra flere hus.

Planen er å gjennomføre kvalitative intervjuer med 5-6 rådgivere (aller helst med noe ulik profesjonsbakgrunn) fordelt på minst to hus. Dersom dere vil bidra til dette prosjektet, er det i hovedsak hjelp til å komme i kontakt med rådgivere som kunne tenke seg å delta som informanter, som jeg har behov for. Intervjuene vil etter planen utføres i siste halvdel av februar (men her er det muligheter for fleksibilitet etter deres behov).

Bakgrunn for og formål med studien

I løpet av min korte tid på barnehuset i Oslo var det noe jeg særlig bet meg merke i, og som jeg ønsker å undersøke videre; både gjennom observasjon, uformelle samtaler, samt mer faglig funderte samtaler med flere klinikere på huset. En gjenganger var opplevelser klinikerne hadde av at de på få år i jobben syntes å merke et markant nedsatt minnespenn, (som ikke lett kunne avfeies med alderens naturlige påkjenning). Ganske samstemte var de også knyttet til at deres behov for og/eller overskudd til sosialisering utenom nær familie og nære venner, hadde minsket betydelig. Deres sosiale kondis opplevdes lav, og de beskrev et ønske om det trygge, kjente og enkle. Flere av dem presiserte at dette var en vesentlig forskjell fra deres behov for noen år siden. Jeg snappet opp varianter av beskrivelser som "diffus slitenhet", og begrepene sekundærtraumatisering og vikarierende traumatisering ble for første gang introdusert for meg av min praksisveileder, på bakgrunn av at jeg delte disse observasjonene.

Tilsynelatende som en kontrast til dette, opplevde jeg at de samme ansatte som regel var brennende engasjerte, tilstede, tunet inn, og med en hel mengde humor og glede. De snakket også ektefølt om og viste med handlinger at dette var et helt unikt flott sted for dem å arbeide.

Forespørsel om deltakelse i masterprosjekt

Og som praksisstudent, har jeg sjeldent følt meg så inkludert og ivaretatt som her. Jeg fikk også en sterk opplevelse av at de kontrasterende observasjonene mine kunne være sanne, side om side - at det ene ikke utelukket det andre. Videre ble en interesse vekket i meg på bakgrunn av et ønske om å bidra til at klinikerne som disse (som arbeider med den mest sårbare brukergruppa, med noen av de tøffeste sakene) skal ha de beste forutsetningene for å fungere optimalt som profesjonelle hjelpere, men også som privatpersoner. Det er også i den beste interessen for barna og de særlig sårbare voksne de skal hjelpe, og for samfunnet forøvrig, at vi ikke brenner ut noen av de dyktigste vi har.

Noe av det jeg ønsker å undersøke videre når jeg skal få bruke et drøyt halvår på å konstruere og fordype meg i et masterprosjekt er:

- undersøke tverrfaglige rådgiveres subjektive erfaringer og opplevelser av å arbeide ved Statens Barnehus.
- I hvilken grad og på hvilke måter opplever rådgivere at arbeidet de gjør her påvirker dem?
- identifisere positive og negative implikasjoner de opplever at arbeidet har for dem som profesjonelle og private personer.
- undersøke informantenes opplevelse her og nå, men også deres opplevelser fra tidligere, samt tanker for fremtid.

Foreløpig er det lite forskning knyttet til institusjonen, og følgelig kan lite sies om hvordan arbeidet (samt rammene for arbeidet/mandatet) potensielt virker inn på rådgiverne - både som profesjonelle hjelpere og som privatpersoner. Målet er at denne studien kan bidra til at litt mer kan sies.

Jeg setter svært pris på en tilbakemelding fra dere, uavhengig av om dere ønsker å være med på prosjektet eller ikke. Og om dere skulle ha spørsmål dere ønsker besvart før dere kan ta stilling til dette, så ikke nøl med å ta kontakt.

Måter dere kan kontakte meg på:

Studentmail: marmath@uio.no

Mobilnummer: XXXXXXXXXX

Med beste hilsener fra Mari

Vedlegg 2

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

511119

Prosjektittel

Statens Barnehus – rådgiverens erfaringer

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Oslo / Det utdanningsvitenskapelige fakultet / Institutt for spesialpedagogikk

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Gunnar Bjørnebekk, gunnar.bjornebekk@isp.uio.no, tlf: +4722858067

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Mari Mathiesen, marmath@uio.no, tlf: 90806094

Prosjektperiode

15.01.2022 - 01.06.2022

Vurdering (1)

13.02.2022 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 13.02.2022 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om helseforhold og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.06.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen

formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål

dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20). (velg det som passer) NB! Eventuelle unntak må begrunnes og hjemles. (omtale art. 21-22 hvis aktuelt).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet er gjennom sitt yrke underlagt taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger om forhold underlagt taushetsplikten.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet/pågår i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Kontaktperson hos NSD: Anne Marie Try Laundal

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 3

Vil du delta i forskningsprosjektet «Statens Barnehus – rådgiverens erfaringer»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan det oppleves å arbeide som rådgiver ved Statens Barnehus. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg. Rådgivere brukes her som samlebetegnelse på ansatte i Statens Barnehus med tittel psykolog, seniorrådgiver og rådgiver.

Formål

Studien er en del av et masterprosjekt som gjennomføres våren 2022. Fagområdet tilhører spesialpedagogikk med fordypning i psykososiale vansker. Gjennom prosjektet ønsker vi å:

- undersøke tverrfaglige rådgiveres subjektive erfaringer og opplevelser av å arbeide ved Statens Barnehus.
- undersøke i hvilken grad og på hvilke måter rådgivere opplever at arbeidet de gjør her påvirker dem?
- identifisere positive og negative implikasjoner de opplever at arbeidet har for dem som profesjonelle og private personer.
- undersøke informantenes opplevelse her og nå, men også deres opplevelser fra tidligere, samt tanker for fremtid.

Foreløpig er det lite forskning knyttet til institusjonen, og følgelig kan lite sies om hvordan arbeidet (samt rammene for arbeidet/mandatet) potensielt virker inn på rådgiverne - både som profesjonelle hjelpere og som privatpersoner. Målet er at denne studien kan bidra til at litt mer kan sies.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Oslo er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Ditt nåværende arbeidssted sa seg villig til å delta i prosjektet denne våren, og etter å ha delt skriftlig informasjon om studien med rådgiverne, ble interesserte parter bedt om å melde seg direkte til meg, eller via kontaktperson på barnehuset. Du er videre valgt, da jeg ønsker en sammensetning av deltakere med fagbakgrunn som gjenspeiler tverrfagligheten til Statens barnehus, samt med fartstid i institusjonen over 2 år.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du stiller til et dybdeintervju som vil vare 45- 60 min. Jeg vil benytte semistrukturert intervjuguide, da dette åpner for spontanitet og tilpasninger i intervjusituasjonen. På den måten kan din historie og erfaringer som informant i større grad tre fram. Det vil bli tatt lydopptak av intervjuet, og opptakene vil umiddelbart lastes opp og lagres på TSD (tjeneste sensitiv data), der også behandling og analyse av intervjuene legges til rette for i sikrede omgivelser.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket

tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

I tillegg til meg, vil min veileder fra Universitetet i Oslo ha tilgang til disse opplysningene. For å ytterligere sikre anonymitet, vil ditt navn allerede i transkripsjonsarbeidet få en kode eller pseudonym som benyttes systematisk videre i prosjektet.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i juni 2022. Personopplysninger og lydopptak blir så slettet ved prosjektslutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Oslo har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Oslo ved Steinar Theie. E-post: ste-the@online.no
- Personvernombudet ved UiO ved Roger Markgraf-Bye. E-post: personvernombud@uio.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Steinar Theie

(Prosjektansvarlig)

Mari Mathiesen

(Masterstudent)

Vedlegg 4

Samtykkeerklæring

- Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Statens barnehus – rådgiverens erfaringer»
- Jeg har fått anledning til å stille spørsmål angående studien skriftlig eller på telefon.
- Jeg samtykker til å delta i studien, og til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5

Intervjuguide

Takke informanten for vilje til deltakelse. Innledende om ca. lengde på intervju, og antall spørsmål. Kort om formål med studien – henviser til informasjonsskrivet som er tilsendt informant i forkant, og ber om underskrift på samtykkeskjema før intervjuet går i gang, samt muligheten til å trekke seg.

Generelle forhold

1. Ved Statens Barnehus kommer dere rådgivere fra forskjellige fagbakgrunner, tradisjoner og profesjoner. Hvordan ser din fagbakgrunn ut? Og på hvilken måte tenker du denne bakgrunnen kan være en styrke i arbeidet du gjør her ved SB?
 - Hvor lenge har du arbeidet som rådgiver ved Statens Barnehus?
2. Hvis du husker tilbake: hva var noe av hovedmotivasjonen for å gå inn i arbeidet ved SB?

Arbeidsforhold

3. Beskriv noe av det du setter mest pris på/likes best ved arbeidet du gjør ved SB.
 - Opplever du at dette preger dette deg som profesjonell/privatperson?
 - På hvilke måter?
4. I hvilken grad opplever du at det er kultur for å dele og være åpne om egne opplevelser av nederlag og seire på arbeidsstedet?
 - Finnes det noen veilednings- eller ivaretakelses-ordninger som dere enkelt kan benytte dere av ved behov?
 - Hvor godt fungerer disse ordningene, etter din mening? Er det noe du savner i forbindelse med dette?

Belastninger

5. Beskriv noe av det du opplever som mest utfordrende ved arbeidet du gjør ved SB
 - Opplever du at dette preger deg som profesjonell/privatperson?
 - Hvis ja, på hvilke måter?
 - Hvis nei, hva tenker du bidrar til å beskytte mot at dette skjer?
6. Opplever du noen av dine kjerneoppgaver som rådgiver ved SB som særlig belastende?
 - Beskriv gjerne på hvilke måter dette kommer til syne for deg.
7. *Både nasjonal og internasjonal forskning på profesjonelle hjelpere innenfor områder som omhandler vold, overgrep og traumeproblematikk, har benyttet ulike begreper på å beskrive belastninger disse kan være i risiko for å oppleve i kraft av sitt arbeid. Sekundærtraumatisk stress, vikarierende traumatisk stress, compassion fatigue, utbrenthet og moralsk stress er noen av de symptomorienterte begrepene og tilstandene.*

- Er det noen av disse begrepene du kan kjenne deg igjen i, som profesjonell hjelper? Beskriv på hvilken måte.
 - Hvis *nei*, hva tenker du kan være med å beskytte deg fra slike tilstander og belastninger?
8. I hvilken grad opplever du at inntrykk og opplevelser fra arbeidsdagen, eller mer vedvarende belastninger fra arbeidet, «følger deg hjem»?

Mestringsstrategier

9. Har du noen spesifikke rutiner/metoder for å legge fra deg arbeidet?
- Beskriv gjerne denne/disse
 - På hvilke måter hjelper rutinene deg?
10. Har du eksempler på noen vaner du har lagt deg til, eller har sluttet med etter at du startet å jobbe ved SB?
- I hvilken grad opplever du at arbeidet (direkte eller indirekte) har påvirket disse vanene?

Avslutningsvis

Er det noe vi ikke har vært inne på enda, som du ønsker å dele knyttet til din opplevelse av å være rådgiver ved Statens Barnehus? Eller noe annet du ønsker å belyse?

Takk for samtalen, og deltakelse! Minne om at informanten kan ta kontakt med spørsmål ang. deltakelsen, intervjuet. Samt at jeg kan komme til å ta kontakt i forbindelse med oppklaring rundt uklarheter rundt ord, utsagn og mening fra intervjuet.

Definisjoner:

Moralsk stress: forsøker å beskrive de eksistensielle belastninger som kan ligge i å måtte utføre arbeid som kan kollidere med egne etiske preferanser og prioriteringer. Hjelperen har en formening om hva som vil være moralsk rett å gjøre i en sak eller situasjon, men er forhindret fra å gjøre det

Compassion fatigue: en tilstand av utmattelse og dysfunksjon (biologisk, psykologisk og sosialt) som er et resultat av langvarig eksponering for andres lidelse. Compassion fatigue er en naturlig konsekvens over tid av å hjelpe, eller ønske å hjelpe personer som er traumatisert eller som lever i smerte.

Vikarierende traumatisering: er et samspillsorientert begrep. Hjelperen «blir vikar for klientens lidelser». Begrepet forsøker å beskrive en mer grunnleggende endring i hjelperens sinn og sjel. Endringer i hjelperens selvfølelse, syn på livet, håp og tro.

Sekundærtraumatisering: For en profesjonell hjelper sier det noe om effekten av å møte traumatiserte klienter som følge av sitt arbeid. Symptomene kommer gjerne raskt og kan knyttes til en spesifikk hendelse eller opplevelse. Disse har et karakteristisk mønster som inkluderer overveldelse, unngåelse og hyperarousal.

Vedlegg 6

Nodes NVivo

Name	Description	Files	References
Barnehusets mandat	Rådgivernes beskrivelser av hva de mener er sitt mandat..	4	20
Fokus på avhørersporet	Rådgiverne bekrefter det NOVA-rapporten avdekker.. skjevt fokus på avhør/etterforskningsspor, for lite på oppfølging og andre deler av mandatet	3	5
Møtet mellom det politifaglige og barnefaglige	Trekkes fram at det er et stort gap – utfordrende.. forskjellige språk. Ser ikke helt verdien i tverretattlig samarbeid – for mange «festtaler» om «barnets beste i fokus», oppleves ikke helt sant..	5	24
Belastninger	Der tema rundt belastninger knyttet til arbeidet dukker opp - på forskjellige vis, og i forskjellige former...	5	23
Når hjelperen ikke får hjelpe	Gjennomgangstema	4	13
sårbarheter-risikofaktor	Der informantene spesifikt peker på individ- eller systemrettede risikofaktorer for belastninger ved arbeidet	4	8
utfordringer	Hva oppleves som utfordrende ved arbeidet? Spesifikt spørsmål fra intervjuguiden, men kan dukke opp andre steder	5	10
Hukommelse	Dukker opp knyttet til belastninger ved arbeidet. Der det spesifikt og implisitt nevnes; glemsel, demensfabrikk, vanskelig å huske. Knyttes av noen til mestringsstrategi.	4	7
Moralsk stress - dilemma	Begrepet nevnes eksplisitt av, andre bruker dilemma, forteller lignende historier – knytter til belastning	6	23
Berikelser	Hva er det som kan påvirke i positiv forstand, ved å ha en slik jobb? Kanskje skal ikke dette være en egen hovedkode, men foreløpig er den det..	2	2
Liker ved arbeidet	Spørsmål i intervjuguiden. Der informantene svarer direkte på dette.	6	15
Når hjelperen får hjelpe	Skiller seg ut som noe de liker ved arbeidet, motiveres av, berikes av...	5	13
Faglig bakgrunn	Innledende spørsmål til informantene.. Kan dette brukes til å se utsagnene og tendenser i dem i et annet lys?	6	16
Gode utsagn	Utsagn som kan fange opp noe av essensen i det jeg tror informanten formidler, knyttet til tematikken	6	29
Mestringsstrategier	Bevisste og ubevisste.. både knyttet til belastninger og berikelser.	6	31
Beskyttelse		4	15
Sense of coherence	Utsagn jeg opplever sier noe om informantenes opplevelse av mening i arbeidet, og hvordan det beskytter	5	15
Motivasjon for arbeidet	Hva har fått dem til Sb, og hva bidrar til at de fortsetter?	6	16
Arbeidsforhold	Veiledningsmulighet - kultur for å dele	6	23
Fagutvikling - kollegafellesskap	Kollegafellesskap og fagutvikling - viktig	4	4

Vedlegg 7

Informant A	Notater	Motivasjon for arbeidet	Notater
<p>Når hjelperen får hjelp</p> <p>Det er noe med det å bli tvunget til å bruke seg selv. Opplyste mening, det er gitt. Skape mening i hverdagen. At det er som til det, og det opplever jeg at det blir litt mer og mer mulig å gjøre her, da.</p> <p>Kanskje det handler om grad av hjelpstøtte. At nå er barnet innlagt her, og du har en eller annen rolle der du kan bidra med noe</p>	<p>Liker ved arbeidet</p> <p>Det å få etablere kontakt med barn. Å bli kjent. Bli uti forandring, skape kontakt. Følge opp, men også med hensyn til det å på veiledning for tidningen. Der forfatteren er du med meg og prøver å bli et eller annet. Som så handler om relasjon. (...) for å kunne legge en bro mellom...</p> <p>(...) Bergeier har en fantastisk gjennomgang av utvalg. Det er noe med det å bli tvunget til å bruke seg selv.</p> <p>Men han var en del av det og ha mange biler i tillegg, men så trenger pasienten også å bli kompromiser i forhold. Et bilde på et barn som kommer opp i en menneskemasse, og hvis ikke det hadde vært for det, ville det vært en litt som overlevende på et jøbb på...</p>	<p>Motivasjon for arbeidet</p> <p>Alltid har min pedagogiske, sosialpedagogiske, det har en plass her i mødet med barn. Møter i hoved og framtiden. Vår nok så spisst at jeg nok begynte å tenke på 50</p> <p>Dyktige og gode i seg selv og overgrep. Fordi mer og jobbe meg med et eller annet i forhold til vold og overgrep</p> <p>Har vært en tittel. Gjennom mange årstidene rundt utvalgs og ikke referens. Kom hit med mange forretnings- eller kanskje litt overrett. Gjente referanser. Men det er et kjempe stort. At er dynamisk. Både det som skjer her, men like mye et som handler om. Men samarbeidstingene er gode. Det nye ligner på, men det styrer mye enskilt, slik at i senere tid har det vært mer og mer en tittel med noe som kjempe referens. Får mer tittel på hvem jeg er på 50. Hva jeg kan bidra med her...</p>	
<p>Informant B</p>	<p>Notater</p>	<p>Motivasjon for arbeidet</p> <p>Gjennom ånd med pasienter, det følger av fremtiden stress. Og med framme og samarbeid med samarbeidspartnere.</p> <p>Har prøvd å lage et oppdragsplan, i forhold til hvilke og assistentarbeid, etterarbeid, barnvern, god og hvermann. Får en trenerforståelse.</p> <p>Ønsket etter hvert å bli mer med barn, vite i tillegg.</p> <p>Det å få, veiledning til folk som ønsker det, bidra til å utvikle. Det er jo lyst det også for å utvikle seg.</p>	
<p>Informant C</p> <p>Har det nok i seg at en er en hjelper - gleder å hjelpe (aktivt). Og det kan en gjøre med å bli tvunget til å hjelpe barna opp, har samarbeid, eller etnisk. Komme tilbake til oppfølging, hjelpe foreldre, eller hjelpe, det er mange, ikke som, hjelpe noen som står i en annen sak, kunne velde, det er. Hjelpe med å sortere saker. Så det er nok den der hjelpen. Og i tillegg, vi sitter der og skal kunne bidra inn. Men så følger en kanskje en hjelpen blir holdt tilbake (gjæ, julestevne, meninger, trenerer).</p> <p>Er personalkontingert, hvem en samarbeider med, samarbeid. Vi de ha oss "med" eller ikke. Det har jo med mer å si for hverdagen, altså for alle vi som, jobber sammen, men også for hvordan barn blir møtet, hvordan barnen vi har er å gjensidig samarbeid...</p>	<p>Notater</p>	<p>Motivasjon for arbeidet</p> <p>Det var noe med å se disse barna. (...) Innen det var noe med de barna, å komme på en måte in og støtte da (den til) som autist, parterder. Ha med trokk der, og så skal barn innen barn (følge opp videre der). En frk kombinasjon.</p> <p>Et aspekt som var tilknyttet her, var til arbeidstid, jobbe på dagtid, mens andre jobb var mer type kveld.</p> <p>Når jeg begynte å jobbe her. Tenkte på det å ha kompetansen, kunne hjelpe andre med å hjelpe kompetansen ut i tillegg. Bidragsvignen og den ble. For det er jo ting jeg synes er god. Være "fremgått i skole"</p>	
<p>Informant D</p> <p>(...) Innen som regel opplever jeg jo at i det høyt på, og at den vurderinger blir stadig var, det, da. Og at vil bli. Sammenhengene og andre deler for seg veldig med oss. Og så blir det møtet ettersom. Da blir en jo at man kan bidra og at det er berøringstid, da.</p>	<p>Notater</p>	<p>Motivasjon for arbeidet</p> <p>Litt tilfeldig. Litt det med å komme enda tidligere inn, da... Jobbe med de kanskje aller mest utfordrende barna, da. Men blir usatt for, det er overgrep, eller er ikke til det, at det finnes spørsmål ut. Og med den erfaringen jeg hadde fra "fremgått i skole", så tenkte jeg at det var noe jeg kunne bidra videre med fra min tidligere kompetanse.</p> <p>Komme tidligere inn, enda lettere på, og spiser. Og litt mer i det politiske, synes jeg og var spørsmåle. Unik kombinasjon...</p>	
<p>Informant E</p> <p>Er vi tingene som gir en veldig god følelse. Når du har hjulpet med en unge. Heldig på en sånn og merker at du faktisk kan gjøre en forskjell. At det barnet kan få noen verdier til å bli ut i hverdagen en og ha det bedre, da. Eller du jobber med foreldre for å sette da boka i stand til å kjenne barnet. Jeg tror ikk, for å gjøre godt i det her, så må du ha fokus på de små spørrene. For du får ikke gjort, det er mer som ikke er optimalt. Men så er det litt som noe med de tingene man, som man får til, og hvor man kan gjøre en endring, og det er viktig...</p> <p>... Og det har en litt menneskelig, for hvis du blir for fraktil, så kan man tenke at man slipper å bli så berørt. Men det som skjer da, er jo at du også møter den personen som gir en de gjelder å bli, eller at du ønsker å bli, for den handler om relasjon.</p> <p>... Jeg trenger det som jeg faktisk innoverer meg. Et mer i forhold til hvilke tingene det spesielt mye, og jeg ser at "aktivitet" har her, "han kan jeg faktisk hjelpe..."</p>	<p>Notater</p>	<p>Motivasjon for arbeidet</p> <p>Okker opp stilling, og jeg tenkte "den", var jo en type stilling som varnet meg av det jeg var oppgitt av, da. Det er de samme utgjøre man referer, men henrettet en annen postform (litt) Men så er det faktisk det. At jeg tenker å bli berørt. Det er det som er skrevet i et man gir og under å bli, for den handler om relasjon. De øyeblikkene du synes er helt unike.</p> <p>Men kan være å si "borte vil jeg ikke være med på" eller "denne vil jeg være med på i jobben, og her vil jeg jobbe". Hvis du var i et beredingsopplett, så får du kanskje ikke hjulpet akkurat den ungen, der og da. Men ved hele tiden jobber for den som jeg tror på, så er jeg med på å være en bit innen bidragene til at holdninger og tanker kan endre seg...</p> <p>Både de lange tingen (langtid) og den ene arbeidsdagen, det betyr noe med barnet, det å skape et godt utvalg med opp til et eller annet, skal være en god dag...</p> <p>Vi kan være med på å skape gode øyeblikk, og det er en slik driver for meg. Så blir det fort, like, men, og det berge ingre.</p>	
<p>Informant F</p> <p>Det er det jeg kanskje får mest av i dagliglivet min. Det er under salve øyeblikk. Og beredning i tiden, og veiledning til anhøring og til påtale. Jeg synes ofte jeg blir tvunget til, også. Så det er jo veldig skam god mestringstid, så den siden liker jeg godt.</p>	<p>Notater</p>	<p>Motivasjon for arbeidet</p> <p>... Men akkurat så det er nå, tenker jeg at jeg er veldig fornøyd med arbeidsprosessen, arbeidsopplevelse.</p> <p>Tenker jeg ikk om er på veldig skam rett slett, så blir jeg med det jeg, som jeg ser er viktig for anerkennen.</p> <p>Ja, så kan man alltid ønske seg mer tid til å drive oppfølgingshandling osv. Det er viktig det og, for man får en annen type pålit, være ute og undervise, være samarbeidspersonell skole. Sånn som står i det hele vært med disse ungene. Det gir alltid pålit, så det er veldig.</p> <p>Tenker jeg har fremtiden meg til det beste. Men så håper meg at jeg har blitt bedre, barna blir blitt bedre. Men får andre strøper, får jeg tingene i tillegg.</p>	